

05.09.2021
nr 36 (827)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

Wiara Bratanków

s. 12

Wydawnictwo IPN poleca

Do zobaczenia!

- **9-12 września**
Warszawskie Targi Książki
- **23-26 września**
Targi Wydawców Katolickich

ks. Henryk Zieliński

Mamy problem

Delikatny problem ma papież Franciszek. Jak bowiem podała Katolicka Agencja Informacyjna, Wielki Rabinat Izraela oczekuje wyjaśnień w związku z wypowiedzią papieża w ramach katechezy z 11 sierpnia br. Komentując List do Galatów, Ojciec Święty mówił: „Jednak Prawo nie daje życia, nie oferuje wypełnienia obietnicy, ponieważ nie jest w stanie jej urzeczywistnić. Prawo jest drogą, która prowadzi do przodu, ku spotkaniu. Paweł używa słowa, nie wiem, czy jest ono w tekście, bardzo ważnego słowa, prawo jest «pedagogiem» ku Chrystusowi, wychowawcą ku wierze w Chrystusa, to znaczy nauczycielem, który prowadzi cię za rękę na spotkanie. Ci, którzy szukają życia, muszą patrzeć na obietnicę i jej urzeczywistnienie w Chrystusie”. Rabini zarzucają papieżowi, że: „nie tylko przedstawia religię chrześcijańską jako zastąpienie Tory, ale stwierdza też, że ta druga nie daje już życia, co zakłada, że żydowska praktyka religijna w naszych czasach stała się zbędna”. Dopatrują się w tym nawet krzewienia pogardy dla judaizmu i Żydów.

Kwestia relacji Kościoła do judaizmu i do innych religii podejmowana była wielokrotnie w dokumentach Soboru Watykańskiego II czy choćby w Deklaracji o jedności i powszechności zbawczej Jezusa Chrystusa i Kościoła „Dominus Iesus”. Kościół uznaje możliwość zbawienia także wyznawców judaizmu, islamu, buddyzmu oraz innych religii, a nawet ludzi nieznających Boga, którzy choćby nieświadomie starają się pełnić wolę Bożą, odczytywaną w ich sumieniach. Oni wszyscy mogą dostąpić zbawienia dlatego, że Chrystus umarł za wszystkich (por. Rz 8, 32; 2 Kor 5, 14; 1 Tm 2, 6). Dokumenty Kościoła nie negują, że godziwe praktyki religijne, podejmowane z miłości do Boga i do bliźniego, mają wartość zasługującą. W szczególności te, które wypływają z Dekalogu, bo Chrystus nie zniósł żadnego z przykazań Bożych. Jednak uznanie, że komuś na świecie odkupieńcza ofiara Chrystusa byłaby do zbawienia niepotrzebna, negowałoby jej sens. Stąd mimo szacunku, jaki papież Franciszek w ślad za Janem Pawłem II i Benedyktem XVI ma dla Żydów, nie

może on nie głosić fundamentalnej prawdy, na straży której jest postawiony.

Trochę inny problem mamy obecnie jako katolicy w Polsce z grupą nielegalnych migrantów po białoruskiej stronie naszej granicy. Akcja sprowadzania ich za duże pieniądze białoruskimi samolotami do Mińska przy pomocy wiz turystycznych i przerzucania na granicę z Polską i Li-

twą ma wiele podtekstów. Loty na Bliski Wschód ratują białoruskie linie lotnicze po tym, jak państwa zachodnie zamknęły dla nich przestrzeń powietrzną. Jest to również zemsta reżimu Alaksandra Łukaszenki za udzielenie azylu i przewiezienie z Tokio do Polski białoruskiej biegaczki Krysciny Cimanouskiej. Relacjonowały to światowe media, a Łukaszenko postanowił: „Chcecie uchodźców, to będziecie ich mieć!”. Jest to wreszcie część „wojny hybrydowej” z Unią Europejską za sankcje po uznanych za sfałszowane wyborach prezydenckich na Białorusi.

Przedstawiciele Kościoła w Polsce wypowiadają się w tej sytuacji zgodnie z katolicką nauką moralną. Czyli: uchodźcom i migrantom trzeba pomagać. Jednak sposób rozwiązania tego problemu zostawmy tym, którzy odpowiadają za politykę i bezpieczeństwo naszego państwa. Obowiązkiem duchownych jest głosić całą prawdę i zasady moralne bez względu na okoliczności. Z kolei zadaniem świeckich jest zrealizowanie z tego tak dużo, ile w danych warunkach odpowiedzialnie zrealizować się da. Nikt o zdrowych zmysłach nie chce przecież, żeby o polskich sprawach i granicach decydował Łukaszenko. Z drugiej strony ci ludzie są zakładnikami cynicznej polityki i trzeba im współczuć. Ale polskie transporty z pomocą humanitarną są zawracane przez białoruskich celników. Imigranci przybyli na Białoruś legalnie i nie grozi im z tego powodu więzienie, czego nie można powiedzieć o tysiącach białoruskich opozycjonistów. O tym też trzeba pamiętać, może nawet bardziej, bo wobec nich funkcjonariusze Łukaszenki nie są tak „opiekuńczy”, jak wobec koczujących migrantów. Dla tych, którzy uciekają z Białorusi przed represjami, nasze granice są wciąż otwarte.

Na koniec coś dobrego – na Węgrzech rozpoczyna się Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny. Przy tej okazji najpierw Węgry, a potem Słowacja gościć będą papieża Franciszka. Stąd temat naszego numeru. W Budapeszcie zawieszono w tych dniach restrykcje sanitarne. Dlatego na Mszy św. z papieżem Franciszkiem nie ma limitu wiernych! Ach, ci Węgrzy!

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

5.09.2021 **idziemy** w numerze:

TEMAT TYGODNIA

Źródło i szczyt, historia i idea kongresów eucharystycznych s. 10

Wiara Bratanków s. 12

Kościół na Słowacji s. 20

NA CZASIE

Taniec na linie – rozmowa o prymasie Wyszyńskim s. 18

Nowoczesność po portugalsku s. 34

Skauci Europy s. 36

NASZE SPRAWY

Depresja nastolatka a sen s. 43

Służebność mieszkania s. 44

O dedykowaniu s. 44

MOJA WIARA

Kongres Nowej Ewangelizacji s. 4

Św. Józef, podpora w trudnościach s. 38

Męczennicy Eucharystii i jedności s. 42

Prymas Wyszyński: Ojczyzna – miłość i obowiązek s. 54

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

„Miasto – rewitalizacja” – to hasło VI Ogólnopolskiego Kongresu Nowej Ewangelizacji (Łódź, 9–11 września). Co kryje się pod tym hasłem?

W wielu miejscach widzimy tablice, że coś zostało zrewitalizowane, czyli odnowione, przywrócone do życia. Stąd pomysł, by odnieść to do rzeczywistości duchowej i dokonać rewitalizacji wiary naszej i tych, których wiara słabnie bądź już osłabła, straciła swoje podstawy. A ponieważ nasze miasta są terenem, gdzie widać to osłabienie najwyraźniej – chcemy wspólnie m.in. zastanowić się, jak skutecznie głosić Dobrą Nowinę o Jezusie mieszkańcom miast i ich peryferii.

fol. arch. Michał Olszewski

W miastach i na peryferiach

Z o. **Michałem Olszewskim SCJ**, rzecznikiem Zespołu KEP ds. Nowej Ewangelizacji, rozmawia Radosław Molenda

Jak podczas poprzednich Kongresów, będzie to czas wykładów, warsztatów i praktycznej ewangelizacji.

Do kogo skierowana jest ta propozycja? Abp Grzegorz Ryś, zapraszając na Kongres, podkreślił m.in. możliwość wymiany doświadczeń między grupami w Kościele zajmującymi się ewangelizacją.

Istotnie, zaproszenie kierujemy w pierwszej kolejności do tych, którzy już są zaangażowani w ewangelizację, działają przy parafiach w ramach większych i mniejszych grup i wspólnot. Chcemy, by Kongres był miejscem nie tylko wymiany doświadczeń, ale także uczenia się nowych metod ewangelizacji – jako odpowiedź na zmieniające się wyzwania współczesnego świata. Zapraszamy jednak gorąco także tych, którzy chcieliby się dopiero zaangażować w dzieło ewangelizacji i tych, którzy są po prostu ciekawi tego tematu. Być może ktoś na Kongresie odkryje, że ewangelizacja jest tym, do czego dziś Bóg go wzywa. Zapraszamy wszystkich, jednocześnie prosząc chętnych o zapisywanie się na stronie www.nowaeangelizacja.org.

Pierwszy z trzech kongresowych dni będzie spotkaniem jedynie kapłanów.

Tak było już na poprzednim Kongresie Nowej Ewangelizacji w 2019 r. Ważną sprawą jest podejście duszpasterzy do tematu ewangelizacji np. w parafiach, ich dobra współpraca z grupami ewangelizującymi i pokazanie im dobrych narzędzi ewangelizowania. Tamto spotkanie w Gnieźnie

oparte było o „Amoris Laetitia” – adhortację Franciszka o miłości w rodzinie – i przyniosło bardzo dobre owoce. Zachęceni tym chcemy pójść dalej: tym razem zastanowić się podczas całego Kongresu, jak ewangelizować w świetle „Evangeli gaudium” – pierwszej, programowej adhortacji papieża Franciszka dotyczącej ewangelizacji.

Będzie to czas wspólnego wypracowywania jednego konkretnego modelu ewangelizacji na dzisiejsze czasy?

Nie ma i nie może być jednej metody ewangelizowania, ponieważ środowiska, do których idziemy z Dobrą Nowiną, są różne.

Będziemy chcieli podczas wykładów i warsztatów, wymiany naszych doświadczeń pokazać bazę, wspólny fundament, wychodząc od wspomnianej adhortacji „Evangeli gaudium”. Model ewangelizacji jest już kwestią wyboru dokonanej przez same grupy ewangelizujące po Kongresie – taki, który będzie sprawdzał się w danym środowisku.

Łódź stanie się podczas Kongresu miejscem ewangelizacji ulicznej?

Kongresy zawsze tak były pomyślane, by wiązały się z bezpośrednią ewangelizacją. W tym roku zrezygnowaliśmy jednak z tej formy ze względu na ograniczenia sanitarne związane z Covid-19. Organizujemy natomiast akcję ewangelizacyjną na łódzkim Stadionie Orła. Tam odbędzie się koncert „Dekalog”, na który zapraszamy nie tylko zapisanych na Kongres, lecz także wszystkich, którzy będą chcieli przyjść.

Ewangelizacja to nie tylko wychodzenie na ulice. To termin znacznie szerszy, dotyczący codziennego duszpasterstwa w ogóle: przepowiadania, życia sakramentalnego, posługiwania się charyzmatami, kierownictwa duchowego itd. We wszystkich tych dziedzinach musimy szukać sposobu na owocne przekazywanie Dobrej Nowiny.

Iść z Ewangelią do miast, ale i na peryferia. Czyli gdzie?

Określiłoby kilka obszarów, które dziś potrzebują – jako grupy społeczne – może szczególnie, by dotrzeć do nich z Ewangelią. Są to: więźniowie, osoby bezdomne, żyjące w związkach niesakramentalnych, osoby dotknięte przemocą w rodzinach, osoby spod znaku LGBT itp. Będziemy wspólnie zastanawiać się, jak to robić, jak do nich mówić. Temu w dużej mierze będą poświęcone wykłady i warsztaty prowadzone przez osoby, które w tej dziedzinie mają doświadczenie i z powodzeniem pracują w tych grupach. Chcemy także spojrzeć na pracę ewangelizacyjną z uwzględnieniem np. różnic pokoleniowych, osób rozczarowanych Kościołem, kultury młodych czy ewangelizacji poprzez internet. Kongres ma nam dać narzędzia do działania w naszych zróżnicowanych środowiskach i w parafiach.

Jeszcze raz serdecznie zapraszam na Kongres wszystkich, którym Kościół jest drogą, którym leży na sercu misja ewangelizacji, a także tych mających wątpliwości związane z Kościołem, którzy może zrazili się jakimiś sytuacjami w Kościele i chcieliby dać sobie jeszcze jedną szansę spojrzenia na Kościół z otwartym sercem.

List na beatyfikację

Beatyfikacja kard. Stefana Wyszyńskiego i matki Elżbiety Róży Czackiej, wizyta *Ad Limina* polskich biskupów, synod biskupów w Watykanie oraz sytuacja migrantów i uchodźców – to najważniejsze kwestie poruszone w czasie Sesji Rady Biskupów Diecezjalnych, która miała miejsce na Jasnej Górze 25 sierpnia.

Odnosząc się do wydarzeń na wschodniej granicy Polski, a zwłaszcza tego, co dzieje się w Afganistanie, biskupi napisali: „Tym, którzy uciekają przed prześladowaniami, winniśmy okazać postawę chrześcijańskiej gościnności, z zachowaniem obowiązującego prawa, gwarantującego bezpieczeństwo zarówno uchodźcom, jak i społeczności przyjmującej”.

Wobec zbliżających się uroczystości beatyfikacyjnych kard. Wyszyńskiego i matki Czackiej biskupi zaznaczyli, że tylko niewielka liczba osób będzie mogła uczestniczyć we Mszy św. na miejscu beatyfikacji. Dlatego poprosili o zrozumienie tej sytuacji i włączenie się we wspólną modlitwę przez specjalne transmisje i obchody organizowane lokalnie w katedrach i parafiach w całej Polsce.

Hierarchowie podpisali w czasie sesji list z okazji beaty-

fikacji kard. Stefana Wyszyńskiego i matki Elżbiety Róży Czackiej, który będzie odczytany w kościołach w niedzielę 5 września. „Niech służy Boży Kard. Stefan Wyszyński i Matka Elżbieta Czacka pomagają nam w odczytywaniu ich prorockich intuicji w podejmowaniu aktualnych wyzwań duszpasterskich Kościoła Chrystusowego w Polsce” – podkreślili.

Poprzez tych dwoje sług Bożych „Bóg mógł dokonać wielkich rzeczy, bo otworzyli się na Jego łaskę i z odwagą podjęli swoje powołanie, służąc innym”. „Słowa księdza Prymasa: «Soli Deo – Samemu Bogu» i Matki Elżbiety: «Przez krzyż do nieba», jakie nam zostawili, jakże są aktualne i dzisiaj. Pokazali nam drogę. Innej szukać nie trzeba” – napisali biskupi./KEP, bs

fol. BP KEP

Profesor na synod

Abp Stanisław Gądecki mianował dr. hab.

Aleksandra Bańkę, profesora Uniwersytetu Śląskiego, delegatem Kościoła w Polsce na otwarcie procesu synodalnego, które odbędzie się w Rzymie w dniach 9–10 października br.

W pracy naukowej zajmuje się historią filozofii, filozofią religii, pograniczami filozofii i psychologii oraz chrześcijańską duchowością. Jest członkiem Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Apostolstwa Świeckich, związany z Centrum Duchowości Ruchu Światło-Życie Archidiecezji Katowickiej.

Zwołany przez papieża Franciszka synod pod hasłem „Dla Kościoła synodalnego: komunია, uczestnictwo i misja” jest pomysłem jako 2-letni proces z udziałem szerokiej reprezentacji Kościoła, w tym świeckich./KEP, bs

fol. BP KEP

Krzysztof Ziemię

garnych przeciwników Kościoła. Kościół, zwykli księża czy wierni nie mają dziś właściwie żadnych przywilejów; za to wyzwań, zmartwień i kłopotów związanych z publicznym przyznawaniem się do wiary – aż nadto.

Ale zostawmy kłopoty i trudy, bo podobnych „apel” będzie

trudno było znaleźć wolny metr piasku, a w górach – szczyt, na który wchodziłoby się bez stania w kolejce! W samym lipcu polskie Tatry odwiedziło milion turystów! I to w 90% z Polski.

Innym efektem ubocznym tego wzmożonego ruchu turystycznego jest niestety zauważalny wzrost cen. W najczęściej

niż w wielu dużych ośrodkach, ale zazwyczaj o tym nie wiemy, dopóki nie spojrzymy na zniszczone wojnami kościelne wieże. Miejsca, gdzie czas jakby nieco się zatrzymał, ale ludzie pozostali na szczęście sobą, pozostali po prostu normalni. Gdzie dzień ma swój rytm, chleb pachnie chlebem, gdzie na ryneczku na ławeczce siedzą i patrzą przed siebie dziadkowie. Gdzie mimo widocznego nawet gołym okiem pewnego ubóstwa, nie ma wrogości, a spotkanych na ulicy przyjezdnych wita się często serdecznym i szczerym: „Dzień dobry”. Ba, gdzie na słowa „Szczęść Boże” można jeszcze zobaczyć na twarzy drugiego człowieka uśmiech i usłyszeć w zamian: „Z Bogiem!”. Zatem chwała małym ojczyznom, chwała lokalnej Polsce i mieszkającym tam strudżonym życiem ludziom. Do zobaczenia na szlaku odkrywców tego, co po prostu prawdziwe, a dziś coraz rzadsze. Cudze warto poznać, ale swoje – trzeba po prostu znać!

Autor jest dziennikarzem TVP

Pochwała „zapomnianej” Polski

Gdzie w dzisiejszych czasach, w których padają polityczne propozycje „opiłowania katolików z ich rzekomych przywilejów”, można jeszcze w publicznym miejscu spotkać księdza w sutannie? Na pewno nie na ulicy, tylko na... granicy polsko-białoruskiej. Choć tam raczej tylko na pokaz, na potrzeby mediów. Księża, którzy na co dzień nie rozstają się z sutanną, doskonale wiedzą, jakim jest to wyzwaniem, jaką próbą charakteru, powołania i człowieczeństwa w obliczu coraz bardziej pewnych siebie, brutalnych i wul-

garnych przeciwników Kościoła. Kościół, zwykli księża czy wierni nie mają dziś właściwie żadnych przywilejów; za to wyzwań, zmartwień i kłopotów związanych z publicznym przyznawaniem się do wiary – aż nadto.

Ale zostawmy kłopoty i trudy, bo podobnych „apel” będzie

trudno było znaleźć wolny metr piasku, a w górach – szczyt, na który wchodziłoby się bez stania w kolejce! W samym lipcu polskie Tatry odwiedziło milion turystów! I to w 90% z Polski.

Jednak żeby te minusy nie przysłoniły nam plusów, na koniec podkreślimy to, co na wakacje w Polsce jest najpiękniejsze. Moim zdaniem najciekawsza jest tzw. Polska lokalna – liczne małe i średnie, a nieco zapomniane przez ostatnie dekady, miasteczka. Miejsca, gdzie historia polskości zaczęła się dużo wcześniej

W SKRÓCIE

■ **Dary od Franciszka.** Papież Franciszek za pośrednictwem Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka przekazał 200 tys. euro na pomoc dla ludności Haiti, dotkniętej katastrofalnym trzęsieniem ziemi. Ponadto udzielił pomocy doraźnej w wysokości ok. 69 tys. dolarów dla mieszkańców Bangladeszu, dotkniętego niedawno cyklonem Yas, oraz 100 tys. euro dla mieszkańców Wietnamu.

■ **Ewakuacja misjonarzy.** Do Rzymu zostali ewakuowani ostatni misjonarze, którzy przez minione lata posługiwali w Afganistanie. Chodzi o włoskiego barnabitę o. Giovanniego Scalese, który był przełożonym misji katolickiej w tym kraju oraz o 5 sióstr zakonnych. Wraz z nimi ewakuowano 18 niepełnosprawnych dzieci, którymi siostry się zajmowały.

■ **Z łagiewnik do Wilna.** Relikwie św. siostry Faustyny Kowalskiej w 116. rocznicę urodzin świętej uroczystość wprowadzono z krakowskich Łagiewnik do sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Wilnie, w którym znajduje się pierwszy oryginalny obraz Jezusa Miłosiernego. Zostały umieszczone w relikwiarzu autorstwa Jurgity Erminaitė-Szimkuvienė, litewskiej artystki-jubilerki.

■ **Rosjanie w Grodnie.** Do Grodna na zachodzie Białorusi przybyły oddziały rosyjskich wojsk raketowych w celu utworzenia wspólnego z Rosją centrum szkolenia lotnictwa bojowego i obrony powietrznej – poinformowało ministerstwo obrony w Mińsku.

■ **Mniej turystów.** Liczba wczasowiczów w Portugalii jest podczas tegorocznego sezonu urlopowego o ponad 50% niższa niż w czasie ostatnich wakacji przed pandemią.

■ **Wobec ataków hybrydowych.** Prezydenci Polski, Litwy, Łotwy i Estonii potępiłi we wspólnym oświadczeniu „ataki hybrydowe na wschodniej granicy UE i NATO”. To nie jest kryzys migracyjny, ale „politycznie zaaranżowana operacja hybrydowa” reżimu Alaksandra Łukaszenki – podkreślili przywódcy czterech państw.

■ **Sprawiedliwość po latach.** 96-letnia była sekretarka z obozu koncentracyjnego w Stutthofie stanie przed sądem. Postawiono jej zarzuty współudziału w zabójstwie 11 387 osób. Twierdzi, że „nie wiedziała o mordowaniu ludzi” – powiedział „Bild am Sonntag”.

■ **Eksploracja amunicji.** W serii eksplozji w składzie z amunicją jednostki wojskowej w obwodzie żambylskim na południu Kazachstanu zginęło 12 osób, a 90 zostało rannych.

fol. PAP/EPN/Piyal Adhikary

PRZY RELIKWIACH ŚWIĘTEJ

Minęła 111. rocznica śmierci matki Teresy z Kalkuty, założycielki Misjonarek Miłości. Urodzona w 1910 r. w Skopje w Macedonii, w 1958 r. rozpoczęła pracę z najuboższymi w Kalkucie. Założone

przez nią Misjonarki Miłości posługują dzisiaj na całym świecie, także w Polsce. Matkę Teresę kanonizował papież Franciszek. Na zdjęciu kaplica z jej grobowcem w Kalkucie.

NIEPOKÓJ STOLICY APOSTOLSKIEJ

Stolica Apostolska z wielką uwagą i głębokim niepokojem obserwuje rozwój sytuacji w Afganistanie i ponawia apel papieża Franciszka z 15 sierpnia, aby „modlić się do Boga pokoju, aby ustał szcęk broni i znaleziono rozwiązanie przy stole dialogu” – powiedział na specjalnej sesji Rady Praw Człowieka ONZ w Genewie ks. John Putzer ze Stałej Misji Stolicy Apostolskiej przy tej organizacji. Na zdjęciu Afgańczycy próbujący opuścić swój kraj.

fol. PAP/EPN/handout south korea out

ZA OFIARY POWODZI

Uroczystość upamiętniająca ponad 180 ofiar lipcowych powodzi w Niemczech odbyła się w katedrze w Akwizgranie. W ceremonii wzięli udział ocaleni z kataklizmu, ratownicy, duchowni różnych wyznań i politycy, w tym prezydent Frank-Walter Stein-

meier i kanclerz Angela Merkel. „Przeżycie żałoby po tych, których straciliśmy, wymaga czasu, a do odbudowy i rozpoczęcia życia na nowo potrzeba niesamowitej siły” – podkreślił przewodniczący niemieckiego episkopatu bp Georg Bätzing.

fol. PAP/EPN/Sascha Stenbach/Pool

fot. PAP/Marcin Ohara

NA UKRAINIE I W MOŁDAWII

Ukraina i Mołdawia uroczystie obchodziły 30. rocznicę odzyskania niepodległości. Na Ukrainie pojawili się ekumeniczny patriarcha Konstantynopola Bartłomiej oraz delegacja Stolicy Apostolskiej z kard. Piotro Parolinem, sekretarzem stanu Stolicy Apostolskiej. W obydwu uroczystościach brał udział prezydent Andrzej Duda.

W ambasadzie RP w Kiszyniowie prezydent Duda za wybitne zasługi w działalności na rzecz środowiska polonijnego w Republice Mołdawii, za zachowanie polskiego dziedzictwa kulturowego odznaczył Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej bp. Antona Cosa, miejscowego ordynariusza (na zdjęciu).

fot. PAP/PA/Georgi Ilicski

KU CZCI MATKI BOŻEJ

Wyznawcy prawosławia na całym świecie 28 sierpnia obchodzili święto Zaśnięcia Bogarodzicy. Na zdjęciu wierni w cerkwi Matki Bożej w Skopje w Republice Macedonii.

TRAGICZNA ŚMIERĆ ZAKONNIKA

fot. catholicby

Polski karmelita bosy o. Bernard Radzik, proboszcz parafii katolickiej Matki Bożej Szkaplerznej w Miadziole na północy Białorusi, utonął 25 sierpnia w jeziorze Rudakowo w okolicy wsi Wołoczek.

O. Bernard od Niepokalanego Serca Maryi urodził się 21 lutego 1964 r. Wkrótce po święceniach kapłańskich, które przyjął w 1990 r., wyjechał do pracy duszpasterskiej na Białoruś i tam posługiwał w 7 parafiach, z których ostatnią była w Miadziole (archidiecezja mińsko-mohylowska). Jego pogrzeb odbędzie się w Polsce.

■ **Problemy „L'Osservatore Romano”.** W Watykanie od ponad 2 miesięcy krąży plotka na temat zamknięcia papierowego wydania „L'Osservatore Romano”, a także zamknięcia w pobliżu Watykanu sklepu Libreria Editrice Vaticana – podał portal „Il sismografo”. Liczący 160 lat watykański dziennik przeżywa poważny kryzys.

■ **Masowe groby pomordowanych.** W Odessie na południu Ukrainy znaleziono jedno z największych masowych pochówków na Ukrainie – poinformował Instytut Pamięci Narodowej tego kraju. Do dołów śmierci trafiały ofiary rozstrzelane przez NKWD. Ukraińska redakcja Radia Swoboda podkreśliła, że na terenie zbiorowego grobu może być pogrzebanych do 8 tys. rozstrzelanych mieszkańców Odessy – Ukraińców, Rosjan, Niemców, Mołdawian, Polaków i przedstawicieli innych narodów.

■ **Przeciw legalizacji marihuany.** Katolicki biskupi Argentyny wezwali władze swego kraju do odstąpienia od planowanego uruchomienia procesu legalizacji marihuany. Rząd w pierwszej kolejności powinien walczyć z powszechnym w kraju ubóstwem, a wspieranie legalizacji środków psychoaktywnych jest obłudą i działaniem szkodliwym dla społeczeństwa – podkreślili biskupi.

■ **Nominacja biskupa Tortony.**

Ojciec Święty mianował dotychczasowego mistrza papieskich celebracji liturgicznych, 56-letniego ks. prałata Guido Mariniego, biskupem Tortony w Ligurii. Mistrzem papieskich celebracji liturgicznych i prałatem honorowym Jego Świątobliwości został mianowany przez Benedykta XVI w 2007 r. Diecezja Tortona należy do metropolii genueńskiej. Na jej terenie mieszka 275 tys. katolików, stanowiących 97% ludności. Posługuje im 150 księży, w tym 55 zakonnych.

■ **Represje wobec dziennikarzy.**

Sąd Najwyższy Białorusi zlikwidował niezależne Białoruskie Stowarzyszenie Dziennikarzy (zajmowało się monitorowaniem sytuacji mediów w kraju i obroną praw dziennikarzy). O likwidację wnioskowało ministerstwo sprawiedliwości.

■ **Stolica prymasowska w Boliwii.**

Archidiecezja Sucre w środkowej Boliwii otrzymała oficjalnie tytuł prymasowskiej stolicy kraju. Pierwszym prymasem będzie obecny arcybiskup metropolita Sucre – Ricardo Centellas.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Krajobraz bez kościołów

Jeszcze kilka bądź kilkanaście lat temu zagraniczny urlop kojarzył się ze zwiedzaniem zabytków danego miejsca, wśród których nie mogło zabraknąć obiektów architektury sakralnej. Nawet pośród osób niewierzących w dobrym tonie było znać freski Michała Anioła z Kaplicy Sykstyńskiej, przejechać się szlakiem gotyckich katedr Notre-Dame we Francji lub odwiedzić budujący się od ponad 100 lat kościół Sagrada Fami-

lia w Barcelonie. Obecnie coraz częściej wyjeżdża się na Zanzibar, Malediwy, Bali, aby zakosztować niczym niezmapowanego relaksu na plaży oraz poobcować z egzotyczną florą i fauną. Wyzwaniem są eskapady na lodowce w Islandii, Norwegii czy Gruzji. Co praw-

da w ostatnich dwóch sezonach letnich plany wyjazdowe pokrzyżowała pandemia, ale ci, którzy pragnęli za wszelką cenę wyjechać w dalekie strony, mogli to uczynić.

Okazuje się, że walory architektury sakralnej nie są już tak ważne jak kiedyś, a do tego, co tu dużo mówić, współcześnie nie buduje się już okazałych budowli kościelnych, a te, które są, albo się rozbiera, albo przerabia na budynki świeckie o innym

przeznaczeniu. To, co jeszcze tu i ówdzie się buduje, zasadniczo nie ma specjalnych walorów architektonicznych czy artystycznego wyposażenia sakralnego, które można by określić mianem sztuki.

Świątynie buduje się już tylko w Polsce i w tradycyjnych krajach misyjnych, z niewielkimi wyjątkami gdzie indziej. Podczas gdy w samej archidiecezji warszawskiej czy krakowskiej prowadzona jest obecnie budowa kilku kościołów, tak na przykład w 2019 r. w Niemczech, w skali całego kraju, konsekrowano tylko jeden nowy kościół katolicki w Monachium. Równie smutno przedstawia się sytuacja w innych krajach na Zachodzie, gdzie budynki sakralne znikają coraz szybciej z krajobrazu. Tak dzieje się na przykład we Francji, gdzie co 2 tygodnie ginie jeden budynek sakralny w wyniku rozbiorów, przekształceń, spaleni lub zawalenia.

Przy czym dwie trzecie pożarów w budynkach sakralnych spowodowanych jest podpaleniem. Edouard de Lamaze, przewodniczący Obserwatorium Dziedzictwa Religijnego w Paryżu, poinformował, że ukazuje to głębszy problem: poważne braki w systemie ochrony zabytków religijnych i jednocześnie rosnącą wrogość wobec religii.

Nie inaczej dzieje się we Włoszech, Holandii, Niemczech czy Wielkiej Brytanii, gdzie kościoły popadają w ruinę, są dewastowane lub sprzedawane pod inne cele niż kult religijny. Coraz modniejszym trendem jest przerabianie kaplic i kościołów na domy jednorodzinne i apartamentowce, tyle że w tym przypadku usuwa się wszelkie detale świadczące o tym, że budynek spełniał funkcję sakralną. I mówimy tu o kościołach starych i bardzo starych, mających nawet kilkaset lat.

Nowe świątynie buduje się już tylko w Polsce i tradycyjnych krajach misyjnych, z niewielkimi wyjątkami gdzie indziej.

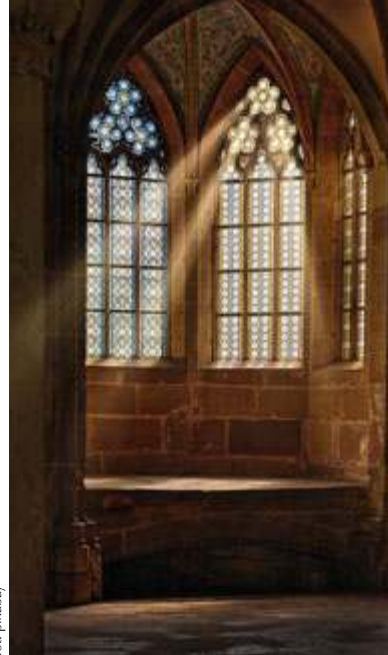
To także ukazuje rosnący brak zainteresowania władz publicznych i społeczeństwa budowlami sakralnymi.

Stopniowe znikanie świątyń z krajobrazu i z ludzkich umysłów na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci (bo proces ten trwa na Zachodzie już od kilkudziesięciu lat) dobitnie zostało przedstawione w sierpniowym dodatku „Style” do „New York

Times’a”, w artykule przedstawiającym 25 najważniejszych, według autorów artykułu, dzieł powojennej architektury. Pośród tych budowli jedynie dwie mają związek z religią: meczet Bait Ur Rouf w Dhace w Bangladeszu i dominikański klasztor Sainte-Marie de la Tourette w Éveux we Francji. Ten ostatni został uznany za warty zainteresowania tylko dlatego, że został zaprojektowany przez Le Corbusiera. Oczywiście sama funkcja klasztoru nie odgrywa tu żadnej roli.

Czy przyjdzie nam żyć w świecie pozbawionym miejsc kultu, przynajmniej tego chrześcijańskiego? To zależy przede wszystkim od wierzących, których trosce podlegają miejsca ich spotkania z Bogiem. Te stare, zabytkowe, i te nowe, które niekoniecznie wywołują w nas wysokie odczucia estetyczne.

fot. pixabay

„Nasze «przemijanie» w czasie jest zatem przeniknięte wydarzeniem Chrystusowym.
«Przemijamy» niejako wraz z Nim,
zmierzając w tym samym co On kierunku: ku Ojcu”
(św. Jan Paweł II, Rzym, 14.03.1999 r.)

13 sierpnia 2021 r. odszedł do Domu Ojca

abp HENRYK HOSER

wiceprzewodniczący Rady Fundacji,
przewodniczący Kapituły nagrody Totus Tuus
w kategorii „Osiągnięcia w dziedzinie kultury chrześcijańskiej”,
a także przyjaciel fundacyjnej młodzieży.

Zachowując w sercach pamięć o śp. abp. Henryku Hoserze,
jego wielkim zaangażowaniu w działalność Fundacji
oraz trosce, jakiej doświadczyliśmy z Jego strony,
zapewniamy o modlitwie za Niego
– władze i stypendyści
Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”

Dariusz Kowalczyk SJ

Jezus na białoruskiej granicy

Tyleż ciekawy, co kontrowersyjny kolumbijski myśliciel, Nicolás Gómez Dávila, stwierdził, że „domieszka kilku kropel chrześcijaństwa do lewicowych poglądów zamienia głupca w głupca doskonałego”. Chodziło mu o zwrócenie uwagi na to, że przekonywanie do lewicowych ideologii poprzez odwoływanie się do chrześcijańskich hasel jest często manipulacją, a ten, kto ulega takiej mieszance, jest bardziej otumaniony niż ktoś, kto przyjmuje lewicowe idee bez mieszania ich z Panem Jezusem. Myśl Gómeza Dávila przypomina mi się, kiedy różni politycy opozycji, celebryci i dziennikarze, raczej nieznani z obrony wartości chrześcijańskich, perorowali, iż to właśnie w imię Ewangelii trzeba wpuścić do Polski ludzi, których fałszywymi obietnicami ściągnął na granicę Białorusi z Polską cyniczny Łukaszenka. Znaleźli się też duchowni, którzy w otworzeniu granicy na tych, których przyprowadzą nam białoruskie służby specjalne, dopatrzili się sprawdzianu chrześcijaństwa. Jeden z dominikanów oznajmił: „Jeżeli nie potrafimy przyjąć tych 32 osób, to może trzeba przestać udawać, że chodzimy za Jezusem i jesteśmy Jego uczniami”.

Zwolennicy bezwarunkowego otwarcia granic powołują się na Ewangelię. Wskazują, że sama Święta Rodzina doświadczyła losu uchodźców, gdyż w obawie przed Herodem musieli uciekać do Egiptu.

tu. Przytaczają przypowieść o Sądzie Ostatecznym, gdzie czytamy m.in.: „Byłem głodny, a dalsieście mi jeść; [...] byłem obcy, a przyjęliście Mnie” (Mt 25, 35). A zatem Jezus utożsamia się z ubogimi, w tym z głodującymi i z tułaczami. Już w Starym Testa-

mentie, w Księdze Powtórzonego Prawa, znajdujemy takie oto słowa: „Przyjdą także cudzoziemcy, sieroty i wdowy, żyjący w obrębie waszych murów. Wszyscy będą mogli jeść do syta. W ten sposób zapewnisz sobie błogosławieństwo Jahwe” (Pwt 14, 29).

Biblia wychwala cnotę gościnności. Echtem tego biblijnego nauczania jest staropolskie przysłowie „Gość w dom, Bóg w dom”. Choć warto zauważyć, że mawiano także,

iż „gość nie w porę gorzszy od Tatarzy na”. Pięknym przykładem gościnności, która ostatecznie okazuje się otwarciem na samego Boga, jest wi-

zyta trzech mężczyzn u Abrahama pod dębami Mamre (zob. Rdz 18, 1). Czy jednak z tego wszystkiego wynika, że Polacy mają moralny obowiązek przyjąć wszystkich, których białoruski satrapa sprowadzi na granicę? Czy uprawniony jest podniosły ton, że oto Pan Jezus w osobach koczujących ludzi przyszedł do nas i puka, by zostać ugośczone? Nie sądzę. Co więcej, uważam, że nie wolno ulegać Łukaszence, by nie krzywdził innych ludzi, oferując za duże pieniądze przybycie samolotem na Białoruś, skąd rzekomo łatwa droga do UE. Wszak jeśli Polska teraz przyjąłaby tych kilkudziesięciu ludzi stojących na granicy, to za niedługo pojawiłoby się tam ich kilkaset, a potem kilka tysięcy...

Życie osób, które przybyły na Białoruś za pozwoleniem,

a raczej zachętą, tamtejszych władz nie jest zagrożone. To prawda, że zostały oszukane przez białoruskie służby specjalne, ale tym bardziej trzeba dać jasny sygnał, że do Polski nie da się nielegalnie przejść, aby inni nie wpadli w tę pułapkę. Dlatego nie wolno ulegać

reżimowi Łukaszenki i przyczyniać się do eskalacji nieszczęścia. Można i trzeba natomiast proponować pomoc humanitarną dla osób znajdujących się na terenie Białorusi. Ma rację internauta, który napisał tak: „W kwestii Usnarza Górnego. Nie mylmy estetyki z etyką, porwów serca z chrześcijańską miłością, doraźności z humanitaryzmem, pustych i żalonych gestów z odwagą, a wtedy łatwiej będzie o rozwiązanie chrześcijańskie, systemowe i prawdziwie pomagające. Chyba, że nie o to chodzi...”.

W Biblii mowa jest o gościnności i pomocy cudzoziemcom, ale – z drugiej strony – mówi się także o sensie granic, które wprowadzają ład i porządek oraz są gwarantem bezpieczeństwa. Zdewastowane ogrodzenie winnicy to symbol upadku moralnego i duchowego. Świat bez granic, o którym śpiewał Lennon, to niebezpieczna mrzonka. Miliardy ludzi potrzebują jakiejś pomocy. Tyle że nie pomożemy im, ulegając dyktatorom, prowokatorom i bojówkarzom. W ten sposób można tylko destabilizować sytuację na świecie i w konsekwencji przyczyniać się do wzrostu ubóstwa. Jezus na białoruskiej granicy nie wyzywałby polskich służb granicznych i wojska od szmat i esesmanów. Wytrzymałby napięcie, bo chrześcijaństwo to także sztuka przeżywania napięcia.

dkowalczyk@jezuici.pl
Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

REKLAMA

Uczelnia bliska Tobie!

Akademia Katolicka w Warszawie – Collegium Bobolanum

STUDIA DZIENNE:

- Teologia – magisterium, licencjat kanoniczny, doktorat
- Politologia – licencjat

5-LETNIE STUDIA ZAOCZNE W SOBOTY:

- Teologia – magisterium

STUDIA PODYPLOMOWE:

- Duchowość

JEZUICKA SZKOŁA BIBLIJNA
JEZUICKI UNIWERSYTET TRZECIEGO WIEKU
STUDIUM FORMACYJNE DLA PRZEŁOŻONYCH ZAKONNYCH
LEKTORATY JĘZYKÓW BIBLIJNYCH
KURS TRENERSKI

- Wielowiekowa jezuicka tradycja edukacji
- Uczelnia nadaje uprawnienia zarówno państwowe, jak i kościelne uznawane na całym świecie
- Studia dzienne bezpłatne • Stypendia socjalne i naukowe
- Dogodny dojazd • Przyjazna atmosfera

akw.edu.pl
ul. Rakowiecka 61, Warszawa-Mokotów, tel. 22 542 87 17

III Krajowy Kongres Eucharystyczny
w Warszawie, 2005 r.

fol. xhz

Źródło i szczyt

Wojciech
Świątkiewicz

Od 140 lat kongresy eucharystyczne przypominają, że w centrum życia Kościoła znajduje się Eucharystia.

Słowa psalmisty „Wszystkie moje źródła są w Tobie” (Ps 87, 7) to hasło najbliższego 52. Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego, który odbywać się będzie od 5 do 12 września w Budapeszcie. Wydarzenie to zostało przesunięte o rok z powodu pandemii. Kongres otworzy Msza św. odprawiona w niedzielę 5 września o godz. 15.00 na placu Bohaterów w Budapeszcie z udziałem uczniów wszystkich szkół katolickich na Węgrzech. Przez kolejne 5 dni uczestnicy gromadzić się będą w hali Hungexpo. Po porannej modlitwie wysłuchają katechezy, świadectw, wezmą udział w Mszy św., a po południu – w tematycznych warsztatach. Sobota 11 września na Wyspie Małgorzaty będzie obchodzona jako Święto Rodzin. Tego dnia wieczorem na placu Kossutha odprawiona zostanie Msza św. pod przewodnictwem prymasa Węgier kard. Pétera Erdő, po której na plac Bohaterów przejdzie procesja eucharystyczna ze świecami. Na zakończenie w niedzielę 12 września papież Franciszek odprawi Mszę św. o 11.30 na placu Bohaterów.

Stolica Węgier jest po raz drugi organizatorem międzynarodowego kongresu; poprzedni odbył się tam w 1938 r.

ABY OŻYWIĆ WIARĘ

Idea kongresów eucharystycznych narodziła się w XIX-wiecznej Francji i związana jest z postacią Emilii Marii Tamisier (1834–1910). Jako osoba świecka pragnęła ona ożywienia nabożeństwa eucharystycznego, a także przeciwstawiała się narastającym wówczas tendencjom laicyzacyjnym, które szczególnie oddziaływały na ludzi świeckich. Zaczęła od organizowania pielgrzymek do sanktuariów, w których miały miejsce cuda eucharystyczne. Działała w ścisłej jedności ze swoimi spowiednikami: św. Piotrem Julianem Eymardem (1811–1868) oraz z bp. Gastonem de Segurem (1820–1881), a także z nawróconym na katolicyzm przedsiębiorcą Philibertem Vrau (1829–1905). Jej spowiednik o. Eymard pisał do niej w 1851 r.: „Zastanawiam się często nad sposobami przełamania ogólnej obojętności, która ogarnęła tyłu katolików. Jest tylko jeden: Eucharystia i miłość Jezusa Eucharystycznego”.

Z kolei bp Gaston de Segur sporządził wykaz wszystkich cudownych miejsc kultu eucharystycznego we Francji, co zaowoco-

wało zwiększoną liczbą pielgrzymek. Największe z nich (do Douai, Awinionu i Favernay) były zapowiedzią inicjatywy, która w następnych latach objęła cały Kościół.

Emilia Maria Tamisier zaproponowała zwoływanie kongresów eucharystycznych, które odbywałyby się w różnych częściach świata. Miały ożywić ruch pielgrzymkowy do sanktuariów eucharystycznych, a towarzyszyć im miały procesje eucharystyczne, Msze św., spotkania, sympozja, konferencje. Wspomniany już ks. Piotr Eymard odniósł się z wielkim zrozumieniem do tych planów i utworzył w Paryżu Zgromadzenie Kapłanów od Najświętszego Sakramentu. Z powodu przedwczesnej śmierci nie dojechał do realizacji dzieła. A napotykało ono

na ciągle przeszkody. Z uwagi na antykatolickie nastroje panujące we Francji oraz sąsiedniej Belgii nie można było organizować dużych spotkań eucharystycznych.

Wtedy sprawę postanowili wziąć w swoje ręce świeccy – wspomniany już Philibert Vrau oraz jego krewny Féron. Vrau, dziś kandydat na ołtarze, znany był z tego, że

W 1881 r. dwie osoby świeckie zorganizowały w Lille we Francji Pierwszy Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny.

kierował fabryką włókienniczą, do której sprowadził Zgromadzenie Sióstr Opatrzności z Portieux w celu duchowej formacji pracowników i włączenia ich do wspólnoty kościelnej. Podkreślał prymat pracy nad

kapitałem. W 1875 r. powołał dzieło nocnej adoracji Najświętszego Sakramentu.

W 1881 r. przedsiębiorca Vrau razem z Emilią Marią Tamisier zorganizował, a także sfinansował w Lille we Francji Pierwszy Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny. Odbił się on za zgodą papieża Leona XIII, który już 2 lata wcześniej wydał bullę popierającą tę inicjatywę. Na ówczesne czasy było to przedsięwzięcie ogromne. Zgromadziło 8 tys. osób, a wśród gości byli katolicy m.in. z Chile i Meksyku. Kongres odbywał się pod hasłem „Społeczne Królestwo Chrystusa”. Warto dodać, że za pontyfikatu Leona XIII odbyło się 14 kongresów eucharystycznych.

Zmarły w 2018 r. wybitny liturgista ks. prof. Bogusław Nadolski w swojej książce „Liturgika. Eucharystia” zauważył: „W krótkiej wzmiance o duchowości E. Tamisier podkreślaliśmy, że jej kult Eucharystii wywodził się z Mszy św., z Komunii św. Adoracja była konsekwencją Mszy Świętej. Natomiast kongresy rozwijały się bardziej w kierunku adoracyjnym. Niekiedy Msza św. pozostawała na uboczu. Główny akcent przesunął się na okazałe procesje, ich królewski charakter, pochody Chrystusa Króla. Punktem zwrotnym stał się dopiero kongres w Monachium w 1960 r., który powrócił znowu do Mszy św. jako centrum. Zaczęto rozumieć kongres jako *statio* – zgromadzenie wiernych dla sprawowania Eucharystii”.

Na *statio*, tj. zgromadzenie wiernych, konkretna wspólnota zaprasza cały miejscowy Kościół albo miejscowy Kościół zaprasza inne Kościoły z jednego kraju czy narodu, a nawet z całego świata, aby wspólnie zgłębić dany aspekt tajemnicy eucharystycznej oraz uczcić ją publicznie w duchu miłości i jedności.

NA CAŁYM ŚWIECIE

Kongresy były organizowane z różną częstotliwością (co 1–3 lata). Obecnie organizowane są co 4 lata. Do tej pory miały miejsce w tak odległych miejscach świata jak: Montreal, Sydney, Chicago, Buenos Aires, Manila, Rio de Janeiro, Bombaj, Seul, Nairobi.

W maju 1908 r. w Jerozolimie odbył się pierwszy kongres z udziałem katolików obrządków wschodnich. W tym samym roku podczas kongresu eucharystycznego w Londynie zakazano procesji z monstrancją.

Pierwszym papieżem uczestniczącym w kongresie był św. Pius X, który w 1905 r. w Rzymie poprowadził procesję na zakończenie wydarzenia. Pierwszy po I wojnie światowej kongres odbył się również w Wiecznym Mieście w 1922 r. z udziałem Piusa XI. Z kolei przed wybuchem II woj-

ny światowej kongres miał miejsce w 1938 r. w Budapeszcie. Przybyło na niego 15 kardynałów, wśród nich kard. August Hlond, 330 biskupów, w tym 14 z Polski, i około 100 tys. wiernych, w tym 2 tys. z Polski. „Dzisiaj dzielimy się z wami nadzieją niezachwianą, że Eucharystyczne Słońce i w naszych czasach przyświecać będzie szczytnym i po-myślnym dziejom polskiego i węgierskiego narodu” – mówił 29 maja 1938 r. Prymas Polski w specjalnym przesłaniu do Węgrów. Najważniejszym gościem kongresu był jednak podejmowany z najwyższymi honorami głowy państwa legat papieski kard. Eugenio Pacelli, który niecały rok później został wybrany papieżem i przyjął imię Piusa XII. W kongresie w Budapeszcie nie mogli wziąć udziału katolicy niemieccy ze względu na sprzeciw Hitlera.

Wspomniany już kongres w Monachium w 1960 r., zwołany pod hasłem „Eucharystia braterską uczta miłości”, miał charakter ekspiacji za zbrodnie popełnione przez Niemców podczas II wojny światowej. To wtedy odbyła się procesja z Monachium do Dachau, gdzie otwarto kaplicę Agonii Chrystusa.

W 1964 r. na kongres do Bombaju, a w 1968 r. do Bogoty pojechał św. Paweł VI, pierwszy papież-pielgrzym. Św. Jan Paweł II, jeszcze jako metropolita krakowski, uczestniczył w kongresach eucharystycznych w Melbourne i Filadelfii. W czasie pontyfikatu był na nich obecny w 1985 r. w Nairobi, w 1989 r. w Seulu, w 1993 r. w Sewilli, w 1997 r. we Wrocławiu i w 2000 r. w Rzymie.

Papież Benedykt XVI nie brał udziału w Kongresach w Quebec i Dublinie, a papież Franciszek nie był w Cebu na Filipinach. Podróż Franciszka do Budapesztu będzie pierwszym jego uczestnictwem w Międzynarodowym Kongresie Eucharystycznym.

KONGRESY W POLSCE

Oprócz międzynarodowych odbywają się kongresy krajowe i diecezjalne. W Polsce przed II wojną światową odbyło się 25 kongresów diecezjalnych, a w 1930 r. – ogólnokrajowy. II Krajowy Kongres Eucharystyczny odbył się dopiero w 1987 r. z udziałem św. Jana Pawła II.

Myśl o przygotowaniu tego wydarzenia była wynikiem nauczania papieskiego, które postanowiono realizować w 3-letnim programie, zakończonym wielką akcją liturgiczną. W 1986 r. kard. Józef Glemp wyraził prośbę, aby Ojciec Święty otworzył i zamknął II Krajowy Kongres Eucharystyczny, odwiedzając stacje kongresu (Warszawa, Kraków, Często-

chowa oraz Lublin, Gdańsk, Gdynia, Łódź, Szczecin i Tarnów). Hasłem przewodnim kongresu było zdanie z Ewangelii św. Jana Apostoła: „Do końca ich umiłował (J 13, 1).

Jan Paweł II na jego rozpoczęcie w kościele Wszystkich Świętych w Warszawie 8 czerwca 1987 r. powiedział: „Musimy więc wciąż przezwyciężać w sobie to widze-

nie świata, które towarzyszy dziejom człowieka od początku, widzenie takie, «jakby Bóg nie istniał» – jakby «nie był Miłością»”. Na zakończenie homilii (Warszawa, plac Defilad, 14 czerwca 1987 r.) Jan Paweł II, po odbyciu eucharystycznej pielgrzymki po Polsce w ramach III pielgrzymki do Ojczyzny, powiedział: „Nie za-

pominajcie, że nasza własna polska Ojczyzna wciąż potrzebuje nowej ewangelizacji. Podobnie jak cała chrześcijańska Europa. Po setkach lat – tysiącletniach – wciąż na nowo! Cała Europa stała się kontynentem nowego, wielkiego wyzwania dla Ewangelii. Polska też”.

Krajowy Kongres po raz trzeci w Polsce odbył się w Warszawie w dniach 18–19 czerwca 2005 r., gdy w Kościele trwał Rok Eucharystii, i przebiegał pod hasłem „Pozostań, Panie, w naszych rodzinach”. W czasie Mszy św. na pl. Piłsudskiego w stolicy zostali beatyfikowani: ks. Władysław Findysz, ks. Bronisław Markiewicz i ks. Ignacy Kłopotowski.

Dla Polaków niezapomniany pozostanie 46. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny, który odbył się w 1997 r. we Wrocławiu pod hasłem „Do wolności wyswobodził nas Chrystus” (Ga 5, 1). To wtedy z ust św. Jana Pawła II padły słowa, bardzo ważne słowa, dziś coraz rzadziej obecne w świątyniach, które z jego przebogatego nauczania o wolności człowieka w perspektywie Eucharystii warto przypomnieć, zwłaszcza że mimo upływu lat pozostają niezwykle aktualne: „Usiłuje się dzisiaj wmówić człowiekowi i całemu społeczeństwu, iż Bóg jest przeszkodą na drodze do pełnej wolności – że Kościół jest wrogiem wolności, że wolności nie rozumie, że się jej lęka. Jest tutaj jakieś niesłychane pomylenie pojęć! Kościół bowiem nie przestaje być w świecie głosicielem ewangelii wolności! To jest jego misja. «Ku wolności wyswobodził nas Chrystus»! Dlatego chrześcijanin nie lęka się wolności, przed wolnością nie ucieka! Podejmuje ją w sposób twórczy i odpowiedzialny, jako zadanie swojego życia. Bo wolność nam dana jest przez Boga, jest nam nie tylko przez Boga dana, jest nam także zadana!”.

A co Franciszek powie w Budapeszcie, okaże się już za tydzień.

W Polsce Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny odbył się we Wrocławiu w 1997 r. z udziałem Jana Pawła II.

Jakie znaczenie dla Węgrov ma to, że są gospodarzami Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego?

Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny, o którego organizacji decyduje papież, właściwie można traktować jako światowe spotkanie katolików. Absolutnie nie jest ogólnie przyjętą praktyką, że papież uczestniczy w nim osobiście. Ważne jest więc zwrócenie uwagi na ten fakt, aby zrozumieć znaczenie spotkania na Węgrzech – papież Franciszek jeszcze w 2016 r. zdecydował, że Budapeszt będzie gospodarzem kolejnego 52. Kongresu Eucharystycznego, a później postanowił, że osobiście weźmie w nim udział. Możemy słusznie uznać to za swego rodzaju uznanie dla węgierskiego Kościoła katolickiego i kardynała Pétera Erdő. Wizyta papieska,

fol. Zsolt Burger

Wiara Bratanków

Z dr **Orsolyą Zsuzsanną Kovács**, ambasador Węgier w Polsce, rozmawia ks. Henryk Zieliński.

która jest zaszczytem dla naszej ojczyzny, stworzy możliwość lepszego poznania nas w świecie. Każda wierząca osoba oczekuje od papieża umocnienia w wierze i wsparcia w odnowie duchowej państwa.

Jest to wydarzenie ważne tylko dla Kościoła, czy również dla państwa węgierskiego?

Węgry są państwem chrześcijańskim. Właśnie parę dni wcześniej, 20 sierpnia, wspominaliśmy i powstanie państwa, i naszego króla św. Stefana. Jest on jednym z największych węgierskich mężów stanu, który cechował się wybitnym talentem dyplomatycznym oraz politycznym. W 1000 r. został koronowany na króla przez ówczesnego papieża Sylwestra II. Król Stefan jest uważany za założyciela chrześcijańskich Węgier. Zachowujemy jego dziedzictwo, tak więc Kongres Eucharystyczny i wizyta papieża to również z perspektywy państwa zdecydowanie ważne wydarzenia. Na Kongres przybędą również przywódcy chrześcijańscy z Bliskiego Wschodu: Béchara Boutros Rai – maronicki pa-

triarcha Antiochii z Libanu, kardynał Sako – patriarcha Kościoła chaldejskiego z Iraku. Melchicki patriarcha Antiochii Youssef Absi również przyjął nasze zaproszenie, a 8 września w bazylice św. Stefana będzie sprawował świętą liturgię w obrządku bizantyjskim.

Przy okazji przyjazdu na kongres papieża Franciszka pojawiły się w mediach sensacyjne informacje, że papież nie spotka się z premierem Viktorom Orbánem. Ile w tym było prawdy?

Papież nie tylko jest głową Kościoła, światowym przywódcą religijnym, ale też tradycyjnie uznawany jest za suwerennego uczestnika w kontaktach międzynarodowych. Dlatego też jednym z warunków wstępnych realizacji wizyty papieskiej jest zaproszenie zarówno ze strony Episkopatu, jak i na szczeblu państwowym. Logiczne jest więc, że jeśli papież przyjmuje zaproszenie, to zgodnie z wymogami dyplomacji i zwyczajami – praktykowanymi w przeciągu minionych 50 lat – Ojciec Święty spotyka się zazwyczaj z ważnymi

osobistościami danego państwa. Protokół dyplomatyczny jest bardzo konkretny: każdy otrzymuje to, co według protokołu jest przewidziane, pomaga w określeniu odpowiednich ram, aby np. spotkania

Pani ambasador Węgier składa kwiaty przed pomnikiem Prymasa Tysiąclecia na Jasnej Górze

w miarę możliwości były owocne. Ponieważ kiedy spotykają się przywódca państwa i papież, wówczas chodzi tu nie tylko o te poszczególne osoby, ale i o całe konkretne państwa i narody oraz Kościół katolicki. W naszym przypadku trzeba oczywiście wziąć pod uwagę, że papież Franciszek przybędzie na międzynarodowe wydarzenie kościelne, a nie w ramach wizyty państwowej, zaproszenie dotyczyło przecież udziału w Mszy św. zamykającej Światowy Kongres Eucharystyczny.

Czym różni się sytuacja Kościoła na Węgrzech od tego, co Pani ambasador obserwuje w Polsce?

Według danych uzyskanych w spisie ludności z 2011 r. 40% całkowitej populacji Węgier stanowią rzymscy katolicy, 2% grekokatolicy, 12% ewangelicy reformowani (kalwiniści) i 2,5% ewangelicy augsburscy (luteranie). Katolicyzm to w dalszym ciągu dominujące wyznanie, ale również ważne są kontakty ekumeniczne między Kościołami. Myślenie ekumeniczne ma wielkie znaczenie w historii Węgrzech. Warto wspomnieć, że wolność religijna była u nas zadeklarowana już w 1568 r. podczas posiedzenia parlamentu w Torda wraz z uchwaleniem ustawy o pokoju religijnym. Wiele państw Europy potrzebowało przeszło

półtora wieku na to, aby mogła się tam zrodzić podobna tendencja. Idea ekumenizmu przejawia się również w tym, że do Budapesztu przybędzie patriarcha Konstantynopola, który także weźmie udział w Mszy św. zamykającej Kongres.

Postacią symbolizującą cierpienia węgierskiego Kościoła katolickiego w XX wieku jest abp Ostrzyhomia kard. József Mindszenty, ostatni prymas-ksiądz. Prześladowali go strzałokrzyżowcy, prześladowały i władze komunistyczne, które wtrąciły go do więzienia. W 1956 r. abp Mindszenty opowiedział się za rewolucją węgierską, z tego powodu został zmuszony do opuszczenia kraju. Jego los w wielu miejscach pokrywa się z losem kard. Wyszyńskiego. Później, w czasach komunizmu, wspólną nadzieję pokładałimy w osobie Jana Pawła II.

Jaka jest dzisiaj kondycja Kościoła katolickiego na Węgrzech, z którym Pani Ambasador również się identyfikuje?

Na Węgrzech Kościół katolicki stoi przed podobnymi wyzwaniem co społeczeństwa zachodnie: dominująca ateizacja, powszechne wśród ludzi przedkładanie komfortu osobistego ponad wszystko i ogólna niechęć do angażowania się w cokolwiek. Na Węgrzech liczba praktykujących wiernych waha się w granicach 12% i pytaniem jest, czy pandemia miała na to wpływ. W ostatnich latach Kościoły na Węgrzech otrzymały szansę na wywarcie wpływu na życie społeczne w dziedzinie edukacji i na płaszczyźnie socjalnej: państwo, kierując się zasadą równego finansowania instytucji państwowych i samorządowych, w jednakowym stopniu finansuje szkoły kościelne i chrześcijańskie instytucje socjalne. Coraz więcej takich jednostek przechodzi na utrzymanie Kościoła. Szkoły kościelne działają na dobrym poziomie. Jeśli mogę dołączyć również komentarz o charakterze osobistym: w Polsce nasza starsza córka uczęszcza do Szkoły Sióstr Nazaretanek, gdzie zaobserwować można wzorowe wychowanie dzieci i wzajemny szacunek.

Premier Viktor Orbán mówił kiedyś wprost o potrzebie rechrystianizacji Europy. Jaka miałyby być w tym rola Węgier?

Premier Viktor Orbán wielokrotnie zwracał uwagę na to, że Europę może uratować jedynie powrót do jej korzeni

chrześcijańskich. Podkreślał również kilkakrotnie, że nielegalna migracja umożliwiła napływ do Europy grup popierających radykalny islam i w niedalekiej przyszłości będą takie państwa europejskie, gdzie proporcje religijno-kulturowe ulegną szybkiej zmianie. Węgry poprzez liczne inicjatywy i pomoc materialną bronią prześladowanych chrześcijan. To może służyć jako przykład. Preambuła węgierskiej ustawy zasadniczej odwołuje się do Boga.

Z jakim oddźwiękiem na Węgrzech spotyka się beatyfikacja Prymasa Tysiąclecia kard. Stefana Wyszyńskiego, która odbędzie się 12 września?

Postać kard. Stefana Wyszyńskiego jest znana na Węgrzech. Nasuwają się podobieństwa do wspomnianego już księcia prymasa Józefa Mindszentyego. Prymas Tysiąclecia jest znany w naszym kraju również stąd, że opierał się obu totalitarnym systemom, oraz dlatego, że pielęgnował szczególny kontakt z papieżem Janem Pawłem II. To nie przypadek, że kiedy w maju ubiegłego roku pandemia ustąpiła i można było podróżować, najpierw odwiedziłam z rodziną Częstochowę, gdzie złożyłam wieniec przy pomniku Jana Pawła II oraz Stefana Wyszyńskiego.

Premier Orbán chciał wziąć udział osobiście w tej uroczystości, chociaż jest kalwinistą. Jak Pani to komentuje?

Rzeczywiście dwa ważne wydarzenia kościelne odbędą się tego samego dnia – w Warszawie i Budapeszcie. Dlatego 12 września premiera Viktora Orbána w Warszawie reprezentować będzie szef Kancelarii Premiera, pan minister Gergely Gulyás (kalwinista, podobnie jak premier). Jest dla nas ważne, aby Węgry reprezentował na tej uroczystości wysokiej rangi przedstawiciel.

Gdyby ktoś jeszcze chciał wybrać się na Kongres i spotkanie z papieżem Franciszkiem do Budapesztu, to musi spełnić jakieś warunki?

Obecnie wjazd na Węgry zarówno z Polski, jak i z innych państw UE jest możliwy bez ograniczeń. Udział w niektórych programach można zgłaszać przez Internet do końca sierpnia, ale rejestracja jest również możliwa już na miejscu, podczas trwania Kongresu. Natomiast w procesji 11 września oraz na celebrowanej 12 września Mszy św. będzie można wziąć udział bez wcześniejszej rejestracji. Zapraszamy.

foto: JannaGoraNews/Twitter

W SKRÓCIE

■ **Cięcia w wydatkach.** Prawie 41% Polaków zamierza ograniczyć w III kwartale wydatki na bieżące zakupy – wynika z raportu „Nastroje konsumenckie Polaków 2021”. Część respondentów (29%) zmniejszy swoje wydatki o 5–10%, co piąty o 10–15%, na cięcia 15–20% wskazało 22,6% badanych.

■ **Gdzie pandemia.** Najlepsza sytuacja epidemiczna w UE panuje obecnie w Polsce, Czechach i Rumunii oraz na Słowacji i Węgrzech – wynika z najnowszych danych Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób. Najgorsza sytuacja panuje w Hiszpanii, Portugalii i Francji.

■ **Prosto od rolnika.** Co czwarty konsument w Polsce kupuje żywność bezpośrednio od rolników, 83% z badanych zauważa jej lepszą jakość. Świeże produkty bio, pochodzące prosto od rolników, są nie tylko smaczniejsze, co zauważają klienci, ale też bogatsze w wartościowe składniki. Ich droga z pola na stół jest zdecydowanie krótsza, dzięki czemu zachowują więcej witamin i minerałów.

■ Wystawa na Jasnej Górze.

Na Jasnej Górze 25 sierpnia otwarto wystawę „Nie byłoby Papieża Polaka, gdyby nie było twojej wiary – Prymas Tysiąclecia błogosławiony ks. kard. Stefan Wyszyński”. Ekspozycja jest jednym z wydarzeń poprzedzających beatyfikację kardynała.

■ **W hołdzie prymasowi Wyszyńskiemu.** 10 września w Częstochowie rozpocznie się Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej „Gaude Mater”. Organizowane po raz 30. wydarzenie od lat jest wizytówką miasta i regionu. W tym roku jest też hołdem dla kard. Stefana Wyszyńskiego. Tegoroczna edycja festiwalu potrwa 6 dni.

■ **Dożynki województwa mazowieckiego.** – Wyrażamy szacunek dla waszej pracy i poświęcenia – powiedział bp radomski Marek Solarczyk, który celebrował Mszę św. w trakcie dożynek województwa mazowieckiego, które odbyły się w Muzeum Wsi Radomskiej. Na Mazowszu tereny rolne zajmują ok. 65% powierzchni województwa.

■ Wojownicy na Jasnej Górze.

Ogólnopolskie Spotkanie Wojowników Maryi, rozpoczynające rok formacyjny, odbyło się na Jasnej Górze. Wojownicy Maryi to jedna z bardziej dynamicznie rozwijających się wspólnot w Polsce. Należą do niej mężczyźni, którzy poprzez świadectwo życia chcą ukazywać piękno wiary i miłość do Kościoła.

WDZIĘCZNI POLSKIEJ WSI

W Bobolicach w woj. zachodniopomorskim odbyło się ogólnopolskie święto „Wdzięczni polskiej wsi” połączone z dziękczynieniem za plony. Uroczystej Mszy św. przewodniczył bp Edward Dajczak, ordynariusz koszalińsko-kołobrzeski, który poświęcił wieńce dożynekowe. – Święto zbiorów jest świętem pokornej wdzięczności, ponieważ przeżywamy je ze świadomością tego, że chleb jest owo-

cem ludzkiego trudu, ale jest również darem. Rolnictwo zawsze uczyło człowieka sztuki przewidywania, ofiarnej pracy, ale i pokory i wdzięczności za dar chleba. Ta lekcja nieustannie jest dla nas ważna – mówił biskup w homilii. W uroczystości uczestniczył premier Mateusz Morawiecki, który zapewnił o dalszym wsparciu finansowym państwa dla gmin popegeerowskich.

NIESPOKOJNIE NA GRANICY

Wojsko rozpoczęło budowę 3-metrowego płotu na granicy polsko-białoruskiej w regionie Zubrzyca Wielkiej w woj. podlaskim. Doce-

lowo ma on mieć ok. 180 km i zabezpieczyć lądowy odcinek granicy. Wojsko tłumaczy to faktem, że codziennie podejmowanych jest od 100 do 250 prób nielegalnego przekroczenia granicy.

W niedzielę 29 sierpnia Straż Graniczna zatrzymała 13 osób, które niszczyły budowane zapory. Zdarzenie miało miejsce na odcinku ochranianym przez placówkę Straży Granicznej w Kuźnicy (woj. podlaskie) w odległości około 15 kilometrów od Usnarza Górnego, gdzie na Białorusi przy granicy z Polską od kilkunastu dni koczują grupa migrantów.

FESTIWAL W KAZIMIERZU DOLNYM

W Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych, który przez 3 dni odbywał się w Kazimierzu Dolnym, uczestniczyło 26 kapel, 27 zespołów śpiewaczych, 13 instrumentalni-

stów, 25 solistów oraz 24 grupy w konkursie „Mistrz i Uczeń”. Nagrodę główną w wysokości 3 tys. zł przyznano Kapeli im. Tadeusza Kubiaka z Leśmierza (woj. łódzkie).

fot. PAP/Adam Warżawa

W HOŁDZIE BOHATEROM

O godzinie 6.15 28 sierpnia 1946 r. Danuta Siedzikówna „Inka” i Feliks Selmanowicz „Zagończyk” spojrzeli z pogardą w lufy plutonu egzekucyjnego. Ostatnie słowa, które wyrzekli, nie były błaganiem o litość. Nie były

prośbą o życie, a oddaniem tego, co grało w ich sercach przez całe życie. Krzyknęli obaj: „Niech żyje Polska” – powiedział na Cmentarzu Garnizonowym w Gdańsku prezes Instytutu Pamięci Narodowej Karol Nawrocki.

fot. PAP/Wojtek Jędrło

W MUZEUM W DĘBLINIE

W Dęblinie odbyły się obchody 10. rocznicy utworzenia Muzeum Sił Powietrznych. Podczas uroczystości odsłonięto popiersie gen. pilota Andrzeja Błasika – inicjatora powstania Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie. Muzeum w Dęblinie istnieje od 10 stycznia 2011 r. Jego powołanie było odpowiedzią na zapotrzebowanie pasjonatów awiacji i żołnierzy Sił Powietrznych. W czwartek muzeum obchodziło jubileusz 10. rocznicy powstania.

JASNOGÓRSKI ODPUST

– Przygotowując się duchowo do zbliżającej się beatyfikacji, pragniemy i my, tu zgromadzeni, za Prymasem Tysiąclecia jeszcze raz powtórzyć, że to szczególnie i umiłowane przez nas maryjne sanktuarium jest niczym latarnia morska pośród naszych wzburzonych dziejów, niczym przewodni słup światła wśród ciemności, niczym bezpieczny port, w którym zawsze jesteśmy wolni – mówił abp Wojciech Polak podczas homilii 26 sierpnia na Jasnej Górze w uroczystość Matki Bożej Częstochowskiej.

Uroczystą sumę koncelebrowali przedstawiciele Konferencji Episkopatu Polski, którzy dzień wcześniej obradowali na Jasnej Górze. Na wałach jasnogórskich zgromadziły się setki pielgrzymów, którzy jak co roku przybyli w ostatnich dniach z całej Polski na uroczystość Matki Bożej Częstochowskiej. Prymas zaapelował do przedstawicieli wszystkich sił politycznych, aby wspólnie, szukając rozwiązań problemów migracyjnych, kierowali się postawami gościnności i szacunku wobec przybyszów.

fot. PAP/Waldemar Deska

■ **Terytorialsi.** Wojska Obrony Terytorialnej liczą już 30 tys. żołnierzy – poinformował szef MON Mariusz Błaszczak. Żołnierze WOT pomagają m.in. w sytuacjach klęsk żywiołowych, a ostatnio wspierali służbę zdrowia w walce z pandemią.

■ **Bez „Warto rozmawiać”.** Jesienią w ramówce Telewizji Polskiej zabraknie programu „Warto rozmawiać” Jana Pospieszalskiego. – Sam się wykluczył, nakręcając antyszczepionkową histerię – powiedział prezes TVP Jacek Kurski.

■ **Strażnicy ukarzą.** Od poniedziałku 30 sierpnia strażnicy miejscy mają nowe uprawnienia. Mogą karać mandatami kierujących hulajnogami elektrycznymi, urządzeniami transportu osobistego i rowerzystów.

■ **Priorytety Donalda Tuska.** – Jeżeli będę stał na czele większości parlamentarnej, jedną z pierwszych moich decyzji będzie zgoda na związki partnerskie – zadeklarował szef PO Donald Tusk podczas otwarcia Campusu Polska Przyszłości.

■ **Odeszli.** Starosta plocki Mariusz Bieniek utonął w Wiśle w Płocku po wywróceniu się łodzi. Jego ciało znaleźli wędkarze ponad 20 km od miejsca wypadku. W wieku 86 lat zmarł Jan Borkowski (właśc. Jan Narzekiewicz-Jodko), dziennikarz muzyczny, producent nagrań i koncertów radiowych oraz wieloletni współpracownik Polskiego Radia. Był współtwórcą, a następnie kierownikiem Hot Clubu Hybrydy, należał do pomysłodawców Jazz Jamboree.

REKLAMA

w|drodze

Realny towarzysz
w trudnych momentach
Twojego życia.
Sprawdź koniecznie!

WIE MAJNĄ CIERPIENIA
WIE MAJNĄ CIERPIENIA

wdrode.pl

Jacek Karnowski

Szczucie na Kościół

Zorganizowany przez Rafała Trzaskowskiego Campus Polska okazał się połączeniem letniego obozu politycznego dla młodzieżowych aktywistów opozycji z typowym kongresem partyjnym. Były dyskusje i wiece, było budowanie wizerunku na tle młodzieży, co zawsze politykom służy. I były także, jak to się ładnie mówi, „kontrowersyjne” wypowiedzi. Także takie, które zostaną zapamiętane na długo.

Najbardziej zabłysnął poseł Sławomir Nitras, który ogłosił, że „nawet za naszego życia katolicy w Polsce staną się mniejszością”. W istocie poseł jest wielkim optymistą, ponieważ w wielu regionach naszego kraju już dziś jesteśmy mniejszością, zwłaszcza jeśli wymagania związane z katolicyzmem potraktujemy poważnie. W życiu społecznym i politycznym Kościół także waży, niestety, coraz mniej. Ale poseł brnął dalej, mówiąc tak: „Staną się realną mniejszością, nie będą większością i muszą się z tym nauczyć żyć. (...) Dobrze, żeby stało się to, mówiąc uczciwie, w sposób niegwałtowny, racjonalny, a nie na zasadzie pewnej zemsty, ale na zasadzie: to jest uczciwa kara za to, co się stało, musimy was opłówać z pewnych przywilejów. Dlatego, że jeżeli nie, to znowu podniesiecie głowę, jeżeli się cokolwiek zmieni”.

To wypowiedź ciekawa, bo chyba szczera. Pokazuje cynizm Platformy Obywatelskiej, która w lepszych dla Kościoła czasach łasiła się jak mogła do hierarchów. Dziś po prostu szczuje na katolików,

bo trudno inaczej odczytać wypowiedź Nitrasa. Jakież to przywileje mają dziś katolicy czy szerzej – Kościół? Finansowe? Na lewicowe organizacje różnego typu samorządy i biznes wydają pewnie 10 razy więcej niż państwo na tzw. fundusz kościelny przeznac-

zony dla wszystkich wyznań. Remonty świątyni? To przecież kulturowe dziedzictwo całego narodu. Nauczanie religii w szkołach? Rodzice dzieci wierzących też płacą podatki. A poza tym w sferze faktycznej ochrony różnych grup społecznych i ich wartości katolicy sytuują się w Polsce bardzo nisko. Wystarczy porównać konsekwencje, które ponoszą osoby obrażające ludzi spod sztandaru LGBT, z tymi, które spotykają bluźnierców. Ale Nitrasowi wciąż mało. Chce „opłówać z pewnych przywilejów”. Fakt, że sięga po czasownik, który może sugerować także zadawanie cierpienia, który kojarzy się z rzezią wołyńską czy rabacją galicyjską, nie jest zapewne przypadkowy. Ludziom, którzy pod byle pretekstem albo w wyniku mody odwrócili się od Kościoła, nie wystarcza omijanie go z daleka. Samo istnienie Kościoła – gdzieś obok, nie w ich świecie – drażni i denerwuje, wywołuje agresję.

Istotą wypowiedzi Nitrasa jest jednak zdanie końcowe: „Jeżeli nie, to znowu podniesiecie głowę, jeżeli się cokolwiek zmieni”. To jest istota. Pretensje płynące pod adresem Kościoła od 2015 r. są w istocie absurdalne. Owszem, różni księża czy biskupi zabierają głos w kontekstach politycznych, ale po pierwsze jest to zdecydowana mniejszość, a po drugie to sympatycy strony lewicowo-liberalnej mówią

o wiele dosadniej i głośniej. Po stronie konserwatywnej chętnych do publicznego zabierania głosu w sprawach Rzeczypospolitej niestety raczej ubywa. Ogólnie Kościół nigdy nie był tak wstrząsliwy politycznie, jak obecnie. Jednocześnie nigdy nie był tak mocno atakowany. Nitras oraz jego partyjni koledzy też to wiedzą. A jednak atakują. To rodzaj zemsty za porażkę, ale i diagnoza – zmiana polityczna wyrastała z głębszego podziału kulturowego. Trzeba ten podział zlikwidować, likwidując jedną ze stron – tę wierną narodowej i chrześcijańskiej tradycji. Tak, by już nigdy „nie podniosła głowy”,

by nie śmiała myśleć o kształtowaniu państwa według własnych wartości.

Zapewne Sławomir Nitras nie pamięta słów, które na pogrzebie śp. Lecha Kaczyńskiego wypowiedział

Janusz Śniadek. Ale ja pamiętam, bo właśnie sformułowanie o „podniesionych głowach” wybrzmiało bardzo mocno. Ówczesny przewodniczący NSZZ „Solidarność” mówił tak: „Przykład Twojego życia i dramatyczna śmierć na nowo rozpalili w sercach Polaków ducha Solidarności. W czasie tych swoistych rekolacji uświadamiamy sobie, że rezygnując z wartości, tracimy poczucie wspólnoty, tracimy Polskę! Nie ma wolności bez wartości. Wyśmiewani za niemodny patriotyzm, wierni Bogu i Ojczyźnie podnieśliśmy głowy. Zróbmy wszystko, aby rozpalony w sercach i umysłach płomień nie wygasł”.

Oby nigdy nie wygasł. Obyśmy zawsze nosili nasze głowy wysoko i dumnie. Obyśmy nie dali się zaszczyć ludziom, którzy nie mają do zaproponowania nic poza głupawą pustką.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Solidarni z Afganistanem

W niedzielę 5 września w Kościele w Polsce będzie obchodzony Dzień Solidarności z Afgańczykami. Z apelem do pasterzy i wiernych Kościoła katolickiego w Polsce o modlitwę i pomoc materialną dla Afgańczyków zwrócił się abp Stanisław Gądecki, przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski.

„Wsluchując się w głos papieża Franciszka, który wezwał wszystkich ludzi dobrej woli, by modlili się do Boga pokoju, aby zamilkł szcęk oręża i by można było znaleźć rozwiązania przy stole dialogu, zwracam się z apelem do pasterzy i wiernych Kościoła w Polsce o modlitwę i pomoc materialną dla cierpiącego ludu Afganistanu” – napisał abp Gądecki.

„Caritas Polska uruchomi ogólnopolski program wsparcia dla uchodźców w naszej ojczyźnie – od pomocy duchowej, psychologicznej, socjalnej, poprzez pomoc językową, prawną i medyczną” – czytamy w apelu.

Medziugorie dziękuje

Nuncjusz apostolski w Bośni i Hercegowinie, abp Luigi Pezuto, 26 sierpnia przewodniczył w Medziugorju Mszy św. za duszę śp. abp. Henryka Hosera, zmarłego 13 sierpnia w Warszawie. Od 2017 r. aż do śmierci był on z nominacji Franciszka związany z tym hercegowińskim sanktuarium i miejscem pielgrzymkowym – najpierw jako specjalny wysłannik do zbadania sytuacji, a od 31 maja 2018 r. jako wizytator apostolski o charakterze specjalnym dla tamtejszej parafii.

Wraz z dyplomata papieskim liturgie concelebrowali kard. Vinko Puljić z Sarajewa, miejscowy bp mostarsko-duvański Petar Palić, dwaj inni biskupi i 95 kapłanów z Bośni i Hercegowiny, Chorwacji i innych krajów.

fot. PAP/Mateusz Marek

Świadkowie świętości prymasa

Bądźcie świadkami życia i świętości prymasa Wyszyńskiego, którzy mogą swoim życiem zaświadczyć o tym, czego się nauczyli od swojego błogosławionego konsekratora – powiedział metropolita warszawski kard. Kazimierz Nycz do księży wyświęconych przez kard. Stefana Wyszyńskiego.

28 sierpnia w archikatedrze warszawskiej przewodniczył Mszy św. o owoce beatyfikacji kard. Wyszyńskiego. Odprawił ją wspólnie z księżmi wyświęconymi przez Prymasa Tysiąclecia, wśród nich byli bp łowicki An-

drzej Dziuba i bp pomocniczy warszawski Piotr Jarecki.

– Do dzisiaj w archidiecezji warszawskiej żyje 170 księży wyświęconych przez prymasa Wyszyńskiego. Pewnie drugie tyle żyje w Łowiczu i na Pradze, które wówczas należały, do 1992 r., do wielkiej archidiecezji warszawskiej. Do tych wyświęconych należą niewątpliwie także żyjący jeszcze do dzisiaj księża archidiecezji gnieźnieńskiej – mówił kard. Nycz. Kard. Wyszyński udzielił święceń prezbiteratu 704 kapłanom archidiecezji warszawskiej i 312 z archidiecezji gnieźnieńskiej.

Relikwiarze na beatyfikację

W czasie Mszy św. beatyfikacyjnej 12 września, gdy papieski wysłannik kard. Marcello Semeraro ogłosi formułę beatyfikacyjną, do prezbiterium Świątyni Opatrzności Bożej zostaną wniesione w procesji relikwie nowych błogosławionych. Specjalnie na tę okazję przygotowano dla nich relikwiarze.

W przypadku kard. Wyszyńskiego relikwią będzie jego własnoręczne pismo, ponieważ przed beatyfikacją nie był otwierany sarkofag, w którym spoczywają jego szczątki w archikatedrze warszawskiej św. Jana Chrzciciela. Relikwiarz prymasa Wyszyńskiego zaprojektował i wykonał znany gdański artysta bursztynnik Mariusz Drapikowski. Artysta wkomponował w relikwiarz oryginalny rękopis „Aktu osobistego oddania się Matce Bożej” i wizerunek Ikony Jasnogórskiej.

Natomiast relikwią matki Czacckiej będzie umieszczony w kapsule fragment kostny, który został pobrany podczas procedury przeniesienia doczesnych szczątków Elżbiety Róży Czacckiej z cmentarza zakładowego do kaplicy utworzonej w jej dawnym pokoju, przylegającym do kaplicy w Laskach. Relikwiarz matki Czacckiej, pierwotnie zaprojektowany przez s. Albertę Chorążyczewską FSK (absolwentkę wydziału malarstwa krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych), jest dziełem wybitnego artysty rzeźbiarza Marka Szali, autora m.in. ołtarza papieskiego pod Krokwią w Zakopanem w 1997 r.

Relikwiarz wykonany w drewnie lipowym przedstawia wyrzeźbione dłonie matki Elżbiety Czacckiej, które opuszkami palców czytają napisany wypukłym alfabetem Braille’a fragment Psalmu 126.

REKLAMA

Korony dla Maryi

Patrząc odtąd na Nią, patrzcie także, odkrywając ślad swojej wdzięczności, swojego hojnego serca, swojej wiary, która jest gotowa do wielkich ofiar – mówił 29 sierpnia abp Marek Jędraszewski w czasie uroczystego ukoronowania obrazu Matki Bożej Pocieszenia w Budzowie koronami biskupimi. Obraz został wykonany przez o. Wojciecha Benedykta Parzyszkę i jest XIX-wieczną kopią obrazu Matki Bożej w Czernej. W czasie homilii abp Marek Jędraszewski zwrócił uwagę, że z prawdy o wniebowzięciu i ukoronowaniu Maryi przez Trójcę Świętą wynika fakt, że Kościół koronuje cudowne obrazy i figury otaczane czcią wiernych, dziękując w ten sposób za Jej orędownictwo.

Tego samego dnia odbyła się koronacja obrazu Matki Bożej Pocieszenia w Radomyślu nad Sanem. Mszy św. przewodniczył bp Krzysztof Nitkiewicz, który zachęcił do wspólnych działań na rzecz powołania przy tym sanktuarium ośrodka pomocy dla potrzebujących. – W przeciwnym razie dzisiejsza koronacja pozostanie niewiele znaczącym gestem – dodał ordynariusz sandomierski. Kult Matki Bożej Pocieszenia w Radomyślu nad Sanem rozpoczęli propagować ojcowie augustianie. Na początku XVIII wieku sprowadzili oni z Bawarii obraz przedstawiający Matkę Bożą ze św. Augustynem i jego matką św. Moniką, która doznała „pociechy” po nawrocie syna.

TATTO

BĄDŹ, PROWADŹ, CHROŃ...

NARODOWY MARSZ ŻYCIA I RODZINY

WARSZAWA, 19 WRZEŚNIA 2021

START: PLAC ZAMKOWY, GODZ. 11.30

FINAL: KOŚCIÓŁ ŚWIĘTEGO KRZYŻA, GODZ. 13.00 (MSZA ŚWIĘTA)

ORGANIZATORZY: PATRONAT HONOROWY: PATRONAT MEDIALNY:

MARSZ.ORG NARODOWYMARSZYZYCIA.PL

Czy można sobie wyobrazić Polskę i Kościół w obecnym kształcie bez Prymasa Tysiąclecia?

Prymas Wyszyński odcisnął swoje piętno na każdej dziedzinie życia społecznego w Polsce, przede wszystkim Kościoła. Uratował przed komunistami nietkniętą strukturę, jeśli chodzi o organizację życia kościelnego. W zasadzie nie było innych krajów opanowanych przez komunistów, w których Kościół funkcjonowałby w miarę normalnie jako instytucja.

Natomiast zupełnym wyjątkiem jest działalność Prymasa w przestrzeni duszpasterkiej, czyli wielkie przedsięwzięcia pastoralne w rodzaju Millenium Chrztu Polski, Wielkiej Nowenny, Społecznej Krucjaty Miłości, peregrynacji wizerunku Matki Bożej itd. Te przedsięwzięcia zostawiły po sobie pewien typ funkcjonowania Kościoła w Polsce – gotowego do mobilizowania dużych rzesz ludzkich, obecnego w przestrzeni publicznej mimo wszystkich ograniczeń administracyjnych i prawnych; a także Kościoła, który jest nastawiony na odnowę moralną, społeczną, lecz dość ostrożnego, jeśli chodzi o wszelkie rewolucyjne nowinki.

Kard. Stefan Wyszyński wprowadził w Polsce reformy Soboru Watykańskiego II w sposób stabilny, bez perturbacji,

fol. archiwum prof. Pawła Skibińskiego

Taniec na linie

O roli Prymasa Tysiąclecia dla Polski i Europy środkowo-wschodniej z prof. **Pawłem Skibińskim** rozmawia Barbara Stefańska

co jest ewenementem w skali globalnej. W Europie nie ma chyba innego przypadku, by tak duże struktury kościelne jak w Polsce nie ucierpiały w wyniku wstrząsów posoborowych.

A w jaki sposób kard. Wyszyński wpłynął na życie społeczne i polityczne?

Nie wiadomo, czy bez Prymasa funkcjonowalibyśmy w takim samym kształcie terytorialnym. Jest on inicjatorem dwóch przedsięwzięć, które w znacznej mierze zintegrowały tzw. ziemie północne i zachodnie z Polską. Jest to po pierwsze orędzie do biskupów niemieckich, które zmieniło relacje polsko-niemieckie. Drugie to wywalczenie w Stolicy Apostolskiej bulli z 1972 r., ustanawiającej ostateczną administrację kościelną na ziemiach zachodnich, co stanowiło poważną zmianę na lepsze życia społecznego mieszkających tam Polaków. Ponadto można sensownie postawić pytania, czy istniałaby niezależna od komunistów kultura bez Kościoła w tym czasie? Czy doszłoby

do powstania Solidarności, gdyby nie było programu milenijnego? Czy można by było obronić uczelnie katolickie, choćby w takim kształcie, jak się udało Prymasowi?

W końcu, czy Karol Wojtyła byłby takim samym biskupem w 1978 r. bez Prymasa i czy w ogóle doszłoby do jego wyboru na papieża bez silnej osobowości kard. Wyszyńskiego w tle?

W jaki sposób działalność Prymasa promieniowała na kraje za żelazną kurtyną?

Po pierwsze były to oddziaływania jurysdykcyjne, gdyż kard. Wyszyński posiadał od Stolicy Apostolskiej specjalne pełnomocnictwa, które obejmowały katolików za wschodnią granicą pozbawionych własnego ordynariusza. W praktyce oznaczało to opiekę nad wszystkimi katolikami w Związku Sowieckim za wyjątkiem Litwy

i Łotwy. Świecił kapłanów z tych krajów, a także co najmniej jednego biskupa, Jana Cieleńskiego ze Lwowa. Nie był on wprawdzie ordynariuszem lwowskim, ale miał ważne święcenia.

Prymas jako jedyny samodzielny biskup tej rangi w bloku sowieckim był punktem

odniesienia dla wszystkich katolików z tego bloku. Bronił wobec Watykanu kulturowej samodzielności narodów Europy środkowo-wschodniej poddanych presji sowieckiej. W liście do Jana Pawła I protestował przeciwko aktowi helsińskiemu podpisanemu przez Watykan;

i to nie z punktu widzenia praw człowieka, które szanował, ale z powodu zaakceptowania przez Stolicę Apostolską rzeczywistości pojałtańskiej bez uwzględnienia sytuacji wiernych i narodów za żelazną kurtyną. Występował wówczas w imieniu narodów bał-

Prymas był inicjatorem dwóch przedsięwzięć, które w znacznej mierze zintegrowały ziemie północne i zachodnie z Polską.

Paweł Skibiński (ur. 1973) – historyk, wykładowca UW i szef zespołu redakcyjnego „Pro memoria” prymasa Wyszyńskiego, b. dyrektor Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, obecnie wicedyrektor Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej.

tyckich i innych republik sowieckich, Czechów, Słowaków, Węgrów w pewnym sensie jako ich opiekun, polemizując jednocześnie z tzw. polityką wschodnią Watykanu.

Skoro Prymas nie zgadzał się z polityką wschodnią Stolicy Apostolskiej, gdzie przebiegała główna linia sporu?

Dla kard. Wyszyńskiego sposób negocjacji Watykanu z rządami komunistycznymi był nie do przyjęcia. Włosi z watykańskiego Sekretariatu Stanu przystępowali do tych rozmów, nie zdając sobie sprawy ze specyfiki ustroju komunistycznego, więc zbyt często brali stanowisko drugiej strony za dobrą monetę. Ówczesny sekretarz stanu Stolicy Apostolskiej, Agostino Casaroli, miał wyobrażenie, że ich negocjacje pozwalają przeżyć Kościołowi za żelazną kurtyną. Tymczasem komuniści chcieli świadomie wykorzystać negocjacje do osłabienia Kościoła.

Punktem zapalnym były nominacje biskupie. Zdaniem Prymasa złe nominacje, tzn. mianowanie tzw. księży patriotów [czyli współpracujących z reżimem] na biskupów w Czechosłowacji i na Węgrzech, stanowiły o osłabieniu Kościoła w tych krajach. Prymas mówił, że lepiej, by wierni nie mieli żadnego biskupa, niż mieli złego.

Jeśli chodzi o sprawy krajowe, Prymas uważał, że polski episkopat powinien być pośrednikiem pomiędzy Stolicą Apostolską a komunistami, gdyż posiada lepszą znajomość specyfiki lokalnej. Abp Casaroli również miał swoje argumenty – podejście prymasa było dość niestandardowe i uważał, że to by było uprzywilejowanie Polaków względem innych krajów.

Prymas również rozmawiał z rządami PRL i szedł na pewne ustępstwa, o czym świadczy choćby porozumienie z 1950 r.

Chodzi o to, w jaki sposób się rozmawia. Prymas Wyszyński uważał, że stale trzeba rozmawiać, bardzo rzadko ustępować, natomiast gdy tylko nadarza się okazja, przechodzić do ofensywy i wywalczyć sobie to, co można, wykorzystując chwilowe słabości komunistów. Abp Casaroli nie miał tego wyczucia, bo wierzył – do pewnego stopnia – w to, co mu komuniści mówią. Przy czym obydwa hierarchowie współpracowali ze sobą, to nie był całkowity antagonizm. Podsumowaniem tego sporu, skomplikowanych relacji był fakt, że to właśnie abp Casaroli odprawiał Mszę św. pogrzebową kard. Wyszyńskiego.

Prymas reprezentował wiernych za żelazną kurtyną w czasie Soboru Watykańskiego II. Jednak nie chciał potępienia komunizmu przez sobór.

To się zmieniało w czasie. Jadąc do Rzymu, spodziewał się, że sobór będzie chciał potępić komunizm. Prymas był temu przeciwny, uważając, że cenę za ten akt zapłacą wierni Kościoła w bloku wschodnim. Z czasem przekonał się, że wielu ojców soborowych stoi na stanowisku filokomunistycznym, więc zmienił zdanie i poparł żądanie grupy konserwatywnych ojców, żeby wydać takie potępienie. W końcu jednak nie doszło do tego...

W jaki jeszcze sposób Prymas upominał się o wiernych w bloku wschodnim w czasie Soboru Watykańskiego II?

Utrzymywał kontakty ze wszystkimi biskupami środkowoeuropejskimi. Próbował ich nakłonić do walki o większą podmiotowość; nie do frontalnego starcia z rządami, ale do obrony podmiotowości. Przekonywał, że oni reprezentują społeczność wiernych i powinni ich bronić.

Pod pewnym wpływem Wyszyńskiego był późniejszy bliski współpracownik Jana Pawła II, kard. Franciszek Tomaszek, który być może także pod wpływem spotkań z Polakami w Rzymie przeszedł pewną ewolucję i z biskupa „miękkiego”, ugodowego stał się w latach 80. bardzo nieustraszony, jak na czeskie warunki.

Kard. Wyszyński służył Rzymowi odmienną opinią niż prosowieccy doradcy Sekretariatu Stanu. W koncyliacyjnej strukturze Kościoła nie można było zlekceważyć faktu, że poważny autorytet wypowiadał się inaczej niż Sekretariat Stanu. Dlatego też ta ugodowość Watykanu wobec marksizmu-komunizmu nie mogła się w pełni rozwinąć. Linia kard. Wyszyńskiego była bardzo ciekawa. Był zwolennikiem rozmów z komunistami, a jednocześnie nie przyjmowania ich punktu widzenia, bardzo twardego utrzymywania własnego stanowiska.

Prymas Polski obrał inną strategię niż jego węgierski odpowiednik prymas József Mindszenty, obecnie Sługa Boży.

Kard. Mindszenty był dużo bardziej prostolinijny, żeby nie powiedzieć – prostoduszny. Widział dychotomię możliwych postaw wobec komunizmu – albo ugoda, albo starcie. Okazało się, że żadna z tych dróg nie przysłużyła się Kościołowi na Węgrzech. Tamtejszy prymas stracił możliwość pełnienia posługi, a część ugoda Kościoła została całkowicie ubezwłasnowolniona.

Natomiast Wyszyński proponował drogę negocjacji popartej obroną własnej podmiotowości, co wymagało znacznie większej elastyczności, był to rodzaj tańca na linie. Dzięki temu Kościół w Polsce mógł działać, krzepł i stał się autorytetem dla społeczeństwa.

Kard. Wyszyński był także delegatem papieskim dla grekokatolików w Polsce. Ten obrządek w bloku sowieckim został zdelegalizowany.

Prymas stworzył możliwość przetrwania grekokatolikom w ramach parafii łacińskich; stworzył tym wiernym, postawionym przez państwo komunistyczne poza prawem, otulinę instytucjonalną, w której ta społeczność mogła przetrwać. Grekokatolicy księża przetrwali jako birytałiści, odprawiając także msze łacińskie. Następnie Prymas odtworzył struktury unickie parafialne, potem ponadparafialne, co zostało uwieńczone utworzeniem administratury apostołskich tuż po śmierci Prymasa w grudniu 1981 r., a już w 1991 r. – odtworzeniem diecezji obrządku grekokatolickiego.

Kard. Wyszyński kształcił także duchowieństwo grekokatolickie w seminarium warszawskim.

W konsekwencji tej trudnej historii zmieniły się na korzyść relacje między oboma obrządkami. Przed wojną grekokatolicy biskupi nie chcieli być członkami episkopatu Polski, a obecnie trzech biskupów do niego należy. To jest dziedzictwo prymasa Wyszyńskiego.

Czy w innych krajach znana jest rola prymasa Wyszyńskiego dla bloku wschodniego?

Niewiele się o tym mówi. Wszystko przykrywa późniejsza działalność Jana Pawła II, prowadzona już na wiele większą skalę. Także w swych zapiskach „Pro memoria” sam Prymas na temat relacji z krajami z bloku wschodniego świadomie nie pisał.

Jednak skoro kard. Wyszyński przez niektórych historyków zachodnich jest traktowany jako głowa „Kościoła polskiego”, „nacjonalista kościelny”, należy pamiętać o jego zasługach dla wszystkich Kościołów lokalnych za żelazną kurtyną. Prymas był niewątpliwie polskim patriotą, dbającym o dobro Polaków jako narodu, ale jednocześnie przede wszystkim był człowiekiem Kościoła, który potrafił wnieść się ponad ciasny interes narodowy, aby stać się reprezentantem wszystkich uciśnionych przez komunizm narodów.

Słowacy oczekują papieża, który przybywa z 3-dniową wizytą do ich kraju. Odwiedzi Bratysławę, Preszów, Koszyce i maryjne sanktuarium w Szasztinie. Mottem papieskiej pielgrzymki na Słowację są słowa: „Z Maryją i Józefem na drodze do Jezusa”.

Słowacja to kraj w większości katolicki, przywiązany do religii i tradycji, a jednocześnie bardzo zróżnicowany kulturowo i wyznaniowo. Według spisu ludności z 2011 r. 62% Słowaków należało do Kościoła rzymskokatolickiego, 8,9% – do różnych odłamów protestantyzmu, 3,8% – do Kościoła greckokatolickiego, 0,9% – do Kościoła Prawosławnego Czech i Słowacji, 13,4% nie wyznawało żadnej religii, 10,6% się nie określiło i 0,4% wyznawało inne religie. W tym niewielkim kraju oprócz Słowaków mieszka 8,5% Węgrów, 2% Romów, 0,6% Rusinów. Dużą uwagę zwraca się na ekumenizm i zgodną egzystencję wszystkich wyznań. Często odbywają się nabożeństwa ekumeniczne, ale każdy jest przywiązany do swojej religii.

Obecnie obowiązująca Konstytucja Słowacji z 1992 r. już w art. 1 ust. 1 odnosi się do kwestii religii, stwierdzając, że Republika Słowacka nie jest związana z żadną ideologią ani religią. Jednocześnie w preambule odwołuje się do „poczucia cyrylo-metodyjskiego dziedzictwa duchowego”, a więc do wartości chrześcijańskich. Godło Słowacji – podwójny srebrny krzyż umieszczony na środkowym najwyższym wierzchołku wśród trzech błękitnych wierzchołków na czerwonej wczesnogotyckiej tarczy – także przypomina o chrystianizacji ziem słowackich przez Cyryla i Metodego. Państwo wspiera finansowo działalność zarejestrowanych związków religijnych do tego stopnia, że wypłaca wynagrodzenia duchownym tych wyznań.

ŚWIADEK CUDU

Jeszcze nie tak dawno w komunistycznej Czechosłowacji Kościół działał w podziemiu. Był prześladowany bardziej niż w Polsce. Już w latach 40. partia postanowiła całkowicie go zniszczyć. Zlikwidowano katolickie szkoły, większość katolickich tytułów prasowych, skonfiskowano mienie klasztorów, a zakonników i biskupów pozamykano w obozach koncentracyjnych, gdzie ich bito, upokarzano, wielu zmuszono do pracy w kopalni uranu, a niektórych

zabijano. Np. biskup Viktor Trstenský w czasie swej 75-letniej posługi kapłańskiej 30 lat spędził jako duszpasterz w parafiach, a pozostałe 45 lat w 24 więzieniach i obozach koncentracyjnych oraz na przymusowych robotach pod kontrolą czechosłowackiej bezpieki. Miejsca tych hierarchów obsadzono księżmi, którzy działali zgodnie z rozkazami władzy i tzw. „tajownikami”, którzy ich kontrolowali. Noszenie strojów duchownych było zakazane. Ján Chryzostom Korec, tajnie wyświęcony jezuita, później biskup i kardynał, prowadził działalność duszpasterską w konspiracji. Kościół słowacki z tych cza-

upadku komuny ukończył studia na KUL-u i został adwokatem w sądzie biskupim.

25 marca 1988 r. w Wielki Piątek w centrum Bratysławy świeccy zorganizowali modlitwę różańcową o wolność biskupów, na której zgromadziło się 5 tys. osób. Komuniści wysłali służbę bezpieczeństwa uzbrojoną w pałki, opancerzone pojazdy i armatki z wodą. – Moje znajome jak relikwie przechowują świeczkę z tej manifestacji – wspomina ks. Sobótka. – Manifestacja została rozproszona, uczestnicy pobici i złani wodą. Niemniej jednak kolejne manifestacje odbywały się w różnych miastach. Aksamienna rewolucja rozpoczęła się od inicjaty-

Kościół na Słowacji

Barbara Wiśniowska

sów nazywano milczącym. Wielu kleryków formowano w konspiracji.

– Mój przyjaciel został oficjalnie wyświęcony na kapłana, ale nie dostał państwowego pozwolenia na wykonywanie zawodu – opowiada ks. Artur Sobótka, proboszcz z Leśnej Polany koło Warszawy, miłośnik Słowacji, tłumacz książki „Siła słabych i słabość silnych. Prześladowanie Kościoła na Słowacji w latach 1945–1989”. – Wojtek musiał inaczej zarabiać na życie. Zajmował się różnymi zawodami, oprowadzał wycieczki po Pradze, prowadził firmę, która kolportowała kartki okolicznościowe. Dopiero po

wy modlitewnej i doprowadziła do upadku systemu. Prześladowani chrześcijanie okazali się siłą narodu. Ogromnym wydarzeniem była wizyta Jana Pawła II w 1990 r. Prezydent Havel powiedział wtedy do papieża: „Nie wiem, czy wiem, co to jest cud. Mimo to ośmielałem się powiedzieć, że jestem w tej chwili świadkiem cudu”. Po raz pierwszy wszyscy zakonnicy mogli wyjść na ulicę w habitach. Miliony wiernych płakały na widok papieża.

Prześladowania umocniły religię na Słowacji. Powołania po odzyskaniu wolności były rekordowo liczne, a wiara żywa, choć

nie wszyscy wrócili do oficjalnego Kościoła po latach nieufności i prześladowań.

ZGASZONY ENTUZJAZM

Jeszcze do niedawna podczas niedzielnych Mszy św. słowackie kościoły były pełne, choć liczba powołań spadała. Wiele zmieniło się od marca 2020 r., gdy rozpoczęła się pandemia. W styczniu 2021 r. Słowacja wysunęła się na czoło światowych rankingów umieralności z powodu koronawirusa. Na szpitalnych OIOM-ach brakowało specjalistycznego personelu, umierała połowa osób podłączonych do respiratorów. Państwo słowackie zwróciło

munii. Biskupi poprosili wiernych o posłuszeństwo i udzielili dyspensy. Komunia do tej pory jest przyjmowana tylko na rękę i nie przekazuje się znaku pokoju nawet skinieniem głowy.

– Teraz wolno przychodzić, ale ludzie nadal żyją w strachu i nie wrócili do kościołów – mówi ks. Anton Szuniawski, proboszcz 450-osobowej parafii Rel'ov w Pieninach. – Mamy więc sytuację, że ochrzczonych jest około 70%, a praktykujących – 20%. Ci, którzy przychodzą, angażują się mocno w parafii: czytają na Mszy św., pomagają fizycznie, modlą się w kółkach różańcowych, śpiewają w chórze. Widzę, że wielu młodych chodzi do kościoła z powodu przywiązania do tradycji i posłuszeństwa względem rodziców, ale ich zapal nie płynie z serca. Wyjątkiem są członkowie wspólnot: ministranci, oazowicze, schola.

Ks. Anton nieraz jest zapraszany na obiady do domów swoich parafian. Cieszy się z tych spotkań, bo wtedy może porozmawiać o ich problemach i obserwować codzienność ich życia. Na katechezę uczęszcza w jego parafii 80% dzieci. Cieszą go także polscy turyści przybywający na odprowadzanie przez niego Msze św. Zwraca uwagę, że na wsiach księża cieszą się szacunkiem, są pozdrawiani.

– W miastach atmosfera jest przeciw Panu Bogu – ksiądz wspomina poprzednie placówki, w których pracował.

Słowacy mogą oglądać katolicką telewizję Lux i mają do wyboru różne tytuły czasopism katolickich. Najpopularniejsze „Katolickie Nowiny” są lubiane wśród dojrzałych czytelników. Podobnie jak w Polsce, na Słowacji toczą się medialne dyskusje na temat aborcji, eutanazji, homoseksualistów i ideologii gender. Większość katolików broni w tych dyskusjach stanowiska Kościoła, ale część ma inne poglądy. Śluby homoseksualistów są niedozwolone. Aborcja na życzenie jest ograniczona do 14 tygodnia ciąży.

Ks. Radomir Bodziony jest proboszczem w turystycznej miejscowości Dedinky. Ma niewielu wierzących w parafii i są to raczej osoby starsze. – W tygodniu mam na Mszy św. 5 osób, ale w niedzielę pełny kościół, przychodzą także

że turyści i młodzi z dziećmi. Na religię uczęszcza do mnie 19 dzieci, z czego tylko 2 chodzi na Mszę św., bo nie przycho-

dzą także ich rodzice, zapewne z powodu trwania w powtórnych związkach po rozwodzie. Wielu ludzi zaczęło żyć bez Boga. Myślę, że jest za mało świadectwa chrześcijańskiego. Nadzieję są katolickie wspólnoty dla młodzieży i dla dzieci, m.in. Skautów Europy.

– Myślę, że jest podobnie jak w innych krajach postkomunistycznych – mówi z kolei o. Peter Komanický, moderator diecezjalny Centrum Ruchu Światło-

Życie. – Mocno odczuwamy sekularyzację i konsumpcyjną atmosferę. Konsumpcja niszczy duchowość, młodzi ludzie idą na łatwiznę. Czasy entuzjazu porewolucyjnego już minęły. Jest nowa generacja, nowi ludzie, którzy nie pamiętają komunizmu, totalitaryzmu. Wszystkie informacje czerpią z Internetu i mediów. Ciekawe dla nich

są dobra materialne, a w sprawach duchowych nie chcą, by im cokolwiek narzucać. Duchowość istnieje jeszcze na wsiach; dodam, że większość ludności żyje na wsiach. Młodzież wciąż jest obecna w kościołach. W miastach jest zupełne odejście od religii, można mówić o generacji antyreligijnej. Podobnie jak w Polsce.

CO POWIE PAPIEŻ

Słowacy czekają i cieszą się na przyjazd papieża Franciszka, który odwiedzi ich 12–15 września. Spotka się z władzami kraju, kapłanami, zakonnikami, seminarzystami, a także z Romami, Żydami, grekokatolikami i mniejszymi wspólnotami. – Przyjazd Ojca Świętego był zaskoczeniem, niespodzianką. Wcześniej mówiło się tylko o wirusie – zauważa o. Peter. – Jestem ciekaw, co Ojciec Święty powie. Nie nastawiam się na konkretne tematy. Papież zwykle nas zaskakuje. Nikt nie zapowiada tematu pielgrzymki, to także jest niespodzianka.

– To dla nas zaszczyt, ale i zadanie – zastanawia się ks. Bodziony. – Nie wiem, dlaczego wybrał Słowację. Bardzo się cieszymy, ale ciekawi jesteśmy, co nam powie. Może, że jesteśmy daleko od Boga, że patrzymy tylko na pieniądze?

– Kościół na Słowacji jest żywy, ale mógłby być jeszcze bardziej zaangażowany – mówi Monika Kissowa, chórzystka. – Oczekuję, że papież umocni moją wiarę.

Od 7 sierpnia do 15 września trwa na Słowacji maraton modlitewny w intencji dobrego przebiegu oraz duchowych owoców pielgrzymki papieskiej. Słowacy modlą się także, żeby papież wyniósł na ołtarze bp. Jana Wojtaszaka, męczennika z czasów komunizmu.

Kościół Matki Bożej Bolesnej w Szasztinie

fot. Luboš Repta / Wikipedia

się o pomoc do Unii Europejskiej, a także zarządziło surowe restrykcje, m.in. odprawianie nabożeństw w kościołach bez udziału wiernych, jedynie z możliwym udziałem 5-osobowej asysty liturgicznej. Nawet na ślubach, chrztach i pogrzebach mogło przebywać w kościele do 6 osób, wliczając księdza. Kościoły nie były zamknięte, jednak nie mogli się w nich gromadzić ludzie, nawet w kolejce do spowiedzi i ko-

Konstytucja Słowacji w preambule odwołuje się do „poczucia cyrylo-metodyjskiego dziedzictwa duchowego”.

NAGRODA FENIKS 2021

23-26 września 2021
Zamek Królewski w Warszawie
Plac Zamkowy 4

ORGANIZATOR

WSPÓŁORGANIZATOR

Informacje i zgłoszenia

swk@swk.pl

www.swk.pl

Stowarzyszenie Wydawców Katolickich oraz **idziemy** TYGODNIK
 zapraszają do ARKAD KUBICKIEGO na Targi Wydawców Katolickich

idziemy Kto czyta - nie błądzi!

JEDNORAZOWY
 bilet wstępu

REKLAMA

Marek Jurek

Nie tylko przeciw Polsce

Trwa kampania „Gazety Wyborczej” na rzecz otwarcia granicy przed imigracyjnym korytarzem Putina i Łukaszenki. Oczywiście go dzi to w bezpieczeństwo narodowe, ale ma też istotne aspekty uniwersalne. Solidarność z bliskimi nam krajami to oczywista składowa polskiej racji stanu. Bezpieczeństwo narodowe zawsze wiąże się z kształtowaniem takiego porządku międzynarodowego, który je chroni. W tym kontekście akcja „Gazety Wyborczej” jest jeszcze bardziej skandaliczna.

Prowokacje mają przecież miejsce na granicach nie tylko Polski, ale również bliskich nam Litwy i Łotwy. Ustąpienie wobec rosyjsko-białoruskiego nacisku to nie tylko akt niesolidarności wobec obrony granic i stabilności tych krajów, lecz także drastyczne osłabienie ich oporu. Chodzi przy tym o państwa dużo mniejsze od Polski. Dla polityków opozycji przyłączających się do prowokacji granicznych nie ma to zapewne znaczenia, ale ich akcja to poważne wsparcie dla destabilizacji państw bałtyckich. Należy przy tym pamiętać, że przygraniczna łotewska Łatgalia to (obok pogranicza rosyjsko-estońskiego) najbardziej wrażliwy obszar przyczyna atlantyckiego. To tam można testować rzeczywistą solidarność Zachodu. Tak właśnie wygląda europejski wymiar działalności opozycji, która nabiera coraz bardziej cech antypaństwowych.

Historia zna bardzo wiele przypadków państw zdestabilizowanych przez imigrację.

Klasycznym jest współczesny Liban, do którego masywny napływ Palestyńczyków (po ucieczce z nietolerującej ich Jordanii) przyczynił się do upadku narodowego kompromisu między chrześcijanami a libańskimi muzułmanami, do wybuchu wojny domo-

wej i do syryjskiego najazdu. Napięcia wewnętrzne to bowiem doskonała okazja do zewnętrznej interwencji; „humanitarnej” oczywiście. Te wyzwania można traktować jako abstrakcję, ale tylko wtedy, gdy bezpieczeństwo Polski i Polaków (również tych mieszkających na Wileńszczyźnie i w Łatgalii) traktuje się jako „abstrakcję”.

Wbrew sugestiom imigracjonistycznej propagandy ogromna większość imigrantów transportowanych na granice Białorusi to nie Afgańczycy. Co nie zmienia faktu, że kryzys afgański może na dobre rozruszać korytarz Putina i Łukaszenki. Zostawiając na chwilę rozważania o przyszłości, warto przypomnieć historię oraz zasady. Tradycyjna etyka mówi, że sprawiedliwa wojna musi nie tylko służyć sprawiedliwości, ale również mieć szansę na wygraną. Niekoniecznie natychmiastową (bo pierwsze powstanie śląskie czy irlandzkie powstanie wielkanocne były początkiem i warunkiem późniejszego o parę lat sukcesu), ale przynajmniej perspektywiczną. Musi mieć jasny i przemyślany cel polityczny. Inaczej przynosi tylko nieszczęścia i tragedie. 15 lat temu przestrzegałem przed zwiększaniem zaangażowania w Afganistanie. 5 lat po zamachach na WTC, po wszystkich aktach solidarności z Amerykanami można było o tym myśleć spokojnie. Dziś zostaje nam jedynie większy udział w dogasającym porządkowaniu skutków poniesionej w końcu klęski.

Trochę życzliwości

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

W książce „Proch o ścianę” Szymona Kobylńskiego (1927–2002), grafika i karykaturzysty, można zobaczyć rysunek przedstawiający

niedźwiedzia jadącego na rowerze wysoko nad publicznością. Kilka kresek wskazuje na to, że zwierzę pędzi na drucie rozciągniętym między słupami cyrkowego namiotu. Jedzie sprawnie na jednokołowym rowerze, czyli monocyklu, grając przy okazji na skrzypcach. Rysownik uchwycił artystyczne zaangażowanie niedźwiedzia-muzyka w wyrazie pyska. Wśród obserwującego tłumu wybijają się dwie postacie. Jedna mówi do drugiej, oceniając talent niedźwiedzia-ekwilibrysty: „Paganinim nie jest!”.

Rysunek sprzed ponad 50 lat dobrze opisuje zdolność ludzi do szukania dziury w całym. Możliwość komentowania w internecie różnych wiadomości zachęca do krytyki nie tylko opisywanych wydarzeń, ale też uwag innych komentatorów. Newsy ze swej strony wymagają świeżości. Niestety w świecie nasyc-

**Zwracanie uwagi
wyłącznie na braki
bliźniego niezmiernie
utrudnia wszelkie
relacje.**

nym efektami specjalnymi trudno kogoś zdziwić. Nie utrzymamy odbiorców długo w fascynacji tym, że „niedźwiedź jedzie na monocyklu i gra na skrzypcach”. Sensacją będzie dopiero to, że „niedźwiedź został laureatem międzynarodowego konkursu skrzypcowego im. Henryka Wieniawskiego”. Oczywiście potem trzeba będzie jeszcze bardziej podnieść poprzeczkę.

Zwracanie uwagi wyłącznie na braki bliźniego niezmiernie utrudnia wszelkie relacje. Szef wciąż czepiający się swoich podwładnych, nauczyciel gnębiący uczniów, mąż czy żona serwujący non stop upomnienia są czymś nie do wytrzymania. A jeżeli do tego dochodzą argumenty religijne i duchowe, można dojść do sytuacji opisanej przez św. Josemarię Escrivę: „Nie jest prawdziwą świętością – w najlepszym razie będzie to jej karykaturą – taka świętość, która każe myśleć, że «aby znieść jednego świętego, potrzeba dwóch świętych»” („Kuźnia”).

Papież Franciszek często mówi o życzliwym patrzeniu na bliźniego, naśladowaniu Jezusa, który z miłosierdziem odnosi się do każdego człowieka. Taka zdolność do odkrywania dobra jest oczywiście Bożym darem, częścią cnoty miłości. Opiera się jednak na ludzkiej zdolności widzenia tego, co pozytywne, i w wielu przypadkach wyrażania pochwały. Niestety łatwo przyzwyczajamy się do pozytywnych cech ludzi z naszego otoczenia i oczekujemy od nich „cudów na patyku”.

I

Kocham, więc przebaczam

**Magdalena
Wołochowicz**

Czytałam ostatnio ciekawą powieść,

w której głównym motywem jest notatka znaleziona po katastrofie samolotu. Brzmi ona następująco: „T – I love you. All is forgiven. Dad”, czyli po polsku: „T – kocham Cię. Wszystko jest przebaczone. Tata”.

Główna bohaterka, dziennikarka lokalnej gazety, próbuje rozwikłać zagadkę, kto z pasażerów lotu mógł w ostatnich chwilach życia napisać te słowa i kim jest osoba, do której są skierowane. Robi przy tym wszystko, by odnaleźć adresata tej poruszającej wiadomości.

W posłowniu autorka książki pisze, że wiadomość jest tak naprawdę do każdego z nas. Bóg nieustannie próbuje nam przekazać tę prawdę: „Ko-

cham Cię, wszystko jest przebaczone”. Przesłanie podstawowe, a jak głębokie.

Czy rzeczywiście w to wierzymy? Czy żyjemy ze świadomością tego na co dzień? Czy ta prawda nadaje naszemu życiu sens?

Warto czasem się nad tym zatrzymać.

Po pierwsze Boża miłość jest dostępna dla każdego z nas.

Całe Pismo Święte pokazuje, jak bardzo Pan Bóg ukochał człowieka. Każdego bez wyjątku. Boża miłość jest wielka, stała, trwała, nieprzemijająca, bezwarunkowa: „Bo góry mogą ustąpić i pagórki się zachwiać, ale miłość moja nie odstąpi od ciebie” (Iz 54, 10a). Miłość Boża jest nie tylko teoretyczna, lecz także praktyczna, pełna poświęcenia: „Po tym poznaliśmy miłość, że On oddał za nas życie swoje” (1 J 3, 16). I nic, absolutnie nic nie jest w stanie nas odłą-

czyć od Bożej miłości: „Któż nas może odłączyć od miłości Chrystusowej? Utrapienie, ucisk czy prześladowanie, głód czy nagość, niebezpieczeństwo czy miecz? (...) I jestem pewien, że ani śmierć, ani życie, ani aniołowie, ani Zwierzchności, ani rzeczy teraźniejsze, ani przyszłe, ani Moce, ani co wysokie, ani co głębokie, ani jakiegokolwiek inne stworzenie nie zdoła nas odłączyć od miłości Boga, która jest w Chrystusie Jezusie, Panu naszym” (Rz 8, 35; 38–39).

Po drugie Bóg przebacza nasze wszystkie grzechy, kiedy je wyznamy.

To wynika z miłości. Kiedy pierwsi ludzie wpuścili grzech na świat, Bóg wdrożył plan odkupienia. Tak nas ukochał, że nie zostawił nas na pastwę grzechu. Z łaski i miłosierdzia

**Boża miłość
jest wielka,
stała, trwała,
nieprzemijająca,
bezwarunkowa.**

zesłał swojego Syna Jezusa, by Ten, umierając na krzyżu i zmartwychwstając, wykupił nas z wszystkich win: „Jeżeli wyznajemy nasze grzechy, [Bóg] jako wierny i sprawiedliwy odpuści je nam i oczyści nas z wszelkiej nieprawości” (1 J 1, 9); „Darował nam wszystkie występki, skreślił zapis dłużny” (Kol 2, 14a). Jeśli tylko zechcemy przyjąć Boże przebaczenie i uznamy Jezu-

sa Panem, dostaniemy zupełnie czystą kartę i zbawienie: „Jeżeli więc ustami swoimi wyznasz, że Jezus jest Panem, i w sercu

swoim uwierzysz, że Bóg Go wskrzesił z martwych – osiągniesz zbawienie. Bo sercem przyjęta wiara prowadzi do usprawiedliwienia, a wyznawanie jej ustami – do zbawienia” (Rz 10, 9–10).

Dziś po raz kolejny Pan Bóg mówi do Ciebie: „Kocham Cię, wszystko jest przebaczone. Tata”.

I

Kryzys w małżeństwie dziecka

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Córka rozwodzi się po 19 latach małżeństwa. Jako rodzice i dziadkowie ich dwojga dzieci nie chcemy tego rozwodu, ale nie chcemy także odrzucić córki czy nie okazać jej wsparcia i ciepła. Obawiamy się jednak cokolwiek powiedzieć, bo każde z małżonków wykorzystuje nasze słowa po swojemu. Trudno powiedzieć, po czyjej stronie jest wina, bo każde przedstawia własne oskarżenia, choć głównym problemem wydaje się to, że nasz zięć całe życie kręci i manipuluje. A może miłość do córki przesłania nam obiektywny osąd? Co możemy zrobić oprócz modlitwy i postu?

Miło mi słyszeć, że do trudnej sprawy kryzysu małżeństwa podchodzą Państwo z modlitwą i postem. Starają się też być nie tylko przyjaciółmi córki, ale i przyjaciółmi jej małżeństwa. Próbuje Państwo nie rozłączać tego, co Bóg złączył. To piękna i skuteczna postawa. Post i modlitwa odganiają demony rozwodu.

Co jeszcze można zrobić? Warto zachęcać rozwodzących się do skorzystania z poradni. Czy będzie to poradnia kościelna czy świecka, ważne, aby oboje małżonkowie zaakceptowali osobę

pomagającą. Doradca rodzinny, mediator lub psycholog będzie odporny na manipulacje małżonków. Jak Państwo zauważyli, w ogniu własnego konfliktu małżonkowie z jednej strony potrzebują wsparcia, a z drugiej próbują instrumentalnie używać rodziców, dzieci czy przyjaciół. To zrozumiałe, że uważają więc Państwo na słowa, aby swoimi wypowiedziami nie dać powodu do rozstania. Najprawdopodobniej, jeśli Państwa córka żyje z manipulantem 19 lat, to sama także manipuluje.

Słowa obojga małżonków warto traktować z dystansem i popatrzeć raczej na czyny. Czy w praktyce dany małżonek dąży do dobra dzieci i związku, czy też jest egoistą zainteresowanym tylko swoimi krzywdami i racjami? Przydatne jest także doprecyzowanie, kto jest trzecią siłą rozdzielającą związek. Zwykle istnieje ktoś, kto pomaga się rozwieść, i najczęściej jest to siła ukryta: kochanek, przyjaciółka albo choroba psychiczna.

Nie warto natomiast szukać, kto jest winny. Obie strony małżeństwa mają swój wkład i wcale nie jest łatwo określić, kto bardziej. Przez wiele lat skutek nakłada się na przyczynę. Trudno dociec, czy np. on pije, bo ona jest stale zyrutowana, czy ona chodzi zyrutowana, bo on pije. Nie jesteśmy od tego, żeby sądzić. Bóg jest Sędzią.

A Państwo jako rodzice mogą starać się zachować swoją postawę „nierozrywania” cierpliwie, jak najdłużej. Wszystko jest w rękach Boga. Po nocy przychodzi dzień.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Polski Sierpień

Lipcowo-sierpniowy numer „Biuletynu IPN” poświęcony jest głównie Polskiemu Sierpniowi 1980 r. i reperkusjom, jakie wydarzenia z nim związane wywołały w świecie.

Andrzej Grajewski i ks. Jarosław Wąsowicz przyglądają się postawie Jana Pawła II wobec ówczesnej sytuacji. O wrogich wobec Polaków relacjach rządu czeskosłowackiego pisze Mirosław Szumił, a Filip Gańczak ukazuje stosunek władz NRD do „Solidarności”.

Z odleglejszych czasowo tematów na uwagę zasługuje tekst Pawła Naleźniaka pt. „Wzgórza Wuleckie płynęły krwią”, poświęcony lwowskiemu profesorowi zamordowanemu przez Niemców w 1941 r. Bardzo ciekawe są sylwet-

ki i okoliczności ich śmierci – ks. Władysława Gurgacza SJ, Jana Pyjasa i Krystyny Krahelskiej. Młodszy czytelnicy z zainteresowaniem przeczytają tekst Bogusława Wójcika pt. „Towarzystwo

Krzewienia Kultury Świeckiej – pełnomocnik PZPR”. Ta mało dziś znana, ale w ostatnich dziesięcioleciach PRL-u niezwykle aktywna, organizacja promująca życie bez Boga miała własną pra-

się i swoich ludzi w wielu zakładach pracy oraz urzędach. Ważny jest też tekst Michała Chlipały pt. „Świat zatrzyman w kadrze, czyli kilka słów o policji państwowej”. W publikacji znajdują się również krótkie materiały o Stanisławie Pyjasie, Wacławie Szymańskim i poetce Krystynie Krahelskiej./ws

Rozwiń skrzydła

Młodość to czas odkrywania świata i podejmowania wyborów, a te nie zawsze są łatwe. Szczególnie wtedy, gdy w grę wchodzi z jednej strony wierność własnym zasadom, a z drugiej – popularność

w gronie rówieśników. Kari Kampakis – autorka książek dla dziewcząt i kobiet, dziennikarka i mama czterech córek – formułuje dziesięć prawd, którymi warto kierować się na etapie dorastania, by rozwijać siebie samą i budować dobre relacje. Porusza kwestie istotne dla młodej dziewczyny, m.in. pewność siebie, reputację, wytrwałość, wizerunek i piękno wewnętrzne. Jednak przede wszystkim kieruje uwagę czytelniczki na relację z Bogiem, która jest fundamentem wszystkie-

go. „Po drugiej stronie lęku jest wolność, a po drugiej stronie zwątpienia nadzieja. Jedna wspaniała przejażdżka z Bogiem wystarczy, abyś nabrała entuzjazmu. Zaufaj mi. Obiecuję, że to się sprawdzi” – pisze.

Nastolatka odnajduje tu drogowskazy przydatne w świadomym odkrywaniu siebie i prowadzeniu chrześcijańskiego życia. Dla rodziców to świetna pomoc w zrozumieniu świata rozterek nastoletnich córek. Książkę mogą też z powodzeniem wykorzystać nauczyciele na zajęciach wychowawczych./amd

„Urodziłaś się, żeby latać”
Kari Kampakis
Tłumaczenie: Justyna Grzegorzcyk
Wydawnictwo W drodze
Poznań 2021

Fronton kościoła

Figura
św. Michała
Archanioła

Kościół to nasz dom

**Patryk
Lubryczyński**

W Parafii św. Jana Chrzciciela i św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Poświętnem wierni chętnie angażują się w życie wspólnoty. W ostatnią niedzielę sierpnia odbyły się tam dożynki, które miały zasięg diecezjalny.

Wspólnota parafialna w 2027 r. przeżywać będzie 500-lecie istnienia. Bp płocki Rafał Leszczyński 1 marca 1527 r. utworzył ją z terytorium parafii Klembów i Kobyłka. Pierwotnie kościół znajdował się w Cygowie i do 1650 r. taką nazwę nosiła parafia. Dopiero później tę część wsi zaczęto nazywać Poświętne. Obecny kościół zbudowano w latach 1976–1979.

Proboszcz Robert Kalisiak podkreśla, że potrzeba modlitwy i korzystania z sakramentów w parafii nadal jest duża i nie zmieniła tego pandemia Covid-19. – W czasie obustrzeń sanitarnych wielu wiernych oglądało transmisje Mszy św. z naszego kościoła za pośrednictwem internetu. Obecnie większość parafian powróciła do świątyni i aktywności w grupach modlitewnych – zauważa.

Parafianie traktują kościół jak własny dom. – Poświęcają chętnie czas i środki,

aby pomóc w codziennych pracach, m.in. w ogrodzie i przy kościele – docenia ks. Kalisiak. W ostatnich latach udało się wykonać wiele prac porządkowych. Teren przy cmentarzu zmienił swoje oblicze. Pierwszym krokiem było wykarczowanie drzew, a następnie podniesienie oraz wyrównanie terenu. Dzięki temu powstało więcej miejsc parkingowych. – Później naprawiliśmy ogrodzenie, bramy i furtki wejściowe. Bardzo potrzebne było założenie oświetlenia, a także instalacja monitoringu na cmentarzu. W tym roku ustawiliśmy nowe figury św. Józefa i św. Michała Archanioła przy kościele oraz figury Serca Pana Jezusa i św. Piotra na terenie plebanii. Czekamy na jeszcze sporo pracy w kościele, m.in. remont prezbiterium i wymiana okien. W ich miejsce chciałbym wstawić witraże – opowiada ks. proboszcz.

Nieopodal świątyni znajduje się cmentarz parafialny wpisany do mazowieckiego rejestru zabytków. – Odnowiliśmy zabytkowe groby rodzin Lelewelów, Lutyków i Pruszewskich, a także poprzednich kapłanów służących w parafii. Warto wspomnieć o istnieniu na terenie cmentarza pomnika Lotników Polskich z 55 eskadry bombowej, walczących samolotem PZL P-23B „Karaś”, zestrzelonym przez niemieckie myśliwce 7 września 1939 r. Maszyna rozbiła się, a załoga zginęła na miej-

scu i jest pochowana w Poświętnem – wspomina ks. Robert.

W ostatnim czasie dynamicznie rozwija się życie duchowe parafian. Powstały nowe Koła Żywego Różańca, w tym męskie im. św. Józefa. Wiele wiernych włącza się w modlitwę o godz. 15.00 w Niedzielę Miłosierdzia Bożego. Świecy przygotowują rozważania oraz pieśni i pod przewodnictwem księdza adorują Najświętszy Sakrament. Podobny charakter ma czuwanie modlitewne w wigilię Zesłania Ducha Świętego. W tym roku od 5 do 14 sierpnia wierni gromadzili się w kościele o 20.30, aby modlić się w intencji pielgrzymujących na Jasną Górę.

Parafianie chętnie jeżdżą na pielgrzymki, w ubiegłych latach odwiedzali sanktuaria w Polsce i za granicą, m.in. na Litwie, we Włoszech i Francji. W tym roku ze względu na obowiązujące obostrzenia dopiero w okresie wakacyjnym udało się zorganizować dwa wyjazdy. Wierni odwiedzili sanktuarium św. Józefa w Kaliszu i Jasną Górę.

Od lipca tego roku wprowadzono w każdą sobotę adorację Najświętszego Sakramentu i możliwość spowiedzi. W pierwsze piątki miesiąca odbywa się adoracja Najświętszego Sakramentu. Zaczyna się rano i trwa do Mszy św. o godz. 16.30. Ta dodatkowa liturgia została wprowadzona z myślą o dzieciach pierwszokomunijnych, które licznie praktykują pierwsze piątki.

Drzwi parafii są otwarte dla potrzebujących: chorych, samotnych i seniorów. – Udościeliłem pomieszczenie, w którym członkowie grupy AA mogą odbywać spotkania i mają możliwość kontaktu z kapłanem – tłumaczy ks. Robert. Śpiewem liturgii ubogacają dzieci oraz młodzież – głównie dziewczęta ze scholi „W Kierunku Nieba” – chór i pan organista.

Proboszcz, wzruszony, wspomina, że w tym roku w marcu grupa 7 wiernych założyła Apostolat Margaretka, aby modlić się Koronką Medjugorską w jego intencji do końca życia kapłana. Ks. Kalisiak wspiera w pracy duszpasterskiej wikariusz Adam Kiesner, który czuwa nad młodymi parafianami. Jednym z jego zadań jest przygotowanie dzieci do przyjęcia Pierwszej Komunii Świętej i młodzieży do sakramentu bierzmowania.

Ks. Robert wyjaśnia, że siłą do pracy czerpie od Boga z codziennej modlitwy. – Zawsze daję całego siebie, od serca. Jeżeli czynimy coś z miłości do bliźniego, to okazane dobro zawsze wraca. Wyznam zasadę że dla ludzi jestem po pierwsze człowiekiem, potem katolikiem i na końcu księdzem. Trzeba umieć słuchać, znaleźć czas dla każdego i służyć pomocą – podsumowuje.

Parafia św. Jana Chrzciciela
i św. Wojciecha Biskupa Męczennika,
ul. Jana Pawła II 20, 05-326 Poświętne,
tel. kontaktowy: 510 230 723.

Ołtarz główny
i prezbiterium

fot. arch. parafii w Poświętnem

W SKRÓCIE

■ Sesja Synodu Młodych DW-P.

W Wyższym Seminarium Duchownym diecezji warszawsko-praskiej przy ul. Mehoffera 2 w Warszawie Tarchominie 11 września o godz. 9 odbędzie się sesja Synodu Młodych diecezji warszawsko-praskiej.

■ **Rekolekcje dla zelatorów.** Ks. Roman Kot, Diecezjalny Moderator Żywego Różańca, zaprasza na rekolekcje dla zelatorów kół Żywego Różańca DW-P pod hasłem: „Uciśnionych Nadziejo, do Syna swego nas prowadź”, które odbędą się w dniach 24–26 września w sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej w Loretto. Rekolekcje poprowadzi o. Albert Szustak, paulin. Zgłoszenia i szczegółowe informacje do 15 września pod numerami telefonów: 602 786 700, 603 301 123, 695 893 865, 692 112 496.

■ **Oazowy dzień wspólnoty.** 5 września od godz. 15 w Świątyni Opatrzności Bożej odbędzie się powakacyjny Dzień Wspólnoty Ruchu Światło-Życie archidiecezji warszawskiej. Najważniejszym punktem będzie Eucharystia koncelebrowana o godz. 17. Mszy św. będzie przewodniczył ks. Marek Traczyk, moderator diecezjalny RŚŻ w archidiecezji warszawskiej. Po Eucharystii nastąpi przekazanie posługi pary rejonowej Domowego Kościoła w rejonie Ursynów oraz prezentacja działających w archidiecezji diakonii RŚŻ.

foto. Patryk Lubczyński

ODPRAWY
KATECHETYCZNE

W katedrze św. Floriana w Warszawie 30 sierpnia odbyła się odprawa katechetyczna. Eucharystię pod przewodnictwem bp. Jacka Grzybowskiego koncelebrował bp Romuald Kamiński oraz kapłani z Wydziału Katechetycznego: ks. Piotr Pierzchała i ks. Mariusz Czyżewski. Homilię wygłosił bp Romuald Kamiński. Ks. Andrzej Gałka wystąpił z wykładem pt. „Stefan Kardynał Wyszyński i Matka Elżbieta Róża Czacka – dwie drogi Kościoła, które łączy służba Bogu i człowiekowi”. Omówio-

ODPUST W LORETTO

W sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej w Loretto 5 września odbędzie się doroczny odpust. W programie: 9.00 – powitanie pielgrzymów i komunikaty, 9.10 – Godzinki o Niepokalanym Poczęciu NMP, 9.40 – modlitwa różańcowa, 10.25 – 90. rocznica śmierci bł. ks. I. Kłopotowskiego (prelekcja), 10.45 – koncert zespołu JAN, 11.20 – konferencja formacyjna, 12.00 – modlitwa „Anioł Pański”, 12.05 – koncert muzyczny w wykonaniu Orkiestry koncertowej VICTORIA z parafii M.B. Zwycięskiej w Warszawie-Rembertowie, 13.00 – Eucharystia pod przewodnictwem bp. Jacka Grzybowskiego, 15.00 – Koronka do Bożego Miłosierdzia.

foto. Marcin Łatejko/SaVeNet

no ponadto wyzwania stojące przed katechetami w nowym roku szkolnym. 31 sierpnia odbyła się odprawa dla kolejnej grupy katechetów.

REKLAMA

OFICJALNY FILM BEATYFIKACJI KARD. WYSZYŃSKIEGO I MATKI CZACKIEJ

MAŁGORZATA KOZUCHOWSKA AGNIESZKA KAWIORSKA MARCIN KWAŚNY DOMINIK CHMIELEWSKI ADAM FIDUSIEWICZ IDA NOWAKOWSKA

KSAWERY SZLENKIER

FILM BRACI SYKÓW

WYSZYŃSKI

ZEMSTA CZY PRZEBACZENIE

PATRONAT NARODOWY
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ANDRZEJA DUDY
W STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

W KINACH OD 17 WRZEŚNIA

REKLAMA

Ogólnopolskie Forum Duszpasterskie

Eucharystia daje życie 2019–2022

Poznań, 11 września 2021

POŚLANI W POKOJU CHRYSYTA

Kościół pw. św. Rocha, ul. św. Rocha 10

09.30 – Msza św. koncelebrowana: przewodniczący Kardynał Willem Jacobus Eijk, Utrecht

Centrum Wykładowo-Konferencyjne Politechniki Poznańskiej, ul. Piotrowo 2

10.10 – Otwarcie Sesji

Wyświetlenie zaproszonych Gości

Mowa wprowadzająca – Arcybiskup Stanisław Gądecki, Metropolita Poznański, Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Eucharystia jako świadectwo wiary wobec współczesnego społeczeństwa – Kardynał Willem Jacobus Eijk, Utrecht

Posłani do pokoju Chrystusa, Założenia Programu Duszpasterskiego Kościoła w Polsce na 2021–2022

– Ks. dr Roman Chrońcy, Komisja Duszpasterstwa KEP

Kierunki zmian kościelnych niedzieli w Polsce – Ks. dr Włodzisław Słabosz SAC, RSK Warszawa

11.00 – Przerwa na kawę

11.30 – Interdium muzyczne

14.00 – Posłani do świata w codzienności – moderator Ks. Krzysztof Szarek, Poznań

Evangelizacja życia społecznego politycznego i gospodarczego – Ks. dr hab. prof. dr hab. Andrzej Włodek, UJK Katowice

Evangelizacja poprzez kulturę i media – Ks. prof. dr hab. Włodzisław Słabosz, RSK Warszawa

Evangelizacja w nauce – czy to możliwe? – Prof. dr hab. inż. Jan Węglarz, Politechnika Poznańska

15.30 – Pytania do prelegentów

16.00 – Zakończenie Sesji

Zgłoszenia: forum2021.pl, tel. 668 385 356
Transmisja online: forum2021.pl, poznan.ak.org.pl, archiepizma.pl

Organizator

Patronat Patronat medialny Wspierają nas

TV360 PZSŁA TVP360 EWAUS Radio 14dzwon brandbe

ŁÓDZKI KIRKUT

Na łódzkim cmentarzu żydowskim odbyły się uroczystości związane z 77. rocznicą likwidacji łódzkiego getta. W modlitwie udział wzięli przedstawiciele Kościoła katolickiego oraz łódzkiego oddziału Polskiej Rady Ekumenicznej. Dawid Szychowski, rabin łódzkiej Gminy Wyznaniowej Żydowskiej, odczytał w języku hebrajskim Psalm 130. Odtworzono także żydowski Kadsz, który podczas ubiegłorocznych jubileuszowych uroczystości odmówił ocalały z getta Jehuda Widawski. Uroczystości na łódzkim kirkucie zakończyło złożenie zniczy pod pomnikiem upamiętniającym likwidację łódzkiego getta przez ocalałych. **xpk**

fol. ks. Paweł Kłys

RESET DLA MŁODYCH

Łódzka Arena Młodych to największe spotkanie o charakterze ewangelizacyjnym dla młodzieży w Polsce, które po przerwie spowodowanej pandemią powraca w nowej odsłonie. Hasłem spotkania jest „RESET”, czyli całkowicie nowy początek. To wyjątkowe spotkanie odbędzie się zaraz po wakacjach – w poniedziałek 13 września, tym razem na stadionie żużlowym Orła Łódź. Młodzież łódzkich szkół średnich będzie słuchała Słowa Bożego, weźmie udział w Mszy św. pod przewodnictwem abp. Grzegorza Rysia oraz w adoracji Najświętszego Sakramentu i uwielbieniu. **xpk**

DO STÓP MATKI

38. Praska Pielgrzymka Pomocników Maryi Matki Kościoła 25 sierpnia dotarła na Jasną Górę. Wyruszyła na szlak 16 sierpnia z konkatedry na Kamionku z przewodnikiem ks. Rafałem Golińskim. Liczyła ponad 100 pątników, którzy w myśl hasła „Stać na straży życia” zgłębiali tematykę związaną z ochroną życia, przybliżaną m.in. przez przedstawicieli ruchów pro-life. Na Jasnej Górze bp Romuald Kamiński przywitał pielgrzymów, którzy następnego dnia uczestniczyli w uroczystości Matki Bożej Częstochowskiej.

fol. https://www.facebook.com/pppmmmk

■ **Poświęcenie kaplicy.** Bp Romuald Kamiński 11 września będzie przewodniczył Mszy św. w parafii Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa w Legionowie oraz poświęci kaplicę Najświętszego Sakramentu.

■ **Pamięci o. Efrema z Kcyni.** W kościele ojców kapucynów Przemienienia Pańskiego na ul. Miodowej 13 w Warszawie 9 września o godz. 8 sprawowana będzie Msza św. z odsłonięciem tablicy pamiątkowej o. Efrema z Kcyni – kapucyna, artysty malarza i rzeźbiarza. Eucharystii przewodniczył będzie bp Michał Janocha, po niej odbędzie się modlitwa w krypcie przy grobie o. Efrema.

■ **Warszawskie Dni Rodzinne.** W dniach 10–12 września odbędzie się jesienna edycja Warszawskich Dni Rodzinnych. Organizatorzy przygotowali wiele wydarzeń, m.in. warsztaty fryzjerskie, eksperymenty, gimnastyka artystyczna, rękodzieło, spacerzy po mieście czy dni otwarte. Ponadto 11 września w godz. 12–17 zostanie zorganizowany piknik rodzinny na błoniach PGE Narodowego. Zapisy i pełna lista atrakcji znajduje się na stronie www.warszawskiednirodzinne.pl. Udział we wszystkich zajęciach jest bezpłatny. Liczba miejsc ograniczona.

REKLAMA

Dyrektor
Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
dr Dominik Kacper Płaza
zaprasza

5 września 2021 roku, o godzinie 14:00
Skansen „Łęczycka Zagroda Chłopska”, Kwiatkówkę 26A, Łęczyca
na spotkanie dedykowane beatyfikacji
Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia

AMA

w programie;

wystawa „Wszystko postawiłem na Maryję”

koncert pieśni maryjnych Stanisława Moniuszki w wykonaniu artystów
mezzosopran Aleksandra Orczykowska, Tomasz Piotrowski

Zespół Obrzędowy z Chojnego koła Sieradza

prezentacja zabaw dziecięcych

ORGANIZATOR

województwo łódzkie

PATRONAT HONOROWY

PATRONAT MEDIALNY

idziemy niedziela radio

JASNA GÓRA

TUM

TRAM

TVP3

ŁÓDŹ

Msze trydenckie

Biskup Romuald Kamiński, zastosowawszy się do zaleceń Stolicy Apostolskiej, wydał dekret dotyczący celebracji liturgii przedsoborowej w diecezji warszawsko-praskiej.

Delegatem biskupa warszawsko-praskiego, który będzie odpowiedzialny za celebracje i duszpasterską opiekę nad wiernymi, został ks. Jakub Korczak. Studiował filologię klasyczną na Uniwersytecie Warszawskim oraz na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Obecnie jest wykładowcą języka łacińskiego oraz greckiego w seminarium duchownym diecezji warszawsko-praskiej i w seminarium diecezji siedleckiej. W swoim dorobku naukowym ma przekład z języka łacińskiego pt. „Komentarz do Ewangelii według św. Mateusza” autorstwa św. Hieronima, trzy tomy kazań św. Wawrzyńca z Brindisi, tłumaczył także teksty św. Bedy Czcigodnego, św. Augustyna i św. Roberta Bellarmina.

Zgodę na sprawowanie Mszy św. w tzw. rycie trydenckim, po złożeniu stosowanych próśb, otrzymało ośmiu kapłanów: ks. prałat Mirosław Mikulski, który w 2009 r. rozpoczął odprawianie Mszy św. trydenckich

foto: Biuro Prasowe DWP/Karolina Błażejczyk

w parafii Matki Bożej Częstochowskiej w Józefowie, ks. Jakub Korczak (delegat biskupa), ks. Franciszek Gomulczak SAC, ks. Konrad Hasior, ks. Jarosław Milkowski, ks. Tadeusz Siewko, ks. Marcin Bodziak oraz najmłodszy w tym gronie ks. Radosław Tkaczyk, wyświęcony w 2019 r.

Kapłani, którzy celebrowali Msze św. w rycie trydenckim i chcieliby dalej korzystać z tego uprawnienia, mogą zwrócić się z pisemną prośbą do biskupa warszawsko-praskiego o udzielenie zgody na celebracje.

Na miejsca sprawowania liturgii według Mszału św. Jana XXIII wyznaczono w diecezji warszawsko-praskiej: kaplicę w parafii Matki Bożej Królowej Polski w Wołominie przy ul. Kurkowej 35, kaplicę Domu Reko-

lekcyjnego Księży Pallotynów w Otwocku przy ul. Żeromskiego 6 oraz kaplicę w parafii w Wielgolesie koło Latowicza. Jeśli zaistnieją konkretne potrzeby, będzie rozważone również wskazanie innych miejsc celebracji.

Bp Jacek Grzybowski przybliżył motywy decyzji. – Chcieliśmy, aby miejsca, gdzie sprawowana będzie liturgia w tzw. rycie trydenckim, były w rejonie, gdzie dotychczas gromadzili się wierni ze śródowiska tradycji. Papieski dokument określa jasno, że nie mogą być to kościoły parafialne. Musieliśmy zatem poszukać takich miejsc, które spełniłyby te warunki. Po konsultacjach i licznych rozmowach zostały wybrane właśnie te trzy miejsca: Wołomin, Otwock i Wielgoles.

REKLAMA

"Błogosławieni miłosierni"

Randa Ombach
środa, godz. 21.45

"Twoja generacja"

Mariusz Dorot
czwartek, godz. 20.00

Radio Warszawa 106,2 FM i www.radiowarszawa.com.pl

Dziękczynienie za plony

tekst i zdjęcia:
Agnieszka M. Domańska

– Jeśli dzisiaj w Poświętnem dziękujemy za dar ziemi, to ma on nas nauczyć nie tylko szacunku do ludzkiej pracy, ale także pokornego i godziwego korzystania z plonów – mówił bp Grzybowski podczas dożynek diecezjalnych.

Kolorowe wieńce, kosze i chleby ubarwiły plac przed kościołem św. Jana Chrzciciela i św. Wojciecha BM w Poświętnem podczas diecezjalno-powiatowo-gminnych dożynek w niedzielę 29 sierpnia. Od godz. 11 delegacje z dożytkowymi wieńcami witał bp Romuald Kamiński, ordynariusz diecezji warszawsko-praskiej.

W tym roku znów nie brakowało pomysłu na wykonanie. – 2 lata temu przygotowaliśmy wieniec w kształcie korony, a w tym roku postanowiliśmy, że najbardziej odpowiedni będzie symbol Eucharystii – hostia. Dużo wcześniej zbieraliśmy zboże, suszyliśmy ziola i kwiaty, aby w ostatnim tygodniu mógł ostatecznie powstać wieniec – opowiada Ewa Pokrzywnicka, sołtys wsi Trzcinka. Natomiast ks. Robert Kalisiak, proboszcz parafii w Poświętnem, podkreśla, że uroczystość dożynekowa jest szczególnie ważna dla wszystkich rolników. – Rolnicy ogromnie się napracowali, aby uwiecznić to,

czym żyją na co dzień. Właśnie dzisiaj ich ciężka, mozolna, ale wytrwała praca, jest szczególnie podkreślona przez dziękczynienie podczas Eucharystii, która jest dla naszej parafii wielkim wydarzeniem i wyróżnieniem.

W południe rozpoczęła się dziękczynna Eucharystia. – Dziękujemy za dary przyniesione z pól, sadów, ogrodów. Niech Bóg będzie uwielbiony! Dziękujmy także sobie nawzajem, żeśmy w tym wspólnym trudzie wytrwali i możemy przyczynić się do dobra innych ludzi, naszych siostr i braci – powiedział bp Kamiński, witając zgromadzonych.

W homilii bp Jacek Grzybowski przypomniał, że każde dobro, jakie otrzymuje człowiek, pochodzi od Boga. – Tylko ludzie utrudzeni rolniczą pracą wiedzą, jak wiele, a nawet wszystko, zależy od daru niebios: od deszczu, od słońca, od pogody, od wiatru, od ziemi. Tych mocy nie da się ujarzmić, choć tak wiele w dziedzinie nauki osiągnął już człowiek – podkreślił. Zwrócił też uwagę, że dlatego właśnie dla ludzi wierzących zawsze dziękczynienie za plony i skierowana do Boga prośba o błogosławieństwo pól, hodowli, trudu rolniczej pracy ma tak wielkie znaczenie.

Wyjątkowego charakteru dziękczynieniu za plony nadała też obecność symboli Światowych Dni Młodzieży: Krzyża Roku Świętego i ikony Matki Bożej Wybawicielki Ludu Bożego, które odwiedziły diecezję w ramach przygotowań do ŚDM w Lizbonie. – Ile modlitw, prośb, błagań, dziękczynienia, pięknych zobowiązań i postanowień ludzie na całym świecie złożyli przy tych insygniach Światowych Dni Młodzieży. To piękny symbol Kościoła, który nie patrzy na to, skąd ktoś pochodzi, tylko widzi moc wiary i w małym dziecku, i w dojrzalej osobie, i w starszym człowieku – nawiązał do obecnych symboli bp Grzybowski, kilkakrotnie przypominając także słowa, które Jan Paweł II wypowiadał do młodych podczas światowych spotkań.

Po zakończeniu modlitwy głos zabrał Starosta Powiatu Wołomińskiego Adam Lubiak i Wójt Gminy Poświętne Sylwester Niżnik. Następnie słowa podziękowania do zebranych skierował ks. Robert Kalisiak, proboszcz parafii.

Po wspólnej modlitwie wieńce zostały przeniesione w barwnym korowodzie na plac przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym. Tam też rozpoczęła się część artystyczna uroczystości, podczas której widzowie mogli zobaczyć m.in. inscenizację obrzędu dożynekowego w wykonaniu zespołu folklorystycznego „Podsybka Kurpiowska” i występ artystyczny Koła Gospodyń Wiejskich. Na scenie zaprezentowali się również m.in. Orkiestra Powiatu Wołomińskiego pod dyktando Łukasza Wojakowskiego i Kapela Ludowa Mazowszanie. Dzięki stoiskom uczestnicy mogli spróbować lokalnych specjałów, a na dzieci czekały zabawy i konkursy z nagrodami. By tradycji stało się zadość, rozstrzygnięto konkurs na najpiękniejsze wieńce. Nagrody od Adama Lubiaka, starosty wołomińskiego, otrzymały: sołectwo Wólka Sulejowska, Koło Gospodyń Wiejskich w Nadbieli i sołectwo Wola Ręczajska. Natomiast wyróżnienia przyznano wieńcom wykonanym przez KGW w Tule i KGW w Roszczepie.

Symbole ŚDM

Krzyż Roku Świętego i ikona Matki Bożej „Salus Populi Romani” nawiedziły 29 sierpnia obydwie diecezje warszawskie. W praskiej katedrze o godz. 9.30 bp Jacek Grzybowski przewodniczył Mszy św. – Symbole ŚDM są dla nas znakiem służby Panu – powiedział w homilii. – Sekularyzacja i czas pandemii spowodowały, że nadszedł kres wielkich eventów, spotkań gromadzących wielotysięczne czy nawet wielomilionowe tłumy. To jest znak naszych czasów, wobec którego zobowiązani jesteśmy do większego świadectwa – podkreślił bp Grzybowski. Przypomnił słowa św. Jana Pawła II z ŚDM na Filipinach: „(...) Stańcie się dla Kościoła, dla waszych Narodów i dla całej ludzkości znakiem nadziei”. Bp Grzybowski przestrzegł przed brakiem konsekwencji w życiu chrześcijanina, co może narazić religię na ironię, a ludzi wierzących na szyderstwo. Przypomnił słowa św. Jana Pawła II z ŚDM w Rzymie w 2000 r.: „Jezus rozbu-

fol. Biuro Prasowe DWP/Karolina Błaziejczyk

dza w Was pragnienie abyście uczynili z Waszego życia coś wielkiego. Byście nie dawali się pochłoniąć przeciętności. Daje odwagę by pokornie i wytrwale dążyć do doskonalenia samych siebie i społeczeństw, czyniąc je bardziej ludzkimi i braterskimi”.

Symbole ŚDM z praskiej katedry przewieziono do parafii w Poświętnem, gdzie odbywały się dożynki, a Mszy św. przewodniczył

bp Romuald Kamiński. Do katedry wróciły na godz. 15, gdzie modlono się Koronką do Miłosierdzia Bożego. Dalsza peregrynacja miała miejsce w akademickim kościele św. Anny przy Krakowskim Przedmieściu, w ich obecności sprawowana była Eucharystia, adorowano Najświętszy Sakramentu, odbył się Apel Jasnogórski i uwielbienie prowadzone przez zespół Brighter Day. **f**

fol. PAP/Paweł Supernak

Na warszawskim Starym Mieście 26 sierpnia odsłonięto tablicę upamiętniającą ponad tysiąc osób, które zginęły w czasie Powstania Warszawskiego w pod-

Tablica pamięci

ziemiach kościoła św. Jacka. Kościół dominikanów, przy ul. Freta 10, stał się w trakcie powstania filią Centralnego Powstańczego Szpitala Chirurgicznego. Leżało tutaj ok. 250 rannych. Niemcy zbombardowali kościół z funkcjonującym w nim szpitalem. Zginęli wszyscy – pacjenci i znajdująca tam schronienie ludność cywilna.

Tydzień później, 2 września 1944 r., niemieckie oddziały SS wkroczyły na teren kościoła. Podпалиły i wysadziły resztki zabudowań oraz klasztor, w którym mieścił się sierociniec. W klasztorze znajdowała się sie-

dziba dowódcy grupy „Północ” płk. Karola Ziemińskiego ps. Wachnowski, który kierował obroną Starego Miasta od 7 sierpnia do 1 września 1944 r. Takie informacje w języku polskim i angielskim zawiera tablica umieszczona na ścianie kościoła św. Jacka, którą odsłonił Aleksander Ferens, burmistrz dzielnicy Śródmieście.

– Dominikanie od zawsze pamiętają o tych, którzy polegli w naszym kościele, w szpitalu oraz na Starówce w trakcie powstania. To jest bardzo integralnie związane z naszym życiem i z naszą modlitwą – powiedział o. Dawid Kołodziejczyk, dominikanin. **f**

Profanacja grobu

Grób legendarnego kapłana, ks. prałata Leona Kantorskiego, został sprofanowany, co odkryto 30 sierpnia o godz. 8 rano na cmentarzu w Podkowie Leśnej. – Nasz parafianin, który był wychowankiem ks. Leona, a potem nim się opiekował zauważył, że kamienne płyty na grobie ks. Leona są rozsunięte – mówi ks. kanonik Wojciech Osiał, proboszcz parafii św. Krzysztofa w Podkowie Leśnej.

Dwie ważące kilkaset kilogramów płyty zostały rozsunięte tak, że odsłoniło się wnętrze grobu, przez szczelinę widać stojącą wewnątrz wodę. Przesunięty został także marmurowy krzyż znajdujący się na stałe między płytami. – Nie sądzę, by

wnętrze grobu i ciało zostało uszkodzone. Choć nie doszło do strat materialnych, dla nas, parafian, bardzo bolesne jest to, co się wydarzyło.

Ks. Leon był nie tylko dla lokalnej społeczności osobą bardzo ważną – mówi ks. Osiał. W latach 1964–1991 był proboszczem parafii Świętego Krzysztofa w Podkowie Leśnej. Był duszpasterzem awangardowym. Na jego zamówienie pierwszą w Polsce Mszę beatową napisała Katarzyna Gärtner do tekstów Kazimierza Grześkowiaka i Kazimierza Łojana.

Za zasługi na rzecz społeczności podkowińskiej otrzymał tytuł Honorowego Obywatela Miasta. W czasach PRL-u wspierał działalność Terenowego Komitetu Oporu „Solidarność”. W 1980 r. zorganizował w świątyni głodówkę w proteście przeciw

uwięzieniu Mirosława Chojckiego, za co później nachodziła go SB. Krótko internowany był podczas stanu wojennego. W 1991 r. przeszedł na emeryturę. W tym samym roku nagrodzony został honorową odznaką „Zasłużonego dla Podkowy Leśnej”. W ogrodzie przykościelnym ustawił pierwszy w Polsce pomnik katyński nazwany Kalwarią Polską, stworzony według projektu Jerzego Kaliny. 28 maja 1998 r. został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. Zmarł 26 lipca 2010 r. w Grodzisku Mazowieckim, przeżywszy 92 lata.

Zeznania w sprawie profanacji grobu zostały złożone na policji. Parafia poczyniła starania, by jak najszybciej usunąć szkodę, co wymaga użycia specjalistycznego sprzętu. **is**

W kościele św. Teresy od Dzieciątka Jezus i Męczenników Rzymskich w Warszawie-Włochach oglądać można obraz Michaela Willmanna pt. „Męczeństwo św. Jakuba Młodsze- go”.

Obraz przedstawia męczeńską śmierć Jakuba Sprawiedliwego. Święty leży na plecach, powalony na ziemię. Jest katowany pałką i kamieniami przez oprawców. Jego ręce są rozpostarte – prawa wyciągnięta jest do góry, a lewą się podpiera. Głowa z siwymi włosami i brodą przechylona jest do tyłu. Ubrany jest w białoszarą koszulę spowitą mocno czerwonym płaszczem, okrywającym leżącą obok otwartą książkę, co podkreśla pierwszoplanowość jego postaci. Porzucona księga jest jednym z atrybutów Jakuba Sprawiedliwego. Symbolizuje nie tylko zajmowane przez niego stanowiska w gminie, lecz także – gdy jest przykryta męczeńskim płaszczem – potwierdza, że głoszona przez świętego prawda jest godna przyjęcia, skoro męczennik oddaje za nią swoje życie.

Nad św. Jakubem, po prawej stronie, widać półnagiego człowieka z uniesionym nad głową i trzymanym oburącz kijem, szykującego się do uderzenia świętego. Za nim, po lewej stronie obrazu, znajduje się odwrócony tyłem mężczyzna, trzymający w uniesionych rękach kamień, którym celuje w męczennika.

Wokół widzimy tłum postaci. Najbliżej świętego znajdują się osoby nad nim pochylone. U jednej widać wyciągniętą rękę w kierunku Jakuba. Za nimi dostrzegamy ludzi ujętych w ruch, którzy jedną rękę trzymają wyciągniętą, a drugą zapewne sięgają po kamień. Na dalszym planie obserwujemy fragment świątyni, z której święty został zrzucony. Przy kolumnie dostrzec można zamachującą się postać z kijem. Obok namalowane zostały wychylające się postacie obserwujące zdarzenie. Po prawej stronie widzimy tłum żołnierzy z włóczniami, a w tle – fragment dwukondygnacyjnej arkadowej fasady budynku. Powyżej jest przytłaczające ciemne niebo.

Plótno znajduje się w oryginalnej ramie zdobionej snycerką z motywami liści akantu.

W trakcie konserwacji przez pomyłkę zostały zamienione ramy z obrazem „Męczeństwo św. Judy Tadeusza”, który także mieści się w kościele św. Teresy, w wyniku czego obraz, który przedstawia męczeństwo św. Jakuba Młodsze- go, ma kartusz z napisem *St.:/JUDAS/THADDAEUS*,

Męczeństwo św. Jakuba Młodsze- go

dr Dorota Lekka

fot. Arkadiusz Podstawka/Muzeum Narodowe we Wrocławiu

Michael Willmann, *Męczeństwo św. Jakuba Młodsze- go*, ok. 1700 r., kościół św. Teresy w Warszawie-Włochach, obraz olejny na płótnie

a obraz św. Judy Tadeusza zdobiał słowa *Sanctus Jacobus Min*.

Obraz powstał około 1700 r. z fundacji opata Ludwiga Baucha. Przeznaczony był do wnętrza kościoła w Lubiążu, gdzie znajdował się w ołtarzu bocznym jednej z naw kościoła. W 1943 r. znalazł się w Lubomierzu, rok później w Szklarskiej Porębie Średniej, w 1945 r. w pałacu Paulinum w Jeleniej Górze, a w 1952 r. – wraz z wieloma innymi dziełami – został prze-

wieziony do Warszawy i umieszczony w kościele św. Teresy od Dzieciątka Jezus i Męczenników Rzymskich w Warszawie-Włochach na ul. Rybnickiej 27, gdzie znajduje się wysoko na ścianie w prawej nawie naprzeciw wejścia.

W Kościele katolickim wspomnienie św. Jakuba Młodsze- go obchodzone jest 6 maja razem ze wspomnieniem św. Filipa.

Matejko nadal w Londynie

for. Wikipedia

Wystawa „Rozmowy z Bogiem: Kopernik Jana Matejki” w Galerii Narodowej w Londynie została przedłużona do 30 sierpnia. Wypożyczony z Uniwersytetu Jagiellońskiego obraz polskiego artysty wystawiany jest tam po raz pierwszy. Jan Matejko, uznawany za jednego z najwybitniejszych polskich malarzy, za granicą jest raczej nieznany./dg

Artists in Arms

Z okazji 80. rocznicy założenia Armii Andersa Instytut Adama Mickiewicza zaprasza w multimedialną podróż po szlaku Armii Andersa na stronie www.artistsinarms.pl. To opowieść o artystach i ludziach kultury, ich wojennym szlaku od rosyjskiego Buzułuku po Monte Cassino, Paryż, Londyn i Rzym.

Projekt kierowany jest do międzynarodowej publiczności. Poprzez kulturę i sztukę upowszechnia wiedzę o historii Polski i Polaków w czasach II wojny światowej. Użytkownicy mają do wyboru trzy wersje językowe: polską, angielską i rosyjską./PAP/dg

for. Unsplash.com

for. Panorama Racławicka/Facebook

Panorama Racławicka

Po niemal rocznej przerwie spowodowanej remontem budynku, w którym eksponowana jest Panorama Racławicka, w lipcu dzieło Jana Styki i Wojciecha Kossaka zostało udostępnione zwiedzającym.

Panorama Racławicka jest jedną z największych atrakcji stolicy Dolnego Śląska. Po modernizacji, która pociągnęła za sobą wiele usprawnień, cieszy

się sporym zainteresowaniem. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom odwiedzających, muzeum udostępniło dodatkowe godziny seansów i wydłużyło czas pracy o 3 godziny.

Do 31 sierpnia seanse rozpoczynać będą się o 8.30, a zakończą o 19.00.

Bilety na zwiedzanie Panoramy Racławickiej można kupować online./FB/Panorama Racławicka./dg

Szalony Maks

Jeszcze w tym roku ma być gotowy 12-minutowy film animowany „Szalony Maks” opowiadający o św. Maksymilianie Kolbie – poinformowało bielskie Studio Filmów Rysunkowych, które przygotowuje go wraz z nowosądeckim Wydawnictwem Promyczek.

„Film zatytułowaliśmy »Szalony Maks«, ponieważ bracia św. Maksymiliana często nazywali go szaleńcem Niepokalanej. Niektórzy żartobliwie zwracali się do niego »szalony Maksio«. Jego pomysły były szalone i niesamowite, ale wszystkie na większą chwałę Niepokalanej” – informuje Andrzej Mulka, dyrektor Wydawnictwa Promyczek.

Obraz będzie miał 12 minut. Do tworzenia postaci i animacji przystąpiła cała ekipa bielskiego studia, którą to kieruje reżyser Marek Burda. Autorką scenariusza jest Krystyna Blachura ze Studia Filmów Rysunkowych. Umieściła w nim m.in. historie z dzieciństwa bohatera. Producentem wykonawczym ze strony Studia jest jego dyrektor Maciej Chmiel.

for. Wikipedia

Muzykę do filmu zrealizował Joachim Mencil. Wydawnictwo zaprosiło do nagrań Piotra Klimę z Katowic i Antoninę Kruszyńską z Cieszyna, którzy są laureatami Międzynarodowego Festiwalu Piosenki Dziecięcej „Skowroneczek”, a także dzieci z zespołu „Promyczki Dobra”.

Film powstaje dzięki wsparciu z programu Filmoteka Małopolska./KAI/dg

fol. materiały promocyjne

Dwaj artyści w Krakowie

Mirosław Winiarczyk

Roman Polański po wczesnych etiudach i pełnometrażowym debiucie „Nóż w wodzie” z 1961 r. rozpoczął karierę w Europie i USA. Do dziś realizuje utwory fabularne różnych gatunków.

Nigdy nie reżyserował jednak filmów dokumentalnych, był natomiast bohaterem tego rodzaju produkcji jako wybitny twórca i celebryta, który doświadczył w życiu wielu dramatycznych sytuacji i oskarżeń. Na temat losów reżysera powstało wiele utworów biograficznych, często mających charakter sensacyjny.

W zrealizowanym w Krakowie dokumencie nasz znakomity reżyser spotkał się po latach ze swoim przyjacielem Ryszardem Horowitzem, także krakowianinem, wybitnym fotografem, mieszkającym obecnie w Nowym Jorku.

Obaj artyści wędrują po swoim rodzinnym mieście, głównie po żydowskim Kazimierzu. Wspominają wojenne czasy,

wskazują kamienice, w których jako dzieci mieszkali z rodzinami przed wojną. Przede wszystkim opowiadają o czasach okupacji, kiedy to cudem uniknęli śmierci.

Młody Polański, po ucieczce z getta i wywiezieniu rodziców do Auschwitz, został ukryty przez szlachetną rodzinę polskich gospodarzy we wsi pod Krakowem, a Horowitz ocalał dzięki wpisaniu na listę Schindlera. Artyści mówią także o powojennych losach swych rodziców i rodzeństwa.

W rozmowach bohaterów dominuje Polański, który narzuca nieco żartobliwą narrację i tonację filmu, co w pewnym sensie kontrastuje z dramatyczną tematyką utworu. Reżyser posuwa się nawet do tego, że długo żartuje nad grobem swego ojca, a także po wejściu do odbudowanej po wojnie synagogi.

Mamy wrażenie, że Polański nie mógł wytrzymać i włączył się do realizacji filmu, niejako zastępując parę podpisanych pod utworem reżyserów. Trudno się temu dziwić, biorąc pod uwagę świetną pamięć oraz niespożytą energię życiową i twórczą artysty.

Mamy wrażenie, że autor „Noża w wodzie” chciał tym filmem połączyć w pewnym sensie swoją tożsamość żydowską i polską. Na krakowskim rynku przed Sukiennicami w pewnym momencie wchodzi z Horowitzem w tłumek młodzieży i podjada kielbaski z piwem. Ciekawe, że 88-letni dziś reżyser w końcu załatwił medal Sprawiedliwy wśród Narodów Świata dla swoich dobroczyńców, dzięki którym ocalał z wojennej pożogi. Medal odebrał wnuk gospodarzy, zmarłych w latach 50. XX wieku.

Ten interesujący dokument można więc potraktować jako komentarz do aktualnych relacji polsko-żydowskich i międzynarodowej nagonki na Polskę. Poza tym Roman Polański pobytem w Krakowie mógł się na chwilę oderwać od swoich aktualnych kłopotów sądowych, wiszących nad nim jak miecz Damoklesa. Wiemy, że reżyser bezpieczny jest tylko we Francji i w Polsce, zaś w innych krajach mogą go dopaść amerykańskie służby – FBI i CIA.

Film dokumentalny; Polański, Horowitz. Horowitz. Hometown; Polska, 2021; scenariusz i reżyseria: Mateusz Kudła, Anna Kokoszka-Romer; dystrybucja: Krakowska Fundacja Filmowa

Dom papieża uśmiechu

Dom w Canale d'Agordo w północnych Włoszech, w którym urodził się Jan Paweł I, jest znowu otwarty dla zwiedzających.

Niedawno poinformowano, że dom w liczącym 1 tys. mieszkańców Canale d'Agordo kupił przed trzema laty anonimowo kard. Stella i przekazał go w darze diecezji Vittorio Veneto, której biskupem w latach 1958–69 był Albino Luciani. Od tamtego czasu dom wyremontowano oraz przebudowano na muzeum i dom pielgrzyma. Kard. Stella, który do niedawna był prefektem Kongregacji ds. Duchowieństwa oraz pochodzi z odległego o 80 km Pieve di Soligo, jest wielkim czcicielem Jana Pawła I. W 2003 r. jego rodzinna diecezja otworzyła proces beatyfikacyjny „papieża uśmiechu”.

fol. Wikipedia

Albino Luciani urodził się 17 października 1912 r. w ubogiej rodzinie w Forno di Canale koło Canale d'Agordo – górskiej wiosce położonej ok. 30 km od Cortina d'Ampezzo w Dolomitach na północy Włoch w prowincji Belluno. Świecenia kapłańskie przyjął w tymże Belluno 7 lipca 1935 r., po czym został wikariuszem w swej rodzinnej wiosce, a następnie w pobliskim Agordo. To tam zdobywał pierwsze doświadczenia katechetyczne – dziedzina ta stała się jego pasją na całe życie. W latach 1958–69 był biskupem Vittorio Veneto, a od 1969 r. – patriarchą Wenecji. W 1973 r. Paweł VI mianował go kardynałem. 6 sierpnia 1978 r., po nagłej śmierci papieża Montiniego, wziął udział w konklawe, na którym już 26 sierpnia został wybrany jego następcą. Jako pierwszy biskup Rzymu przyjął po wyborze dwa imiona, chcąc w ten sposób uczcić swoich dwóch wielkich, jak sam się wyraził, poprzedników, obecnie świętych: Jana XXIII i Pawła VI. Zmarł nagle – zaledwie po 33 dniach posługiwania – 28 września 1978 r. na atak serca.

Stale uśmiechnięta twarz i jej pogodny wyraz, a także uprzejmość i otwarta serdeczność wobec otoczenia zyskały mu szybko miano „papieża uśmiechu”./KAI/dg

KONKURS

„Dlaczego robisz mi na złość” to książeczka Dagmar Geisler z cyklu „Ja i moje emocje” (Wydawnictwo Jedność), która za pomocą tekstu i ilustracji pomaga dzieciom odróżnić żart czy kłótnię od złośliwości i nękania. W porządku jest, gdy potrafimy się śmiać sami z siebie, ale tak samo w porządku jest prośba o zaprzestanie tego, gdy nam się to już nie podoba. Przedstawienie przezywania czy wyśmiewania oczami krzywdzicieli i ofiar pomaga w zrozumieniu mechanizmów takiego postępowania i konsekwencji, jakie one wywołują. Gorzej, jeśli ktoś nie przestaje robić na złość. Nazywamy to nękaniami. Co ma zrobić jego ofiara, a co postronny obserwator?

Wśród czytelników, którzy 6 września między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Jakiego atrybutu wiary nie chciał zdjąć bł. Izidor Bakanja, za co był prześladowany?** – rozlosujemy 3 egz. książki „Dlaczego robisz mi na złość?”.

Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 35: Wojska izraelskie stacjonowały w Dolinie Terebintu – drzew symbolizujących potęgę i zwycięstwo. Zwycięzcom konkursu gratulujemy!

Prowadzonej od kilku lat w Portugalii debacie nad rzekomą odpornością społeczeństwa na nowinki towarzyszą szybkie zmiany dotyczące nastawienia do Kościoła, kultury i historii kraju, stymulowane odgórnie.

Obidos, środkowo-zachodnia Portugalia. Do położonego w centrum średniowiecznego miasta zabytkowego kościoła zbliża się małżeństwo turystów. Po pokonaniu stromych wysokich schodów przed drzwiami świątyni wita ich niska półka z książkami. Im dalej w głąb obiektu, tym więcej regałów i książek. W środku kościoła, zamienionego na dużą biblioteko-czytelnię, biały skórzany fotel. Zdegustowana niecodziennym widokiem turystka, odwracając głowę, wychodząc, szepcze do męża: „Kicz. Co za kicz... Co oni zrobili z kościołem”.

KOŚCIÓŁ INACZEJ

Przedstawiciele dużych organizacji biznesowych oraz mniejsi przedsiębiorcy z Portugalii zgodnie przyznają, że sukcesy, jakie w ostatnich latach notowała krajowa turystyka, to efekt pielęgnowania tradycji, folkloru oraz rodzimej gastronomii. Podkreślają, że receptą na powodzenie kraju wśród zagranicznych urlopowiczów było oparcie turystycznej oferty na sprawdzonych od lat wartościach i autentyczności. Odnotowują, że obecnie psuje je zarówno pandemia z towarzyszącymi jej restrykcjami, jak i wciskający się nachalnie marksizm kulturowy. Z ironią nazywają go „nowoczesnością” po portugalsku.

Mieszkający w Lizbonie Antonio Pereira, przedsiębiorca z sektora nieruchomości, wskazuje, że „zagospodarowywanie” obiektów kultury religijnej nie wynika z deficytu budowli, gdyż Portugalii nie brakuje pustostanów, ale z coraz bardziej słabnącej roli Kościoła i nasilającej się obojętności miejscowych katolików. – Kościół w Obidos to tylko jeden z kilku obiektów sakralnych w Portugalii zamienionych w ostatnim czasie na tzw. miejsce użyteczności publicznej. W innej dawnej świątyni działa dziś urząd, w kolejnej – oddział banku, a w jeszcze innej – dyskoteka – wylicza.

Zdominowany od kilku lat przez ugrupowania lewicowe i liberalne jednoizbowy parlament Portugalii, tzw. Zgromadzenie Republiki, także nie idzie „pod rękę” z Kościołem katolickim, z którym identyfikuje się w tym kraju ponad 80 proc. mieszkańców. Ci bardziej radykalni

wskazują, że deputowani w dobie pandemii nałożyli tak dużą liczbę restrykcji na rodzimych katolików, że udanie się do świątyni na modlitwę jest bardziej skomplikowane niż wypad do kościoła w celach turystycznych.

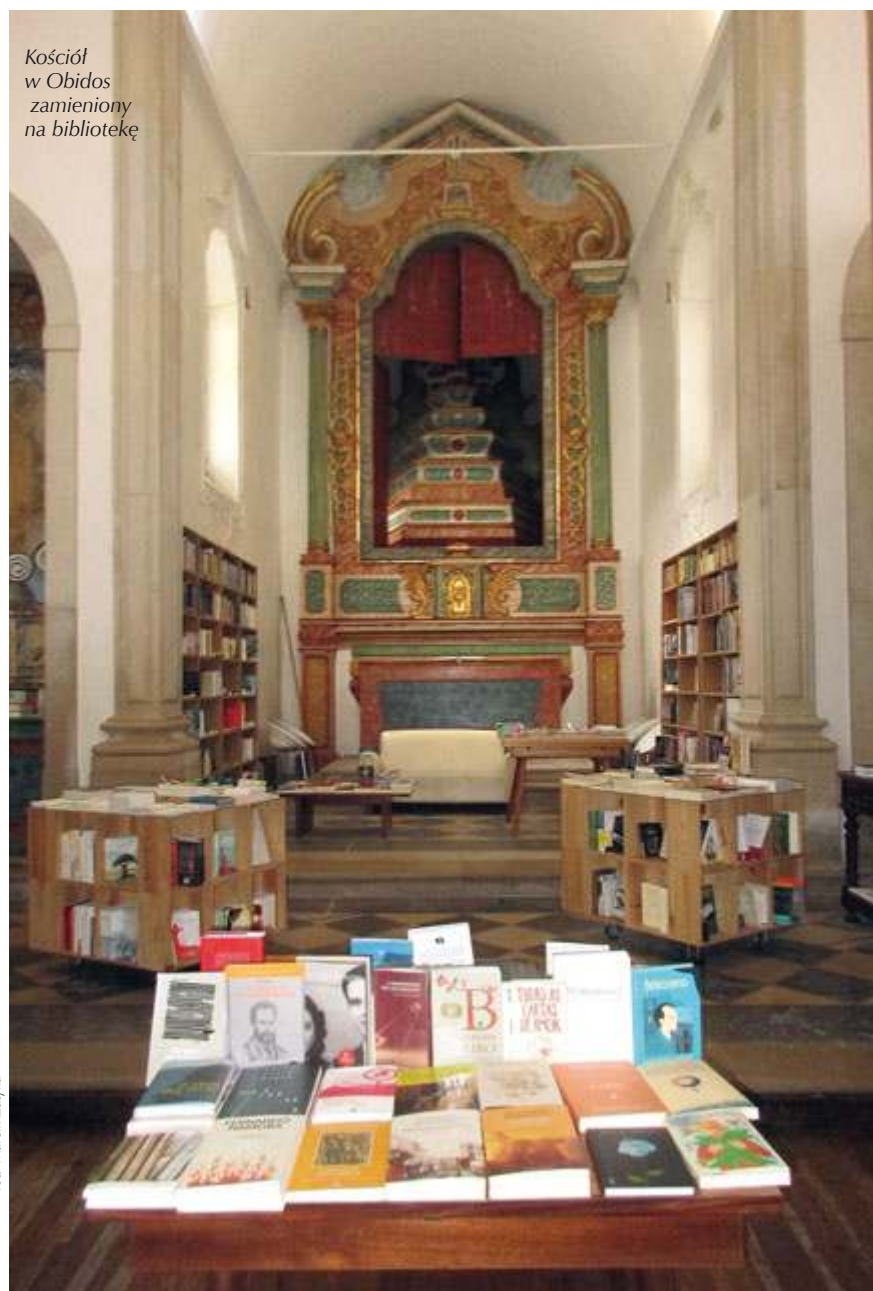
HIPISI I EKOLODZY

Maria Sena, gospodyni domowa z Lizbony, zaznacza, że widoczny spadek zainte-

resowania portugalskiej młodzieży polityką próbują w dobie pandemii wykorzystać liczne w parlamencie ugrupowania skrajnie lewicowe, których hasła opierają się na ekologii i ochronie środowiska. Czasu jest mało, gdyż już jesienią Portugalię czekają wybory samorządowe. – Skrajna lewica ma stały elektorat, bardziej stabilny niż prawica. Pewnie wykorzystają tę stale spadającą frekwencję wyborczą – przewiduje.

Nowoczesność po portugalsku

Marcin Zatyka

Kościół w Obidos zamieniony na bibliotekę

foto: Marcin Zatyka

fot. xhz

Pochodzący z Lamego Antonio Silva także przyznaje, że spadające, głównie w miastach, zainteresowanie polityką, prowadzące w ostatnich latach do spadku frekwencji w wyborach do poziomu niewiele wyższego niż 30 proc., faworyzuje ugrupowania radykalnej lewicy oraz lewicujących ekologów. – Zjawisko ucieczki młodych ludzi najdobitniej ukazały wybory do Parlamentu Europejskiego w 2019 r., kiedy do urn poszło zaledwie 31 proc. uprawnionych. Fenomen ten najbardziej jest widoczny w miastach, gdzie coraz silniej do głosu dochodzą ekolodzy – wyjaśnił nam Silva.

Po ostatnich wyborach do PE gorzkich słów nie szczędził rodakom patriarcha Lizbony kard. Manuel Clemente. Wskazał, że wygrana w głosowaniu partii lewicowych była przede wszystkim efektem bierności prawicowego elektoratu. Zaznaczył, że wycofywanie się katolików z życia społecznego stoi w sprzeczności nie tylko z katolicką nauką społeczną, ale i z samą Ewangelią.

Tymczasem Antonio Pereira wskazuje, że skrajnie lewicowe poglądy wprawdzie nie mają adekwatnej reprezentacji wśród społeczeństwa Portugalii, ale działacze tego nurtu potrafili sobie „wydeptać” wiele ścieżek do władzy. Przypomniawszy, że liczni politycy, nawet ci powołujący się dziś na konserwatywne wartości, mają za sobą przeszłość skrajnie lewicową. – Wielu działało w ruchach hipisowskich i komunistycznych. Część przeszła drogę od maoizmu do kapitalizmu. Czasem podczas głosowań widać ten sentyment do lewicy – wskazuje Pereira.

MNIEJ TRADYCJI

Część komentatorów zaznacza, że proces osłabiania tradycyjnych tendencji w kulturze i społeczeństwie uwidocznił się pod-

czas ostatniego przed pandemią wielkiego zawirowania gospodarczego, jakim był trwający Portugalię kryzys finansowy z lat 2008–2013. Dziennikarze regionalnego pisma „O Mirante” wskazują, że jednym z przejawów tego zjawiska jest spadek wydatków na organizacje krzewiące folklor. Gazeta zauważyła, że z roku na rok w Portugalii spada liczba tego typu wydarzeń, a także osób związanych z tym środowiskiem, np. krawców specjalizujących się w szyciu strojów ludowych. – Z folkloru rezygnuje się na rzecz kosmopolityzmu, usuwa się z kalendarza ważne święta związane z religią lub patriotyzmem – wskazał Pereira.

Mieszkaniec stolicy przypomniał, że w ostatnich dekadach „ześwieczono” Dzień Matki, przypadający obecnie w pierwszy weekend maja, przenosząc go z dnia Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Tymczasowo usunięto też z listy dni wolnych od pracy 1 grudnia, kiedy obchodzony jest w Portugalii dzień odzyskania niepodległości po trwającej 60 lat okupacji hiszpańskiej z XVII w. W 2013 r. centroprawicowa koalicja premiera Pedra Passosa Coelho na 3 lata postanowiła zlikwidować to święto w ramach „zwiększenia efektywności pracy podczas walki z kryzysem”.

OWADY W KUCHNI

Do coraz mniej tradycyjnej Portugalii nowinki docierają też „kuchennymi drzwiami”. W czerwcu Generalna Dyrekcja ds. Żywności i Weterynarii (DGAV) w Lizbonie zatwierdziła regulację autoryzującą konsumpcję owadów. Na jej podstawie do spożycia dopuszczonych zostało siedem gatunków, wśród których są m.in. świerszcz

oraz konik polny. Według obowiązujących od lipca przepisów owady mogą być już sprzedawane w opakowaniach w placówkach spożywczych, a także oferowane w gastronomii, także tej masowej. Nieoczekiwana decyzja portugalskiego urzędu spotkała się ze zdziwieniem, a nawet krytyką sektora gastronomicznego. Część uznała ją za ciekawostkę kulinarną, która nie przyniesie się nad Tagiem i Douro. Maria Sena uważa, że decyzja DGAV jest niczym ukłon w kierunku obrońców praw zwierząt i ma rzekomo „uchronić gatunki hodowlane” przed ubojem. – To niczym forma walki z tradycyjną kuchnią, bazującą na powszechnej u nas wieprzowinie i wołowinie. Wątpię, aby taka alternatywna oferta się przyjęła – powiedział nam Sena.

Słów krytyki wobec „zaproszenia owadów na portugalskie stoły” nie kryje też gastro-
nom z Lizbony Miguel Pinto. Nie wróżę temu przedsięwzięciu pomyślnej przyszłości, gdyż motywacje ustawodawcy do wprowadzenia insektów do masowego żywienia w Portugalii są czysto ideologiczne – tłumaczy Pinto. – Ofensywa wegetarian, zazwyczaj osób

o lewicowych poglądach, trwa w naszym kraju w najlepszym razie od kilku lat. Uważam, że służy ona działaniom na rzecz zmniejszenia spożycia mięsa i ograniczenia zabijania zwierząt hodowlanych. To akcje służące walce z kuchnią tradycyjną; typowy

marksizm kulturowy na stole – powiedział przedsiębiorca.

Według Pinto owady w kuchni się nie przyjmą, gdyż Portugalczycy, jak twierdzi, są wymagającymi konsumentami. Przewiduje, że próba wprowadzenia insektów do gastronomii się nie powiedzie, gdyż jest działaniem „sztucznym, narzuconym z góry, czyli wymuszonym politycznie”. – Portugalia nie musi czerpać z rozwiązań państw azjatyckich, gdzie z różnych powodów brakuje mięsa lub nie jest ono spożywane – twierdzi Pinto.

Stołeczny ekspert spodziewa się tymczasem, że dyskusja dotycząca dopuszczenia do masowego żywienia insektów zwróci uwagę Portugalczyków na rodzime produkty, zarówno roślinne, jak i zwierzęce, które dotychczas w gastronomii były traktowane po macoszemu. – W naszym kraju mamy jeżowce, algi morskie, szarańczyn [roślina z rodziny bobowatych – przyp. red.], żółędzie i wiele innych produktów, które są znacznie bardziej potrzebne w zbiorowym żywieniu niż owady, a które sporadycznie dziś goszczą na stołach. Miejmy nadzieję, że jeszcze powrócą one do łask – podsumował Pinto.

foto: Monika Wójcik

W leśnej głuszy budowali z żerdzi platformy do spania i stoły. Ze sznurków wyplatali prycze. Przez trzy tygodnie nie korzystali z wygod, urządzeń ani nowinek technicznych, nie zabrali ze sobą telefonów. Kąpali się w zimnej wodzie. Sami przygotowywali posiłki.

Skauci Europy nie wydają się tym zmęczeni. Uśmiechnięci wrócili z letnich obozów i nie mogą się doczekać pierwszej zbiórki w roku szkolnym. Twierdzą, że obóz był za krótki. – Wspólny trud, budowanie obozu bardzo łączy – tłumaczy Joanna Dunin, szefowa krajowej ekipy medialnej Federacji Skautingu Europejskiego. – To widać nie tylko w harcerstwie, ale i w całym życiu. Gdy trud przeżywa się razem, tym cenniejsze doświadczenie i mocniejsza przyjaźń. Młodzi mają potrzebę relacji, wielkich wyzwań oraz obcowania z naturą. Nie chodzi o to, żeby było zawsze łatwo i wygodnie. Zresztą kiedy samemu się wplecie łóżko, często jest wygodniejsze niż w ośrodku wczasowym – dodaje.

W czasie obozów harcerze nie tęsknili za telefonami komórkowymi, gdyż podczas zdalnego nauczania dosyć natrzymali się w ekrany. Za to rodzice nie raz niepokoił się znikomym kontaktem ze swoimi nastolatkami... oprócz tych, którzy sami byli harcerzami. Mogli jednak w wyznaczonych godzinach dzwonić do drużynowych i poprosić o roz-

mowę z dziećmi lub śledzić zdjęcia, które na bieżąco wstawiano na portale społecznościowe.

WYCHOWANIE PRZEZ ZABAWĘ

Harcerze wyjeżdżają na zimowiska, obozy letnie, a nieraz także na weekend majowy. Obozy są szczegółowo zaplanowane. Każda osoba ma swoją funkcję i w niej się doskonali – jest kucharz, sanitariusz, wodzirej, pionier, czyli szef budowy, a przeszkolona kadra czuwa nad wszystkimi.

– Każdy drużynowy przygotowuje obrzędowość obozu – wyjaśnia Joanna Dunin. – Motywem przewodnim może być rocznica wydarzenia historycznego, np. Powstania Warszawskiego, albo fabuła jakiejś książki. Zajęcia są urozmaicone: podchody, konkursy, Wielka Gra, pokonywanie przeszkód, wypełnianie zadań, olimpiada sportowa, nauka węzłów, szyfrów, zajęcia z rozpoznawania roślin i zwierząt, z wyrażania emocji i rozpoznawania terenu. Starsi odbywają nocne warty. Zastęp musi sam przygotować posiłki. Podczas konkursu kulinarnego drużynowy ocenia potrawy, ich pomysłowość i smak. Starsi harcerze potrafią odnaleźć się w le-

sie, zachować się na łonie przyrody. Codziennie są apele ewangeliczne i Msza św. – dodaje.

Skauci są wychowywani do samodzielności, do radzenia sobie w trudnych sytuacjach; i to w kontakcie nie tylko z przyrodą, ale i drugim człowiekiem. Relacje budują na przyjaźni i prędko wyjaśniają nieporozumienia między sobą. Jak każdy samodzielny człowiek wiedzą, że czasami trzeba poprosić o pomoc, a tej chętnie udziela kadra, duszpasterze i starsi koledzy. Mijające wakacje były szczególnie trudne właśnie dla opiekunów, którzy wielokrotnie obserwowali niebo przez całą noc, czy nie nadciąga burza. Dzięki ich czujności kilkadziesiąt obozów ewakuowano do zaprzyjaźnionych

Od Wilczka do Wędrownika

Barbara Wiśniowska

szkół lub klasztorów i nikt nie ucierpiał podczas burz.

Nocne warty skautów mają na celu pilnowanie sztandaru, flagi Polski i maryjnej flagi europejskiej, ale jest to również rodzaj zabawy. Często obozy są organizowane w niedalekiej odległości od innego obozu. Wartownicy „narażeni” są

głównie na harcerzy z innych drużyn, którzy mogą pod sztandarem wbić kołki w ziemię. Wychowawczo jest to nauka bystrości, czujności, cierpliwości i odpowiedzialności.

Już od lat trudnym tematem dla harcerzy i wszystkich miłośników przyrody są kleszcze.

Kadra jest po obowiązkowych kursach pierwszej pomocy i przeszkoleniu medycznym. Umie szybko i sprawnie wyciągnąć kleszcza i reagować na wszelkie problemy zdrowotne. – Prosimy sanepid o prelekcje i ulotki na wszystkich obozach, by każdy harcerz był świadomy zagrożenia i umiał sobie radzić. Staramy się uczyć harcerzy, żeby zawsze w czasie mycia oglądali się – mówi Joanna Dunin.

CZUWAJ!

Skauci mają swoje harcerskie prawo i przysięgają służyć Bogu, Kościołowi,

Wychowujemy dzieci w duchu patriotyzmu i wiary katolickiej. Ideałem jest harcerz gotowy do podjęcia dorosłego życia.

bliżnim, Ojczyźnie i Europie chrześcijańskiej. Przyrzeczenie ponawiają, obejmując kolejną służbę. – Bardzo mnie zawsze wzrusza wypowiadanie tych słów – opowiada Joanna Dunin. – Służyć to znaczy być gotowym. Nawet zawołanie „Czuwaj!” pokazuje, że mamy być gotowi nieść pomoc. Służyć Kościołowi to dbać o Kościół, o wiarę innych ludzi, być przykładem dobrego człowieka, patrioty, katolika. Służba bliźniemu jest ważna, co było widać w czasie pandemii, kiedy nasi harcerze bez wahania ruszyli na pomoc starszym osobom. Czasami służba to drobne rzeczy, może być niewidoczna, gdy w czasie rocznic patriotycznych jedynie roznosimy wodę, ale skauci czują, że są potrzebni, ułatwiają życie innym – mówi harcerka.

U skautów nie ma militaryzacji, są dalecy od musztry. Nie ma też koedukacji. Wzorem dla kolegów są szefowie skautów, którzy decydują się na podjęcie Krucjaty Wyzwolenia Człowieka i ofiarowanie swojego postu od alkoholu w intencji kogoś, kto ma z tym problem. Skauting pomaga odkryć swoją drogę życiową dzięki rozwijaniu zainteresowań. Ważne jest samodoskonalenie, w czym pomaga zdobywanie sprawności. U młodszych na tematach są przyczepiane wstążeczki sprawności związane ze zdrowiem i przyrodą, duchowością i służbą. Starsi harcerze zdobywają sprawności zgodne ze swoimi zainteresowaniami: rzemieślnicze, sportowe, naukowe i artystyczne. Jest też sprawność opiekunki do dzieci, a nawet dziennikarska. – Gdybym nie była harcerką, pewnie nie odkryłabym powołania do bycia nauczycielką – podkreśla Joanna Dunin.

WILCZKI I AKELA

Harcerzem może zostać 12-latek, a dziecko powyżej 8 lat – Wilczkiem. Przyjmowani są tylko ochrzczeni, gdyż dla skautów podstawą jest wiara i życie zgodne z przykazaniami. Ich hymnem jest pieśń „Króluj nam, Chryste”, każde spotkanie rozpoczyna się modlitwą, a w czasie obchodów codziennie jest odprawiana Msza św.

Obrzędowość Wilczków jest związana z „Księgą Dżungli”, której bohater wychowywał się w gromadzie wilków, nauczył się żyć w ich społeczności i odważnie pokonywać zagrożenia. Spotkania Wilczków odbywają się w gromadach, a ich pełnoletni i przeszkolony opiekun jest zwany Akelą. Starsi harcerze spotykają się w zastępach, będących częścią drużyny. Zastępowi są w wieku 16–17 lat i na nich ciąży obowiązek planowania zbiórek, przedstawiania drużynowemu, co będą robić,

gdzie będą się spotykać. – Zaufanie drużynowych do zastępowych jest elementem wychowawczym – mówi Joanna Dunin. – Chcemy kształtować w młodych ludziach odpowiedzialność za siebie i powierzonych im podopiecznych. Wilczki prowadzimy tak, żeby zostały harcerzami, potrafiły odnaleźć się w społeczeństwie i wyrosły na dobrych ludzi.

W kodeksie skautów jest też zapisana lojalność wobec rodziców.

W CIĄGU ROKU

Zbiórki w roku szkolnym to wychowanie młodych przez zabawę i przy-

Skauting pomaga odkryć swoją drogę życiową dzięki rozwijaniu zainteresowań.

dzieci w duchu patriotyzmu i wiary katolickiej. Ideałem jest harcerz gotowy do podjęcia dorosłego życia – dodaje.

Zajęcia dla Wilczków odbywają się całą gromadą, bez rywalizacji. Z kolei 17- i 18-latkowie przechodzą do kręgów wędrowników i ognisk przewodniczek. – Są to licealiści, ich już tak łatwo nie zacieka się grą

– mówi Jakub Rożek. – Ich najczęstsze zajęcia to wędrówki oraz formacja intelektualna i duchowa, spotkania mają być także rozrywką, która wychowuje ludzi gotowych do wzięcia odpowiedzialności za swoje życie. Rozmawiają na zadane

foto. Monika Wójcik

godę; bez względu na pogodę najlepiej, gdy odbywają się w lesie lub parku. Zaczynają i kończą się modlitwą, a w trakcie odbywa się apel ewangeliczny przygotowany przez drużynowego i duszpasterza. Często w trakcie zbiórki zastęp sam przygotowuje posiłek na ogniu.

– Rywalizacja między zastępami sprawia, że harcerze bardziej przykładają się do pracy, a tym samym pogłębia się ich świadomość otaczającego ich świata i przyrody – zauważa Jakub Rożek, przewodniczący Stowarzyszenia Skautów Europy. – Zastęp to jednostka, która najlepiej wychowuje, ponieważ jest to wychowanie młodych przez młodych. Wychowujemy

tematy, częstym elementem jest też służba osobom potrzebującym. Po 18. roku życia wybiera się służbę; można zostać Akelą, drużynowym albo szefem kręgu czy ogniska. Na większości zajęć gromad, drużyn, kręgów i ognisk powinien być obecny duszpasterz.

Wszyscy skauci mają nadzieję na szybki powrót do normalności. W ubiegłym roku z powodu pandemii spotykali się rzadziej. Jednak nie był to czas stracony, gdyż organizowali zajęcia online, uczestniczyli w akcjach pomocowych, robili zakupy sąsiadom, wozili zupę starszym osobom, wyprowadzali im psy, szyli maseczki, dołączyli do pogotowia harcerskiego organizowanego przez ZHR. Marzą o tym, żeby było ich więcej, bo przyjaźni nigdy za wiele.

Nowe zawołanie w Litanii do św. Józefa „Fulcimen in difficultatibus”, czyli „Podpora w trudnościach”, pochodzi ze wstępu Listu Ojca Świętego Franciszka „Patris corde”. Święty Patriarcha wskazuje nam, jak mierzyć się z problemami w pracy i codziennym życiu, trwając nieustannie w obecności Bożej.

ks. Jacek Stefański

przedmiotów. Mógł być też zaangażowany w budowę pomieszczeń lub domów. Miał niewątpliwie terminarz, którego musiał się trzymać, bo przy każdym zamówieniu lub umowie należało się określić czasowo co do spełnienia zleceń w wyznaczonym czasie. Oprócz tego, od chwili zawarcia związku małżeńskiego z Najświętszą Maryją Paną, jej przeczysty małżonek rozszerzył swoją perspektywę zawodową o troskę względem nowych osób, które stały się jego najbliższymi domownikami. Był on za nich odpowiedzialny i – jak każdy pracujący ojciec rodziny – wiedział, że to od niego zależało ich wyżywienie i godne warunki życiowe. Z tej racji wszelkie trudności, które spotykały go w pracy nabierały nowego znaczenia. Jako człowiek „sprawiedliwy” odnosił swoje zawodowe trudności do najważniejszego obowiązku, jaki został mu powierzony przez Boga. Tym obowiązkiem było przede wszystkim przygotowanie do dorosłego życia Wcielonego Syna Bożego, który przyszedł wybawić świat od grzechu. Wobec tego

rodzaju krótkie akty strzeliste powtarzane w ciągu dnia w czasie zajęć sprawiają, że nasze uczynki nabierają nadprzyrodzonej wartości. Dlatego też trudności wynikające z naszych działań nie będą nas prowadzić do złości, narzekania lub rozpacz. Wszystkie miejsca oraz okoliczności staną się dla nas okazją, aby oddać chwałę Bogu na wzór Zbawiciela, którego „pokarmem” było czynić wolę Ojca i spełnić Jego dzieło (por. J 4, 34). Tak było w życiu Józefa, który stał się ekspertem od czynienia wszystkiego dziełem Bożym (*opus Dei*).

UFNOŚĆ W OPATRZNOŚĆ

Oczywiście problemy związane z zawodem nie były jedynymi trudnościami, z którymi Józef spotykał się na co dzień. Mimo to jego sposób radzenia sobie z trudnościami zawodowymi, zwłaszcza w świetle obowiązków wynikających z powołania męża i ojca, mogą stanowić dla nas schemat działania, gdy zmagamy się z różnymi kłopotami.

Spróbujmy zastanowić się nad nową

Podpora w trudnościach

Papież w „Patris corde” pisze, że w Józefie możemy znaleźć podporę w trudnych chwilach. Oznacza to, że podobnie jak filar podtrzymuje ciężar, tak też opiekun Odkupiciela może nas wesprzeć wówczas, gdy jest nam ciężko. Trudności życiowe mogą niejednokrotnie stanowić lub przynajmniej być przeżywane jako nieszczęścia albo cierpienia. Pod tym względem zawołanie „Podpora w trudnościach” jest podobne do innych wezwań z litanii: „Pociecho nieszczęśliwych” oraz „Patronie cierpiących”. Niemniej trudności nie zawsze stanowią nieszczęście lub cierpienie; czasami mogą się nawet przyczynić do duchowego, moralnego i intelektualnego rozwoju. Dlatego zawołanie „Podpora w trudnościach” wnosi nową treść do litanii. Gdy stajemy w obliczu spraw wymagających naszego większego zaangażowania, aby coś wyjaśnić, rozstrzygnąć, naprawić lub uzupełnić, możemy otrzymać pomoc od św. Józefa, który sam doświadczał licznych trudności w swoim życiu.

PRACUJĄCY OJCIEC RODZINY

Każdy powszedni dzień w życiu Józefa był wypełniony pracą cieśli. Zapewne przychodzili do niego ludzie z prośbą o skonstruowanie bądź naprawę mebli lub innych

trudności wynikające z pracy zawodowej Józef mógł przeżywać w stałym odniesieniu do Boskiego Syna i Jego Niepokalanej Matki. Oznacza to, że nawet praca stała się dla niego sposobem na rozmowę z Bogiem.

WSZYSTKO DZIEŁEM BOGA

Życie kontemplacyjne człowieka świeckiego, przeżywającego swoją codzienność jako okazję do uświęcenia siebie i innych, to wątek pojawiający się często w nauczaniu wielkiego czciciela św. Józefa i założyciela *Opus Dei*. Św. Josemaría Escrivá dostrzegał w małżonku Najświętszej Dziewicy osobę najwyraźniej ukazującą możliwość uświęcenia się pomimo życia w świecie. Świątobliwy hiszpański kapłan powtarzał, że – przy właściwej postawie duchowej i z odpowiednim na-

stawieniem – wszystko, co podejmujemy, możemy uczynić drogą do świętości: wychowanie dzieci, pisanie, leczenie, budowanie, gotowanie, naukę. Każde ludzkie zajęcie może stać się drogą do świętości. Josemaría Escrivá zaznaczał, że dzieje się to wówczas, gdy wszystko ofiarujemy Panu Bogu w duchu wiary i miłości. Zaznaczał na przykład, że przy każdej pracy możemy westchnąć – „Panie, to dla Ciebie”. Tego

trudnością, która pojawiła się w chwili, gdy otrzymał nakaz udania się z rodziną do Egiptu. Z punktu widzenia zawodowego potrzebne mu były odpowiedzi na ważne pytania. Jak długo miał przebywać poza swoim nazaretańskim warsztatem? Co ma powiedzieć interesantom, którym przyrzekł wykonanie pracy w uzgodnionym wcześniej terminie? W razie gdyby pobyt w Egipcie miał się przedłużyć, jakie narzędzia powinien wziąć ze sobą? I – co najważniejsze – jakie byłyby perspektywy pracy w jego zawodzie w nowym miejscu, do którego dotrze? Józef nie zadaje żadnego z tych pytań. Co więcej, nie słyszymy, aby święci małżonkowie podjęli jakikolwiek z tych tematów w rozmowie. Nie oznacza to, że nie rozmawiali o tych kwestiach, ale wymowne jest zachowanie Świętej Rodziny, która od razu rusza w drogę w milczeniu, bez dociekań. Możemy więc wyciągnąć wniosek, że u opiekuna Zbawiciela i Najświętszej Maryi Panny posłuszeństwo względem Bożego nakazu jest tak pełne ufności, że trudności zawodowe schodzą na dalszy plan. Wiara w Boga i ufność w Jego opatrność sprawiają, że problemy nie są w stanie im odebrać wewnętrznego pokoju i spokoju.

ZAWSZE W OBECNOŚCI

Pismo Święte zawiera liczne potwierdzenia faktu, że Bóg jest wszechobecny. Wiemy

Trudności nie były w stanie odebrać św. Józefowi wewnętrznego pokoju i spokoju.

fot. Sanktuarium w Torreciudad (Hiszpania)

też z biblijnego Objawienia, że Bóg wybiera miejsca, w których pragnie, by Jego obecność była szczególnie dostrzegalna i czczona. Najpierw był to namiot spotkania, a później świątynia Jerozolimska. Według tradycji żydowskiej, gdy wyznawcy judaizmu przebywali z daleka od ziemi Izraela, byli zobowiązani, aby zwracać się w stronę zniszczonej świątyni podczas modlitwy. Czynili to, aby wzbudzić w sobie większą świadomość Bożej obecności. Poza tym nawet za czasów Pana Jezusa, gdy świątynia jeszcze istniała, w synagogach znajdowała się nisza w jednej ze ścian, która przypominała Żydom, w którą stronę należy się zwrócić, aby skierować oblicze do dalekiej jerozolimskiej świątyni. Ta tęsknota za miejscem przebywania Boga wynika z tego, że jesteśmy stworzeni na Jego obraz i podobieństwo. Pan odpowiada na tę tęsknotę w pełni, gdy staje się obecny wśród nas w sposób utajony w Najświętszym Sakramencie. A co możemy uczynić wtedy, kiedy nie mamy możliwości przebywania w tej realnej i fizycznej Obecności, zwłaszcza gdy zajmujemy się licznymi codziennymi sprawami?

Pomyślmy o św. Józefie. Bez względu na to, czy jego warsztat pracy znajdował się przy domu, czy w innym miejscu; bez względu na to, czy Pan Jezus zawsze towarzyszył mu przy pracy – praca opiekuna Zbawiciela miała zawsze wymiar duchowy, któ-

rego Józef był świadomy. Wiedział o tym jako *cadik*, czyli pobożny Żyd, dla którego słowo Boże było regułą życia. Natomiast anioł Pański pomógł mu uzupełnić braki w tej postawie, gdy oznajmił mu, jak ściśle jego życie będzie związane z dziełem Zbawienia. W ten sposób Józef jeszcze bardziej utwierdził się w postawie uświęcenia się poprzez codzienne zajęcia: zaczął czynić wszystko dla Boga, który zamieszkiwał w jego domu.

NAJPIERW ŻYCIE WEWNĘTRZNE

Podjęmując pracę i związane z nią trudności dla Boga, nie wolno nam wpaść w pułapkę, którą jest przekonanie, że „to moja codzienność jest moją modlitwą”. Na Zachodzie, zwłaszcza w latach 70., zastąpienie modlitwy pracą społeczną doprowadziło do tego, że wiele osób duchownych zagubiło swoją duchową tożsamość. Wszystkie działania, które podejmujemy jako okazję do uświęcenia siebie i innych muszą wynikać z głębokiego życia wewnętrznego. A zatem człowiek, który nie poświęca czasu na modlitwę osobistą i Adorację Najświętszego Sakramentu, nie może się spodziewać, że codzienne zajęcia będą po prostu jego mo-

dlitwą. Owszem, nasze zajęcia mogą stać się modlitwą, ale tylko wówczas, gdy wynikają z naszej modlitwy osobistej! W przeciwnym razie zagubimy się

w wirze pracy, zajęć, rozmów i problemów, aż nagle się zorientujemy, że oddaliśmy się od Boga.

Trudności życiowe przeżywane tak, jak przeżywał je św. Józef, mogą przyczynić się do naszego uświęcenia tylko wtedy,

gdy będziemy dłużej i częściej przebywać w obecności Chrystusa Eucharystycznego. Bywa, że takie przebywanie jest niemożliwe w wyniku ograniczeń fizycznych lub czasowych. Natomiast musimy być ostrożni, aby te ograniczenia nie wynikały z lenistwa lub ze złej organizacji czasu, gdyż łatwo jest siebie usprawiedliwić. Pamiętajmy, że praca może stać się modlitwą tylko wówczas, gdy wykonujemy ją tak jak św. Józef, mianowicie czyniąc wszystko w obecności Pana, z Nim i dla Niego. Tylko w ten sposób to, co było dla Józefa trudne i uciążliwe, mogło go jeszcze bardziej zjednoczyć z Bogiem. Dlatego też dzisiaj św. Józef może być naszą podporą w trudnościach.

Autor jest kapłanem diecezji ełckiej, doktorem biblistą, urodził się i wychował w Izraelu

Praca i wynikające z niej trudności stały się dla św. Józefa sposobem na rozmowę z Bogiem.

PRZEMIENIAJĄCA MOC

Fragment czytanej dziś Księgi proroka Izajasza stanowi część Księgi Pocieszenia. Uprawdzeni do niewoli mieszkańcy Judy otrzymali na wygnaniu słowa, które miały podnieść ich na duchu. Smutek spowodowany klęską zamieni się w radość przyniesioną przez Boga. Wyrazem tej przemiany będzie zdrowie ludzi cierpiących z powodu chorób oraz nowe życie przyrody. Można zauważyć, że przemiana losu Izraelitów wykracza poza horyzont istnienia tego narodu i jest zapowiedzią jakiejś uniwersalnej zmiany, która spotka znękaną ludzkość. To zbawienie polegające na zmianie kondycji upadku, która jest konsekwencją grzechu i niewierności, na rzecz kondycji spełnienia, której źródłem i gwarantem jest Bóg. Hasło „Odwagi!” kierowane jest także do nas, ludzi nierzadko oczekujących Bożej interwencji i przemiany losu.

O nieuleganiu pokusie oceny ludzi ze względu na ich status społeczny i materialny – a więc ze względu na ich dołę lub niedołę – pisze do nas w drugim czytaniu apostoł Jakub. Atmosfera zebrania chrześcijańskich ma odbiegać od tej dobrze znanej w kulturze pogańskiej, w której uczta była odwzorowaniem hierarchii społecznej. Bogaci z bogatymi, a biedni z biednymi. Św. Jakub ostrzega swoich słuchaczy przed segregacją ludzi i odrzucaniem tych najsłabszych. Co więcej, zachęca do zastanowienia się nad ważną rolą ubogich w planie zbawienia. „Czy Bóg nie wybrał ubogich tego świata na bogatych w wierze oraz na dziedziców królestwa przyobiecane go tym, którzy Go miłują?”. W ten sposób św. Jakub pokazuje, że zapowiedziane przez proroków wyzwolenie przyszło w Jezusie. Każdy człowiek ma tę samą, niezbywalną w oczach Bożych godność i może miłować samego Boga.

W Ewangelii św. Marka czytamy opis uzdrowienia głuchoniemego. Pan Jezus nad Jeziorem Galilejskim dokonuje kolejnego cudu. Hasło „Odwagi!”, zawarte u proroka Izajasza znajduje swoje dopełnienie w haśle „Effatha! – Otwórz się!”, które Jezus kieruje do cierpiącego człowieka. Izajasz zapowiadał nadzwyczajną przemianę losu ludzkiego. Jezus wypełnia tę zapowiedź. Widzimy uzdrowienie, któremu towarzyszy swoisty obrzęd. W jego wyniku uszy głuchoniemego otwierają się, a język rozwiązuje. Odmienia się los tego człowieka. Moc przemieniająca jest w słowie Pana Jezusa i ufniej modlitwie zanieśionej do Ojca, a nie czynnościach rytualnych. Świadkowie tego nie dostrzegają. Dlatego Syn Boży, czyli ktoś zdecydowanie większy niż wędrowny uzdrowiciel, jeszcze na jakiś czas postanawia być w ukryciu. Jednak dziś Jezus chce, aby każdy, kto zna Pismo, odkrył w Nim zapowiadane przez proroków Mesjasza, który odnawia człowieka i otwiera go na to, co dobre i piękne.

ks. Łukasz Piotrowski

Autor jest wikariuszem w par. św. Patryka w Warszawie, wykładowcą polonistyki w WSD DW-P

XXIII NIEDZIELA ZWYKŁA

5 września 2021

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

35, 4–7a

Powiedzcie małodusznym: „Odwagi! Nie bójcie się! Oto wasz Bóg, oto pomsta; przychodzi Boża odpłata; On sam przychodzi, by was zbawić”.

Wtedy przejrzą oczy niewidomych i uszy głuchych się otworzą. Wtedy chromy wyskoczy jak jeleń i język niemych wesoło wykrzyknie. Bo trysną źródła wód na pustyni i strumienie na stepie; spieczona ziemia zmieni się w pojezierze, spragniony kraj w krynice wód.

Psalm responsoryjny

146, 6c–10

Refren: Chwał, duszo moja, Pana, Stwórcę swego.

Bóg wiary dochowuje na wieki,
uciśnionym wymierza sprawiedliwość,
chlebem karmi głodnych,
wypuszcza na wolność uwięzionych.

Pan przywraca wzrok ociemniałym,
Pan dźwiga poniżonych.
Pan kocha sprawiedliwych,
Pan strzeże przybyszów.

Ochronia sierotę i wdowę,
lecz występnych kieruje na bezdroża.
Pan króluje na wieki,
Bóg twój, Syjonie, przez pokolenia.

Czytanie z Listu św. Jakuba Apostoła

2, 1–5

Bracia moi, niech wiara wasza w Pana naszego, Jezusa Chrystusa uwielbionego, nie ma względu na osoby.

Bo gdyby przyszedł na wasze zgromadzenie człowiek przystrojony w złote pierścienie i bogatą szatę i przybył także człowiek ubogi w zabrudzonej szacie, a wy spojrzycie na bogato przyodzianego i powiecie: „Ty usiądź na szacznym miejscu”, do ubogiego zaś powiecie: „Stań sobie tam albo usiądź u podnóżka mojego”, to czy nie czynicie różnic między sobą i nie stajecie się sędziami przewrotnymi?

Posłuchajcie, bracia moi umiłowani! Czy Bóg nie wybrał ubogich tego świata na bogatych w wierze oraz na dziedziców królestwa przyobiecane go tym, którzy Go miłują?

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.

Jezus głosił Ewangelię o królestwie i leczył wszelkie choroby wśród ludu.

Słowa Ewangelii według św. Marka

7, 31–37

Jezus opuścił okolice Tyru i przez Sydon przyszedł nad Jezioro Galilejskie, przemierzając posiadłości Dekapolu.

Przyprowadzili Mu głuchoniemego i prosili Go, żeby położył na niego rękę. On wziął go na bok, z dala od tłumu, włożył palce w jego uszy i śliną dotknął mu języka; a spojrzawszy w niebo, westchnął i rzekł do niego: „Effatha”, to znaczy: Otwórz się! Zaraz otworzyły się jego uszy, więzy języka się rozwiązały i mógł prawidłowo mówić.

Jezus przykazał im, żeby nikomu nie mówili. Lecz im bardziej przykazywał, tym gorliwiej to rozgłaszali. I przepełnieni zdumieniem mówili: „Dobrze wszystko uczynił. Nawet głuchym słuch przywraca i niemym mowę”.

KALENDARYUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 6 września

Czytania mszalne: Kol 1, 24–2, 3; Ps 62, 6–7, 9; Łk 6, 6–11

Wtorek, 7 września

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Melchiora Grodzieckiego, prezbitera i męczennika, albo wspomnienie bł. Ignacego Kłopotowskiego, prezbitera

Czytania mszalne: Kol 2, 6–15; Ps 145, 1b–2, 8–11; Łk 6, 12–19

Środa, 8 września

Święto Narodzenia Najświętszej Maryi Panny

Czytania mszalne: Mi 5, 1–4a albo Rz 8, 28–30; Ps 13, 6; Mt 1, 1–16, 18–23

Czwartek, 9 września

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Piotra Klawera, prezbitera, albo wspomnienie bł. Anieli Salawy, dziewicy

Czytania mszalne: Kol 3, 12–17; Ps 150, 1b–6a; Łk 6, 27–38

Piątek, 10 września

Czytania mszalne: 1 Tm 1, 1–2, 12–14; Ps 16, 1b–2a, 5, 7–8, 11; Łk 6, 39–42

Sobota, 11 września

Czytania mszalne: 1 Tm 1, 15–17; Ps 113, 1b–5a, 6–7; Łk 6, 43–49

fol. PAP/EPA/Vatican Media Handout

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

NARZEKANIE NIE JEST CHRZEŚCJAŃSKIE

Często zdaje się nam, że zło pochodzi głównie z zewnątrz: z zachowania innych, tych, którzy źle o nas myślą, ze społeczeństwa. Jakże często obwiniamy innych, społeczeństwo, świat za wszystko, co nam się przydarza! Zawsze jest to wina „innych”: ludzi, rządzących, pecha. Wydaje się, że problemy zawsze pochodzą z zewnątrz. A my spędzamy czas na rozdzielaniu win; lecz spędzanie czasu na obwinianiu innych to marnowanie czasu. Stajemy się zagniewani, zgorzkniali i trzymamy Boga z dala od swojego serca. Jak ci ludzie z Ewangelii, którzy narzekają, gorszą się, wyklócają i nie przyjmują Jezusa. Nie można być prawdziwie ludźmi religijnymi, narzekając: narzekanie zatruwa, prowadzi cię do gniewu, urazy i smutku serca, które zamykają drzwi Bogu.

Prośmy dziś Pana, aby wyzwolił nas z obwiniania innych – jak dzieci: „Nie, ja tego nie zrobiłem! To ten drugi, to ten drugi...”. Prośmy na modlitwie o łaskę, abyśmy nie marnowali czasu na zanieczyszczanie świata narzekaniem, bo to nie jest chrześcijańskie. Jezus zachęca nas raczej do spojrzenia na życie i świat, wychodząc od naszego serca. Jeśli spojrzymy w nasze wnętrze, znajdziemy tam niemal to wszystko, czego nienawidzimy na zewnątrz. I jeśli szczerze poprosimy Boga, aby oczyścił nasze serca, wtedy zaczniemy czynić świat bardziej czystym. Ponieważ istnieje nieomylny sposób na pokonanie zła: należy zacząć od pokonania go w sobie. Pierwsi Ojcowie Kościoła, mnisi, na pytanie: „Jaka jest droga do świętości? Jak mam zacząć?”, odpowiadali, że pierwszym krokiem było oskarżenie siebie: oskarżaj samego siebie. Oskarżać siebie. Ilu z nas w jakiejś chwili w ciągu dnia lub w jakimś momencie w ciągu tygodnia jest zdolnych do wewnętrznego oskarżania siebie? „Tak, ten mi wyrządził to, ten drugi... tamten to barbarzyństwo...”. Ale co ze mną? Ja robię to samo albo czynię to w ten sposób... To jest mądrość: nauczyć się oskarżać samego siebie. Spróbujcie, to wam wyjdzie na dobre. To jest dobre dla mnie, kiedy potrafię to uczynić, wychodzi mi to na dobre, wyjdzie na dobre wszystkim.

Z rozważania przed modlitwą „Anioł Pański” 29 sierpnia

TAK, TAK; NIE, NIE

Ewangelie przytaczają różne sytuacje, w których Jezus ostro napomina tych, którzy na zewnątrz zdają się być sprawiedliwi, ale wewnątrz są pełni fałszu i nieprawości (por. Mt 23, 13–29). (...) Obludnik jest osobą, która udaje, schlebia i oszukuje, bo żyje z maską na twarzy, i nie ma odwagi, by zmierzyć się z prawdą. Z tego powodu nie jest zdolny do prawdziwej miłości: ogranicza się do życia w egoizmie i nie ma siły, by ukazać swoje serce w sposób przejrzysty.

Nigdy nie zapominajmy o słowach Pana: „Niech wasza mowa będzie: Tak, tak; nie, nie. A co nadto jest, od Złego pochodzi” (Mt 5, 37). (...) Jeśli postępujemy inaczej, narażamy na niebezpieczeństwo jedność Kościoła, o którą modlił się sam Pan.

Z katechezy podczas audjencji ogólnej 25 sierpnia

W osięcińskiej parafii co roku podczas procesji Bożego Ciała ostatni ołtarz umieszcza się przy szczególnym pomniku. Z cokołu na przechodniów spoglądają dwaj kapłani. Młodszy ksiądz własnym ciałem osłania starszego. Ponad ich głowami przez otwór w kształcie krzyża można dostrzec niebo, a na przecięciu jego ramion – monstrancję.

strzelali 8 księży z parafii z okolic Piotrkowa Kujawskiego. Komentator Pichler, który brał udział w zabójstwie osięcińskich księży, miał uczestniczyć również w tym mordzie. Daub z kolei już kilka lat wcześniej w okręgu Saary w zachodnich Niemczech słynął z brutalności w zwalczaniu tamtejszego duchowieństwa katolickiego.

Osięciny podczas wojny wcielono do Rzeszy Niemiec-

kuset księży katolickich, wielu wywieziono do obozów koncentracyjnych bądź przejściowych.

O czyhającym zagrożeniu w maju 1940 r. ostrzegali m.in. były burmistrz Leonard Arndt. Krótko przed morderstwem właściciel gospody podsłuchiwał rozmowę Pichlera i Dauba. Proszono, by księży uciekali, ratując życie. Bł. ks. Matuszewski odpowiadał: „Ja parafii swojej nie

Męczennicy Eucharystii i jedności

Księża, upamiętnieni w Osiecinach położonych ok. 25 km na zachód od Włocławka, to Wincenty Matuszewski i Józef Kurzawa. Ich pomnik został pobłogosławiony 10 czerwca 1990 r. przez ówczesnego biskupa włocławskiego Henryka Muszyńskiego. Przedstawia moment aresztowania księży przez Niemców, gdy wikariusz osłaniał proboszcza przed uderzeniami ze strony prześladowców. W 2010 r. bp Wiesław Mering ustanowił tutaj Sanktuarium Błogosławionych Męczenników Eucharystii i Jedności Kapłańskiej. Sama parafia w Osiecinach istnieje od końca XIII wieku.

STRZAŁY Z BLISKA

Nocą z 23 na 24 maja 1940 r. księża Wincenty i Józef trwali na długiej modlitwie. Kilka dni wcześniej hitlerowcy urządzili rewizję na plebanii, jednak nic nie znaleźli. O godzinie 1.20 Johann Pichler, kierownik miejscowego posterunku policji, i Ernst Daub, komisaryczny burmistrz, weszli w cywilnych ubraniach na plebanie. Przed budynkiem czekało auto z kierowcą – Wilhelmem Fritzem Haackiem. Rozkazali kapłanom, by szybko się ubrali, po czym wyprowadzili ich z plebanii. Posadzono ich na tylnym siedzeniu samochodu. Ruszyli w kierunku Witowa. Samochód zatrzymał się w odosobnionym miejscu za Samszycami.

Pichler i Daub nakazali księżom wysiąść, a następnie oddali do nich strzały z bliskiej odległości. Po zostawieniu ciał kapłanów w rowie około 2.30 powrócili do Osiecin, jadąc ze zgaszonymi

mi światłami w samochodzie. Świadkowie, którzy widzieli ciała zamordowanych, podkreślali, że były bardzo zmasakrowane i leżały w kałużach krwi. Około południa przetransportowano je wozem konnym do Osiecin, gdzie w przyszpitalnym budynku dr Kleinhofen przeprowadził sekcję zwłok. Msza żałobna odbyła się po kilku dniach.

Liturgii pogrzebowej przewodniczył ks. Ignacy Majewski z Kościelnej Wsi. Wzięło w niej udział bardzo wiele osób. Kondukt wiódł z kościoła na cmentarz drogą przystrojoną kwiatami. Zaskakujące może być, że okupanci pozwolili na normalny pogrzeb. Nie przeszkadzali w nim, a nawet kilku oddało nad trumnami po hitlerowsku honor. Kapłani byli bardzo szanowani, także przez Niemców.

DO KOŃCA Z PARAFIANAMI

Obaj błogosławieni byli świadkami czyhającego zagrożenia. Już na samym początku wojny, gdy 10 września Niemcy weszli do Oświęcin, wzięli 22 zakładników, w tym ks. Wincentego. Nocą podtrzymywał on na duchu towarzyszy niedoli. Pracująca wówczas na plebanii Katarzyna Walczak próbowała podać mu kocię i poduszkę, on jednak odmówił – chciał dzielić los na równi z innymi zakładnikami.

Podczas niemieckiej okupacji diecezja włocławska straciła aż 220 kapłanów, tj. ponad połowę swojego duchowieństwa. Podobna zbrodnia miała miejsce niedawno – w nocy z 31 października na 1 listopada 1939 r. Niemcy roz-

„Ja ciebie, ojcze, nie opuszczę. Jeżeli zginiemy, to razem” – mówił wikariusz do proboszcza.

kiej do tzw. Reichsgau Wartheland (Kraju Warty). Tamtejszy namiestnik (niem. *Reichstatthalter*) Arthur Karl Greiser od początku 1940 r. prowadził politykę według dewizy „Ohne Gott, ohne Religion, ohne Priester und Sakramenten” („bez Boga, bez religii, bez kapłana i sakramentu”). Chcąc podporządkować ludność podbitych ziem, działania wymierzono m.in. w kler – aresztowano kil-

opuszczać i parafian swoich nie zostawię. Ja was, dzieci, nie opuszczę”. Sam jednak namawiał młodego wikariusza, by ten się ukrył. Trzydziestolatek chciał jednak trwać solidarnie wraz z nim: „Ja ciebie, ojcze, nie opuszczę. Jeżeli zginiemy, to razem”.

Akta procesowe przekonują, że zbrodnia była planowana już wcześniej. Powszechnie uważa się, że procesja Bożego Ciała była pretekstem do przyspiesze-

foto: Justyna Zacharek

nia egzekucji. Jak opowiada obecny wikariusz osięcińskiej parafii, błogosławieni, mając świadomość grożącego niebezpieczeństwa, zamknęli przykościelny teren przy organizacji procesji Bożego Ciała, by chronić wiernych. Bali się, że ktoś z uczestników mógłby ponieść nieprzyjemne bądź nawet tragiczne w skutkach konsekwencje ze strony Niemców.

GORLIWI PASTERZE

Wincenty Matuszewski narodził się 3 marca 1869 r. w Chruscieleńskiej Woli. 23 lata po przyjęciu święceń prezbiteratu, w 1918 r., powierzono mu obowiązki proboszcza w parafii w Osiecinach. Był nie tylko dobrym administratorem; spędzał długie godziny, słuchając spowiedzi wiernych. Był powszechnie szanowany także przez miejscową społeczność żydowską czy Niemców mieszkających przed wojną w okolicy. Zapamiętano go jako wzorowego, wytrwałego i ofiarnego duszpasterza, często spacerującego z brewiarzem w ręce wokół kościoła.

Ks. Józef Kurzawa wspomina, że jest jako duszpasterz o wielkim sercu dla każdego, zwłaszcza cierpiących i biednych. Przyjaciół młodzieży, mówił piękne kazania i potrafił dobrze śpiewać. Przyszedł na świat 6 stycznia 1910 r. we wsi Świerczyna, a w 1931 r. rozpoczął formację we włocławskim seminarium. Parafia w Osiecinach była jego pierwszą placówką, w której rozpoczął posługę 1 sierpnia 1936 r. jako wikariusz i prefekt.

Księża Józef i Wincenty zostali beatyfikowani 13 czerwca 1999 r. w Warszawie podczas podróży apostolskiej św. Jana Pawła II. Należą do grona 108 polskich męczenników zamordowanych w czasie II wojny światowej.

Kult męczenników rozwija się w parafii. Po niedzielnej sumie odprowadzana jest nowenna, a prawdopodobnie od września w pierwsze czwartki miesiąca (dzień poświęcony modlitwie o powołania kapłańskie) sprawowana będzie rozszerzona formuła nowenny ku czci błogosławionych. Parafianie co roku pielgrzymują do miejsca śmierci błogosławionych kapłanów pomiędzy Osiecinami a Witowem przy drodze wojewódzkiej nr 267,

gdzie znajduje się upamiętniający ich pomnik. Przed laty była to większa zorganizowana pieszka pielgrzymka do Witowa. Obecnie pątnicy starają się pielgrzymować raczej osobiście.

– Rolę błogosławionych księży odczytuję jako przyprowadzanie do ołtarza, by zasiąść do jednego stołu z Jezusem. Oni właśnie za to, że do tego stołu przyprowadzali ludzi, zostali zabici – opowiada ks. Michał Laskowski, który jest wikariuszem w Osiecinach już ponad 4 lata. Kapłan w homiliach często opowiada o męczennikach, podkreślając rolę i istotę męczeńskiej śmierci. – Doświadczam tu jedności kapłańskiej – zaznacza ks. Laskowski. – Wielu księży, którzy wędrowali z jakimiś problemami, przyjeżdża tu, by побыć, porozmawiać, pomodlić się, odprawić Eucharystię.

W ołtarzu kościoła parafialnego wmurowany jest relikwiarz z kilkoma kośćmi błogosławionych, a pozostałe relikwie znajdują się u sióstr karmelitanek we Włocławku. Małą izbę pamięci m.in. z pamiątkami po błogosławionych, którzy są patronami gminy, zorganizowano przy salce parafialnej. Wśród nich znajdziemy notatnik, modlitewnik, pocztówkę czy list należący do błogosławionych, a nawet odręcznie napisany przepis na babkę.

Mordercy, co może zaskakiwać, zostali ukarani. Kapłani byli niezwykle szanowanymi obywatelami. Na terenie parafii od dawna mieszkali niemieckie rodziny, za którymi ks. Wincenty wstawiał się przy próbach samosądów po ataku Niemców na Polskę. Trójka oprawców stanęła przed sądem w Inowrocławiu. Wyrok zapadł po przesłuchaniu 9 świadków (3 Polaków i 6 Niemców). Pichlera i Dauba skazano na 15 lat pozbawienia wolności z utratą praw obywatelskich na 10 lat, a Haacka – na karę pieniężną w wysokości 1 tys. marek niemieckich. Sąd uzasadnił wyrok faktem, że „swym czynem przynieśli szkodę narodowi niemieckiemu”, a mord ten „mógł wzbudzić niepokoję wśród ludności polskiej”. Prawdopodobnie osadzono ich w Rawiczu. W czerwcu 1941 r. wysłano ich na front wschodni i nie wiadomo, jakie były ich dalsze losy.

Grażyna Rybak

Depresja nastolatka a sen

Okres nastoletni sprzyja wahaniom nastroju oraz stanom depresyjnym ze względu na wzrastające i zmienne stężenia hormonów w okresie dojrzewania. Zaburzenia depresyjne są diagnozowane u 19–32% młodzieży w wieku 13–17 lat. Okazuje się, że dziewczynki chorują 2 razy częściej niż chłopcy. (Przed okresem pokwitania depresja występuje również często u dziewcząt, jak u chłopców). Takie objawy jak: smutek, obniżony nastrój, zaburzenia koncentracji, niechęć do działania, brak perspektyw na przyszłość, złe samopoczucie fizyczne, dolegliwości bólowe, nadwrażliwość na funkcjonowanie swojego organizmu, mogą być przejawem tej choroby i nie wolno ich bagatelizować. Prawie jedna trzecia nastolatków przechodzi pokwitanie z epizodem depresji jako trudny czas i potrzebuje pomocy, wsparcia rodziców, psychoterapii, czasem leków. Nadmiar wymagań otoczenia i ocenianie nie pomaga.

Wiadomo, że choroba może wynikać z różnych przyczyn biologicznych, także z niedoborów. Obniżona hemoglobina (anemia), niedoczynność tarczycy, niedobór witaminy D3 mogą znacznie obniżyć nastrój nastolatka. Depresja może być skutkiem trudności rodzinnych (rozwód rodziców!) oraz problemów wynikających z kształtowania się tożsamości i kryzysu rozwoju osobowości.

Młodzież, ale i dorośli, nie docenia zazwyczaj jeszcze jednego ważnego czynnika prowokującego depresję – roli snu i regularnego trybu życia. Często ignoruje przewlekły niedobór snu, który może znacznie

obniżać nastrój i prowokować stany depresyjne. Zespół z University of Michigan badał przez 4 miesiące ponad 2 tys. młodych lekarzy rezydentów. Za pomocą noszonych na ręce mierników analizował sen młodych stażystów, aby sprawdzić jego wpływ na zdrowie psy-

chiczne medyków. Okazało się, że intensywne dni pracy i nieregularny tryb życia w ciągu dnia wywołały zaburzenia cyklu snu. Przy pomocy czujników badano behawioralne i fizjologiczne czynniki zdrowia psychicznego, w tym sen („Digital Medicine”). Okazało się, że młodzi ludzie, którzy spali mniej regularnie, w testach oceniających objawy depresji wypadali gorzej. Efekt nastąpił szybko. Już następnego dnia po zmianie czasu zasypiania i wstawania mieli obniżony nastrój. Badanie jednoznacznie wykazało, że nieregularny sen, tak samo jak zwykle niewysypianie się lub bardzo późne chodzenie spać negatywnie oddziałują na nastrój i samopoczucie. Prof. Srijan Sen z zespołu badawczego uznał i podkreślił, że stałe nawyki związane ze snem, czyli ta sama stała godzina kładzenia się spać, jest niedocenianym czynnikiem wpływającym na samopoczucie oraz niedocenianym sposobem radzenia sobie z depresją.

Dostęp do psychiatrów i psychoterapeutów jest obecnie bardzo utrudniony, ale to, co może pomóc dojrzewającej młodzieży, to wiedza na temat znaczenia snu i zachęta do zadbania o jego odpowiednio długą czas i stałe godziny kładzenia się na spoczynek (najlepiej przed północą) oraz wstawania. Taka higiena rytmu dobowego, wraz z przestrzeganiem zdrowej diety, podejmowaniem aktywności fizycznej, która poprzez endorfiny poprawia nastrój, może przynieść znaczną poprawę u depresyjnego nastolatka jeszcze przed kontaktem ze specjalistą.

Autorka jest lekarzem

O dedykowaniu

dr hab. Tomasz Korpysz

Po kolejnym spotkaniu związanym z upamiętnieniem 200. rocznicy urodzin Cypriana Norwida (na marginesie: gorąco zachęcam Państwa do śledzenia różnorodnych wydarzeń trwającego Roku Norwida) podszedł do mnie jeden z uczestników, który przedstawił się m.in. jako wierny czytelnik „Idziemy”, i poprosił, bym w tej rubryce wspomniał o pewnym bardzo go irytującym zjawisku językowym. Żartobliwie stwierdził, że gdy słyszy konkretne słowo w nowym, nietradycyjnym znaczeniu, to go aż „sztuczne zęby bolą”... Być może bezpośrednim impulsem do tej prośby była rozmowa na temat norwidologa (i nie tylko norwidologa) Juliusza Wiktora Gomulickiego, którą nieco wcześniej prowadziłem z bliskim współpracownikiem tego znakomitego badacza i wydawcy, p. Romanem Nowoszewskim. Podczas tego spotkania wspominaliśmy m.in. to, że Juliusz Wiktor Gomulicki chętnie wpisywał dedykacje do swoich książek i że dedykacje te zwykle były rozbudowane, zindywidualizowane, nawiązywały do konkretnych sytuacji, miejsca, czasu itp. Po przybliżeniu tego kontekstu już chyba się Państwo domyślają, że słowem, o którego ocenę upomniał się mój rozmówca, był czasownik *dedykować* i wyrazy od niego utworzone.

Spójrzmy najpierw na definicję ze słownika pod red. Witolda Doroszewskiego: *dedykować* to ‘przypisywać, ofiarować, poświęcać komu (jakiś utwór lub przedmiot)’. W nowszym słowniku PWN odpowiednia definicja ma postać następującą: ‘poświęcić komuś utwór literacki, muzyczny lub dzieło sztuki, umieszczając w nim lub na nim dedykację’. Przyznam, że ta druga charakterystyka semantyczna niezbyt mnie przekonuje ze względu na zbytnie ukonkretnienie,

czyli informację o umieszczaniu dedykacji, ale też ze względu na zawężenie odniesienia czynności dedykowania jedynie do szeroko rozumianej sztuki. Nasze codzienne doświadczenie jest przecież inne: owszem, bardzo często dedykacje wpisuje się bezpośrednio do książki (czy też w niej drukuje) lub, powiedzmy, na okładkę płyty, niejednokrotnie jednak spotykamy się z dedykowaniem komuś np. wykonania utworu muzycznego, ale też chociażby jakiegoś osiągnięcia. Słyszymy czasem, jak np. piosenkarz zapowiada: „Następny utwór chciałbym zadedykować wszystkim zakochanym”, a odbierający medal sportowiec mówi: „To zwycięstwo dedykuję mojemu zmarłemu trenerowi”. Co więcej, wystarczy przypomnieć słynny fragment tekstu niezrównanego Wojciecha Młynarskiego *Jesteśmy na czasach*: „A teraz, dla sympatycznej panny Krysi z turnusu trzeciego od sympatycznego pana Waldka *Pucio-pucio*”, by stwierdzić, że dedykowanie może mieć jeszcze inny wymiar. Wprawdzie interesujące nas słowo tutaj nie pada, ale przecież kontrabasista właśnie w ten sposób w imieniu „pana Waldka” dedykuje słynnej „pannie Krysi” piosenkę (nie swoją bynajmniej). Tego typu konteksty każą z pewnym dystansem spojrzeć także na definicję z najnowszego, internetowego *Wielkiego słownika języka polskiego*: ‘symbolicznie ofiarowywać komuś swoje dzieło lub osiągnięcie jako wyraz miłości, szacunku lub wdzięczności’. Jak widać, nie zawsze jest to „swoje” dzieło lub osiągnięcie... Okazuje się, że na pierwszy rzut oka zbyt ogólna definicja ze słownika Doroszewskiego – przypomnę: ‘przypisywać, ofiarować, poświęcać komu (jakiś utwór lub przedmiot)’ – nadal jest najlepsza, opisuje bowiem wiele różnych działań, które nazywamy czasownikiem *dedykować*. Warto by ją jedynie rozszerzyć o to, że współcześnie dedykować można komuś nie tylko jakieś mniej lub bardziej konkretne obiekty (np. dzieła sztuki), lecz także czynności czy procesy.

Po tej ogólnej charakterystyce czas przejdź do problemu nowego znaczenia omawianego czasownika, ale o tym – już za tydzień.

Służebność mieszkania

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Służebność mieszkania to instytucja prawa cywilnego,

ką, która umożliwia mieszkanie w danym lokalu osobom, które nie są ani jego właścicielami, ani najemcami. Zwykle do tego ogranicza się jej zakres, co różni ją od umowy dożywocia, zgodnie z którą dożywotnik ma zapewnione dożywotnie utrzymanie, a więc nie tylko prawo do mieszkania.

Służebność należy do ograniczonych praw rzeczowych i jest ściśle związana z osobą, na rzecz której została ustanowiona. Może ją ustanowić wyłącznie właściciel nieruchomości, który musi znieść ograniczenie swojego prawa do władania nieruchomością. Istotną cechą służeb-

ności osobistych, różniącą ją od służebności gruntowych, jest to, że powinna ona przynosić korzyści osobie fizycznej, polegające na zaspokojeniu potrzeb uprawnionej.

Dla jej skuteczności konieczne jest zawarcie umowy w formie aktu notarialnego albo prawomocne orzeczenie sądu. Jest ona wpisana do księgi wieczystej nieruchomości. Zakres uprawnień mającego służebność mieszkania powinien być określony przez umowę, którą ją ustanowiono, a gdyby strony umowy tego nie dokonały, wyznaczają go, jak i sposób wykonywania, osobiste potrzeby uprawnionego, charakter służebności, zasady współżycia społecznego oraz miejscowe zwyczaje. Umowa może być zarówno odpłatna, jak i nieodpłatna. Wygasa zawsze wraz ze śmiercią osoby uprawnionej

i nie podlega dziedziczeniu, nie można jej również przekazać nikomu innemu.

Właściciel nieruchomości swoją decyzją obciąża nieruchomość na rzecz konkretnej z imienia i nazwiska osoby fizycznej, tak aby zaspokoić jej potrzeby osobiste, przede wszystkim potrzeby mieszkaniowe. Prawo to ma charakter szeroko pojętej alimencji, jest terminowe, ponieważ wygasa z chwilą śmierci uprawnionego, oraz niezbywalne.

Na treść służebności składają się stosunki osobiste między właścicielem a uprawnionym. Swoistą treść ma służebność mieszkania, która obejmuje możliwość przyjęcia przez uprawnionego na mieszkanie małżonka i jego małoletnich dzieci, a innych osób jedynie wówczas, gdy przez niego utrzymywane albo potrzebne przy prowadzeniu gospodarstwa domowego. Osoba, na rzecz której została ustanowiona służebność mieszkania, może ko-

rzystać z pomieszczeń i urządzeń przeznaczonych do wspólnego użytku mieszkańców budynku.

Takie ukształtowanie służebności pomiędzy bliskimi osobami ma swoje uzasadnienie w relacjach rodzinnych. Jej celem i funkcją jest ochrona osób, zwłaszcza tych, które jeszcze lub już nie są w stanie pracować, takie jak dziecko, osoba w podeszłym wieku lub niezdolna do działania z powodu choroby czy innego rodzaju niepodmagania.

Podstawowym źródłem powstania służebności osobistej jest umowa, która może być zastąpiona orzeczeniem sądu tylko wtedy, gdy ten, kto zobowiązał się do ustanowienia służebności, uchyla się od zawarcia umowy albo gdy ustawa przewiduje ustanowienie służebności przez sąd. Obciążenie nieruchomości służebnością nie może bowiem stać w sprzeczności wobec woli i zgody właściciela nieruchomości.

Autorka jest radcą prawnym

foto: Bartłomiej Zborowski/Polski Komitet Paraolimpijski/www.facebook.com

Kibicujemy paraolimpijczykom!

Do historii przejdzie rzut męczugą Róży Kozakowskiej w Tokio, który przyniósł jej paraolimpijskie złoto i rekord świata. Z kolei Piotrowi Kosewiczowi zwycięstwo dało zaledwie 4 cm przewagi nad Chorwatem w rzucie dyskiem F52. Na paraolimpiadzie Polskę reprezentuje łącznie 90 sportowców w 12 dyscyplinach. Do tej pory Polacy wywalczyli 13 medali.

WIELKIE DZIĘKI

Mariusz Jankowski

Strzyka mnie w krzyżu... to może nie pójde pobiegać. Przez ten ból łokcia odpuszczę sprzątanie i większe porządki. Długi spacer? Nie da rady z tym przeciążonym kolaniem. Wymieniać dalej? Każdy z nas zna te i im podobne wymówki. Wszystkim nam zdarzają się gorsze dni. Czasami trzeba sobie pomarudzić. Ale tylko czasami. Tak naprawdę bowiem nasze zdrowotne „problemy” są tylko wymówką. I do mnie te wymówki docierają w pełni w trakcie takich imprez jak paraolimpiada.

Polecam usiąść przed telewizorem, a potem skupić uwagę na wyczynach paraolimpijczyków. Ja często nie mogę się oderwać. Siedzę i podziwiam. Wytrzymałość, hart ducha, zawziętość. To są bohaterowie naszych czasów. Teraz, gdy mają swoje sportowe święto, ale przede wszystkim wtedy, gdy toczą swoje codzienne boje.

Podziwiać można wielu zawodników. Tym bardziej, że każdy ma inną, niepowtarzalną historię. A wiele z tych historii wzrusza do łez. Przykład? Ibrahim Hamadtou jako nastolatek stracił w wypadku kolejowym rękę. Dramat. Drugie życie dał mu tenis stołowy. Najpierw próbował trzymać raketkę pod pachą. Miał z tym jednak problemy, dlatego wymyślił, że będzie używał ust. Serwuje, używając nogi. Jego życie to scenariusz na film, ale proszę mi wierzyć, że nie jest to przypadek odosobniony. W naszej reprezentacji takich historii też jest wiele. Joanna Mendak, wielokrotna medalistka paraolimpiady, od dzieciństwa ma problemy ze wzrokiem. Na pływalni udowadnia jednak, że niepełnosprawność nie musi być przeszkodą w spełnianiu marzeń. To o niej trener Edward Dec powiedział kiedyś, że mogłaby konkurować ze zdrowymi sportowcami. I dałaby radę. Dlatego podziwiamy paraolimpijczyków. Mogą być oni dla nas wszystkim przykładem.

Staram się czerpać z tych historii coś, co pomaga później w szarej codzienności. Brzmi banalnie, ale przykład tych sportowców, pokrzywdzonych przez los, powinien inspirować. Może sprowadzić też na ziemię wtedy, gdy zaczynamy marudzić, narzekać, skarżyć się na problemy, które faktycznie nimi wcale nie są.

Za te wszystkie chwile jestem wdzięczny paraolimpijczykom. Tym startującym pod białoczerwoną flagą dziękuję też za medale, za walkę, za nieustanną chęć rozwoju i podnoszenia umiejętności. A także za coś jeszcze. Za udowadnianie, że niemożliwe nie istnieje. Są bariery których przekroczyć się oczywiście nie da. I one zawsze pozostaną. Trzeba jednak próbować. Wy nieustannie próbujecie tego dokonać, a robiąc to, dajecie fantastyczny przykład. Za każdą taką próbę – wielkie dzięki!

Autor jest dziennikarzem TVP

foto: PAP/EPA/Manuel Bruque

Nie zamierzał czekać

W imponującym stylu Rafał Majka (UAE-Team Emirates) pokonał rywali na 15. etapie kolarskiego wyścigu Vuelta a Espana z Naval-moral de la Mata do El Barraco (197,5 km). – Nie zamierzałem dzisiaj na nikogo czekać – podkreślił, komentując wynik. W klasyfikacji generalnej Polak awansował na 18. lokatę, a liderem pozostaje Norweg Odd Christian Eiking.

Siatkarska batalia

Polskie siatkarki po trudnym meczu z Ukrainą (3:1) w bułgarskim Płowdiw przeszły do ćwierćfinału mistrzostw Europy. Jednak był to najslabszy występ biało-czerwonych od początku rozgrywek. O dalszych losach drużyny zdecyduje mecz z Turcją.

foto: PAP/EPA/Vassili Donev

Wyrwali awans

foto: PAP/Łezek Szymański

Legia Warszawa awansowała do fazy grupowej Ligi Europy dzięki zwycięstwu ze Slavią Pragę (2:1) w meczu rewanżowym. Mimo przewagi liczebnej od 3. minuty meczu legionistom przez długi czas brakowało spójności w grze. W fazie grupowej, która startuje 16 września, zmierzą się z SSC Napoli, Leicesterem City i Spartakiem Moskwa.

Mistrzowie długiego toru

Triumf Romano Hummela w wyścigu ostatniej szansy przy niekorzystnych wynikach rywali przypieczętował zwycięstwo Holendra w 2. finale Indywidualnych Mistrzostw Świata na długim torze, rozegranym w Rzeszowie. Srebrny krążek zapewnił sobie Martin Smolinski (Niemcy), a trzecia lokata przypada Theo Pijperowi (Holandia).

foto: PAP/Darek Delmanowicz

Konserwowanie sorbinianem potasu

Barbara Wiśniowska

Uważnie czytam etykiety produktów spożywczych, z dala trzymam się od konserwantów, ale zdarzyło się, że potrzebowałam bakalii na sałatkę, a w sklepie były dostępne tylko konserwowane sorbinianem potasu. Zaryzykowałam i postanowiłam dowiedzieć się później, co to za substancja.

Sorbinian potasu to sól potasowa kwasu sorbowego, jest konserwantem oznaczanym symbolem E202. Chroni żywność przed rozwojem grzybów i pleśni. Występuje w postaci białego, bezwonno proszku bądź granulku. Łatwo ulega utlenianiu, więc producenci często łączą go z przeciwutleniaczami, np. z witaminą C – to pierwsza dobra wiadomość. Druga jest taka, że został uznany za najmniej szkodliwy konserwant i jego dopuszczal-

ne spożycie jest stosunkowo wysokie: 25 mg/kg masy ciała. Jest też stosowany w kosmetykach.

W organizmie jest metabolizowany podobnie jak kwasy tłuszczowe, nie kumuluje się, stanowi źródło energii, powstaje z niego dwutlenek węgla i woda. Te informacje mnie uspokoiły i przestałam bać się wszystkich obco brzmiących nazw związków chemicznych.

Pamiętajmy jednak, że nie można objadać się bez ograniczeń produktami nim konserwowanymi. Jak każdy konserwant może powodować alergię skórne i oddechowe. Są one rzadko obserwowane wśród konsumentów, ale dużo częściej – i to w ciężkiej postaci – wśród pracowników zakładów przetwórczych posługujących się tym właśnie konserwantem.

foto: Barbara Wiśniowska

SAŁATKA ORZECHOWA

Składniki (w dowolnych proporcjach): roszpunka ■ pomidory ■ boczek wędzony ■ orzechy laskowe.

Sos: łyżeczka miodu ■ łyżeczka musztardy ■ łyżeczka oliwy z oliwek ■ łyżka wody ■ pół łyżeczki soku z cytryny.

Sposób przygotowania: Składniki sosu mieszamy w małym zakręconym słoiczku, potrząsając nim.

Boczek krótko smażymy na małym ogniu, a kiedy wytopi się tłuszcz, podsmażamy też orzechy. Łączymy wszystkie składniki i polewamy sosem.

Trzeba także zwrócić uwagę, w jakim sąsiedztwie występuje. Nie zapobiega rozwojowi bakterii, więc producenci żywności często łączą go z benzoanem sodu, który nie jest obojętny dla

zdrowia. Ostatnio trwają ciekawe badania nad dodawaniem sorbinianu potasu do opakowań. Być może to pozwoliłoby ograniczyć dodawanie konserwantów do żywności.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – ogół przepisów
- 1 G – pieśń religijna
- 2 E – zwierzę robocze
- 3 A – istota ludzka
- 3 G – habit mnicha
- 6 A – słowa pochwały
- 6 H – syrop sosnowy
- 8 C – odłam partii
- 9 A – kurcz mięśni
- 9 G – totalny nieład
- 10 E – owad w paski
- 11 A – krasnoludek Śnieżki
- 11 G – łagodzi wstrząsy

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – założyciel rodu
- C 1 – imię dla psa
- C 8 – urządzenie biurowe
- D 3 – wyrabia beczki
- E 1 – jajowaty kształt
- E 8 – ogarnia furiata
- F 4 – gulgoczący ptak
- G 1 – narzędzie rolnika
- G 8 – urok osobisty
- H 3 – pobranie tkanki
- I 1 – stolica Samoa
- I 8 – prorok biblijny
- K 1 – lubi pouczać

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 17 września na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.45 Klan (3832) – telenowela TVP;
05.10 Klan (3833) – telenowela TVP;
05.35 Klan (3834) – telenowela TVP;
06.00 Słownik polsko@polski – talk-show prof. Jana Miodka; **06.25** wojsko-polskie.pl; **06.55** Słowo na niedzielę;
07.00 Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakończaj się w Polsce; **09.05** Przyrodnik na tropie – cykl dokumentalny; **09.40** Woda i las. Źródło życia na Ziemi – film dokumentalny; **10.05** Między ziemią a niebem; **11.00** Święto Dziękczynienia za Plony – Jasna Góra 2021 – relacja; **13.35** Rybolowy pod skrzydłami leśników – film dokumentalny; **14.15** Z pamięci; **14.25** Okrasa tamie przepisy; **14.55** Komisarz Alex (189) – serial kryminalny TVP; **15.00** Ramówkowy show Jesień 2021; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.35** Lekkoatletyka: Memoriał Kamili Skolimowskiej – Chorzów; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 58. KFPP w Opolu: Krzysztof Krawczyk. Ostatni raz zatańczysz ze mną
22.05 58. KFPP w Opolu: Koncert piosenki literackiej
23.55 Jack Hunter: Jack Hunter i gwiazda niebios – serial przygodowy, USA 2008, reż.: Terry Cunningham, wyk.: Ivan Sergei, Joanne M. Kelly, Thure Riefenstein
01.40 Zła macocha – film kryminalny, USA 2017
03.15 Kopciuszek (42) – serial obyczajowy TVP
03.45 Kopciuszek (43) – serial obyczajowy TVP
04.10 Z pamięci
04.15 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Barwy szczęścia (2463) – serial obyczajowy TVP; **05.55** Barwy szczęścia (2464) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2465) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1594) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda Flesz; **11.15** Smaki świata – magazyn kulinarny; **11.45** Akcja pod Arsenalem – dramat, Polska 1977, reż.: Jan Łomnicki, wyk.: Cezary Morawski, Mirosław Konarowski, Magdalena Wollejo, Jan Englert, Lidia Korsakówna, Zbigniew Zapasiewicz, Tadeusz Łomnicki, Piotr Dejmek; **13.25** Va Banque – teleturniej; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Eurowizja Junior 2021 – widowisko muzyczne; **16.25** Alternatywy 4 (9) – serial komediowy TVP, reż. Stanisław Bareja, wyk. Roman Wilhelm, Jerzy Krzysak, Kazimierz Kaczor; **17.50** Igrzyska Paraolimpijskie – kronika; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Postaw na milion – teleturniej
19.25 Rodzinka.pl (203) – serial komediowy TVP
20.05 Piłka nożna – Eliminacje Mistrzostw Świata Katar 2022: San Marino – Polska (studio)
20.35 Piłka nożna – Eliminacje Mistrzostw Świata Katar 2022: San Marino – Polska
23.05 Wyrok za prawdę – dramat, USA 2014, reż.: Michael Cuesta, wyk.: Jeremy Renner, Robert Patrick
01.05 Odyseja – dramat, Francja 2016, reż.: Jerome Salle, wyk.: Lambert Wilson, Pierre Niney, Audrey Tautou
03.15 Amok – film obyczajowy, reż.: Natalia Koryncka-Gruz, wyk. Mirosław Baka, Rafał Maćkowiak, Magdalena Cielecka, Ewa Gorzelak
05.05 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata; **06.24** Pogoda; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.01** Serwis Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Serwis Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Serwis Info Poranek; **09.41** Pogoda; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **12.49** Pogoda; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.52** Pogoda; **15.00** Debaty Senior; **15.29** Serwis Info Dzień weekend; **15.54** Pogoda; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Serwis Info Dzień weekend; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Teleexpress na deser; **17.45** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.25** Studio Zachód; **18.50** INFO V4+; **19.05** Głębia ostrości
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 W pełnym świetle
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.42 Pogoda
21.50 Strefa starcia
23.00 INFO Wieczór
23.55 Serwis Info Wieczór weekend
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.58 Pogoda
01.07 Woronicza 17
02.10 INFO V4+
02.26 Teleexpress
02.41 Teleexpress Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.21 Pogoda
03.25 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.20 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.13 Agrobiznes – podsumowanie

TV TRWAM

05.00 Koncert w wykonaniu Zespołu Bayer Full; **07.00** Głos serca; **07.40** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.45** Ocaliń od zapomnienia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **08.55** Kolory Świętości; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z Magdą Buczek; **09.15** Manna z Nieba; **09.30** Msza święta z Jasnej Góry; **10.35** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **10.40** Cuda Jezusa; **11.35** Jan Paweł II; **12.00** Anioł Pański z Ojcem Świętym Franciszkiem; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Papię Polak do Rodaków; **14.05** Koncert w wykonaniu Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego; **15.35** W Solankowej Dolinie; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Zostań Żołnierzem RP; **17.15** Prawda a Historia; **17.30** Nowa Ewangelizacja; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończono
19.25 Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie
19.30 Opowieści biblijne
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Śladami historii
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Pochodzenie świata cz. 2
22.35 Ja głuchy
23.00 Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej
23.30 Tam, gdzie Bóg płacze
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 5 września; **06.50** Biblia – Mojżesz, cz. 1; **08.00** Msza greckokatolicka; **08.55** Historia religii (10); **09.15** Zmiennicy (13) – serial TVP; **10.20** Okrasa tamie przepisy; **10.50** Zamość – cykl reportaży; **11.35** Sekrety Morza Śródziemnego: Upiór Saracena (8); **12.15** Odkryć tajemnicę; **13.05** Wielki Kaukaz – film dok.; Niemcy 2014, reż.: Henry M. Mix; **14.05** W kotle historii; **14.40** Polska 100 lat – Wojna Polska 1939; **15.15** Daleko od szosy (1); **16.30** Giganci historii; **17.20** Wojownicy czasu; **17.55** Przeprowadzki (5) – serial TVP; **19.00** Draugen – film dok.; Polska 2019, reż.: Dagmara Drzazga; **20.00** Skarby cywilizacji indyjskiej: Bogowie i ludzie (3) – serial dok.; Wielka Brytania 2017; **20.55** Monachium – dramat, USA 2005, reż.: Steven Spielberg, wyk.: Eric Bana, Daniel Craig, Ciarn Hinds, Mathieu Kassovitz; **23.45** Dynastia Tudorów III (1) – serial; **00.45** Stefan Starzyński – śledztwo umorzono – film dok.; Polska 2018, reż.: Hanna Zofia Etemadi; **02.00** Szerokie tory; **02.35** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Co dalej?; **07.35** Piosenki Warszawa w Piwnicy pod Baranami; **08.40** Tamte lata, tamte dni: Lech Majewski; **09.10** Chuligan Literacki; **09.45** Z przytupem – Obyrtka; **10.00** Animama: The Moustache; **10.05** Animama: Budzik; **10.15** Animama: Ten, który panował nad chmurami; **10.35** Seriolowa nostalgia: Janosik (10); **11.30** Trzeci punkt widzenia; **12.15** Kasia Ballou – western, USA 1965; **14.05** Winnetou i Old Firehand – serial przygodowy; **15.55** Kromer Festival Biech 2020 – koncert; **17.00** Mój czas; **17.15** Niedziela z... twórczością Franciszka Walickiego; **18.10** Niedziela z... twórczością Franciszka Walickiego – ... i nie żałuj tego – film dok.; **19.10** Niedziela z... twórczością Franciszka Walickiego – Czy mnie jeszcze pamiętasz – program muzyczny; **20.00** Prawdziwe męstwo – western; **22.00** Trzeci punkt widzenia; **22.35** 110% – film dok.; **00.05** Manchester by the Sea – dramat; **02.25** Polska szkoła animacji: Vendetta; **02.35** Polska szkoła animacji: Latające wlosy; **02.45** Kino nocne: Czerwony Pająk – dramat; **04.30** Count Basie własnymi słowami – film dok.; **05.40** Zakończenie dnia

TVN

05.05 Uwaga!; **05.25** Ukryta prawda (831); **06.25** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.25** Nowa Maja w ogrodzie; **07.55** Akademia ogrodnika; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Co za tydzień; **12.05** Top Model (1); **13.35** Mam talent (1) – program rozrywkowy; **15.20** Szkoła moich koszmarów – film rodzinny, USA 2016 (dla małoletnich od lat 12); **17.15** Pana Magorium cudowne emporium – film rodzinny, USA/Kanada 2007, reż.: Zach Helm, wyk.: Dustin Hoffman, Natalie Portman, Jason Bateman, Zach Mills; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** MasterChef – powrót najlepszych (1); **21.30** Receptura (1) – serial; **22.35** Miłość jest wszystkim – film komedia, Polska 2018, reż.: Michał Kwieciński, wyk.: Olaf Lubaszenko, Aleksandra Adamska, Joanna Balaś, Agnieszka Grochowska; **01.10** Król Skorpion II: Narodziny wojownika – film przygodowy, USA/RPA/Niemcy 2008, reż.: Russell Mulcahy, wyk.: Michael Copon, Karen David, Simon Quarterman, Tom Wu; **03.30** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.20** Gwiezdne wojny: Część I – Mroczne widmo – film s.f., reż.: George Lucas, wyk.: Liam Neeson, Ewan McGregor, Natalie Portman, Jake Lloyd, Ahmed Best, Peter Serafinowicz, Ray Park, Silas Carson, Ian McDiarmid, Pernilla August, Anthony Daniels, Kenny Baker, Frank Oz, Samuel L. Jackson; **11.05** Kraina lodu – film animowany, reż.: Buck Chris, Lee Jennifer; **13.15** Ninja Warrior Polska (22); **15.20** Kraina lodu II – film anim., reż.: Buck Chris, Lee Jennifer; **17.45** Nasz Nowy Dom; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie; **20.00** Kabarety; **22.10** Love Island. Wyspa miłości (113); **23.15** Jeździec znikąd – western, reż. Gore Verbinsky, wyk. Johnny Depp, Armie Hammer, William Fichtner, Helena Bonham Carter, James Badge Dale, Tom Wilkinson, Ruth Wilson, Barry Pepper, James Frain, Mason Cook; **02.35** Love Island. Wyspa miłości (52); **03.35** Love Island. Wyspa miłości (52); **04.40** Disco Gramy; **05.45** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (470) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (1041) – serial, Turcja 2018; **06.55** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (50) – serial TVP; **09.40** Komisarz Alex (149) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (283) – serial kryminalny TVP; **11.25** Uzdrowsko (51); **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedynie: Letnie dni – film dok., Niemcy 2019; **14.00** Elif (1042) – serial; **14.45** Policzmy się dla Polski; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówkaj; **16.05** Przysięga (471) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? **17.55** Klan (3835) – telenowela TVP; **18.20** Remiza (1) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.30** Leśniczówka (409) – serial obyczajowy TVP **21.00** 58. KFPP w Opolu: Scena alternatywna 2021, cz. 1 – koncert **22.15** 58. KFPP w Opolu: Scena alternatywna 2021, cz. 2 – koncert **00.40** Świat bez fikcji **01.45** Być jak Kazimierz Deyna – komedia obyczajowa, reż.: Anna Wieczur-Bluszcz, wyk.: Marcin Korcz, Przemysław Bluszcz, Gabriela Muskala, Jerzy Trela **03.30** Officer (1) – serial sensacyjny TVP, reż. Maciej Dejczer **04.35** Notacje **04.45** Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Na dobre i na złe (74) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Życiowe wybory – telenowela dokumentalna TVP; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinka.pl (131) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2465) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Mini audycja; **13.15** Kozacka miłość (175) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (31) – serial fabularny TVP; **15.05** Koło Fortuny – extra – teleturniej; **15.10** Górsy ratownicy (68) – serial obyczajowy, Niemcy 2015; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (103) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (176) – serial kostiumowy, Rosja 2013 **19.35** Barwy szczęścia (2465) – serial obyczajowy TVP **20.10** Barwy szczęścia (2466) – serial obyczajowy TVP **20.40** Kulisy serialu „M jak miłość” **20.55** M jak miłość (1595) – serial TVP **21.55** Wojenne dziewczyny (24) – serial TVP **22.50** Wojenne dziewczyny (25) – serial TVP **23.50** Powidoki – Polska 2016, reż.: Andrzej Wajda, Andrzej Mularczyk, Andrzej Panufnik, wyk.: Bogusław Linda, Zofia Wychłacz, Bronisława Zamachowska, Andrzej Konopka **01.35** Warto kochać (73) – serial TVP **02.35** Wyrok za prawdę – dramat, USA 2014, reż.: Michael Cuesta, wyk.: Jeremy Renner, Robert Patrick **04.35** Rodzinka.pl – serial TVP **05.00** Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda – poranek; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.53** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** INFO Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **01.00** Minęła 20 **01.55** W tyle wizji **02.30** Serwis Info Wieczór **02.35** W tyle wizji Extra **03.00** Serwis dla Polonii **03.20** Nie da się ukryć **03.43** Filmy Dokumentalne TVP INFO **04.13** Taśmy bezpieki **04.46** Taśmy bezpieki **05.18** Agrobiznes

TV TRWAM

05.10 Sanktuaria polskie; **05.30** Opowieści biblijne; **06.00** Paweł VI. Papież czasów burzy; **07.40** Święty na każdy dzień; **07.45** Kartka z kalendarza; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo życia; **09.30** Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.45** Kolory Świętości; **11.50** Święty na każdy dzień; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.20** Niezwykłości przyrody Nowej Zelandii; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Cena nadziei; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Nie przelewaj; **16.55** Świadkowie; **17.30** Natura obiektywnie; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Aniol Pański; **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie **19.30** Opowieści Starego Testamentu **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Święty na każdy dzień **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mojżesz – 10 przykazań **23.00** Rewolucja serca. Historia Dorothy Day **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 6 września; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1994; **07.20** Gdańsk '39 (1) – serial TVP; **08.25** Ex Libris; **08.50** Historia Polski; **09.55** Sensacje XX wieku: Najwyższa stawka; **10.50** Dzika przyroda Bliskiego i Środkowego Wschodu; **11.45** Zamek – 50 lat odbudowy; **12.15** Trzecia granica (7) – serial TVP; **13.25** Virtuti – dramat wojenny, Polska 1989, reż.: Jacek Butrymowicz, wyk.: Kazimierz Wysota, Dorota Pomykała, Arkadiusz Bazak; **15.25** Wielki Kaukaz – film dok.; **16.20** Było, nie minęło; **16.55** Flesz historii; **17.20** Podśluchane życie – film dok.; **18.25** O roku ów (1); **18.55** Gdańsk '39 (2) – serial TVP; **20.05** Prasa donosi; **20.20** Krwawa olimpiada. Monachium '72; **22.00** Spór o historię; **22.40** KGB: tarcza i miecz (3) – cykl dok., Niemcy 2019; **23.45** Przystanek Lamsdorf. Powstańcy warszawscy w niewoli – film dok.; **00.15** Szerokie tory; **00.45** Polska Kronika Filmowa 1990; **01.00** Było, nie minęło; **01.35** Sensacje XX wieku; **02.35** Encyklopedia II wojny światowej; **03.00** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **07.50** Co dalej?; **08.30** Miasto z morza – film obyczajowy; **10.35** Rzecz Polska – cykl dok.; **10.50** Opole – Informacje kulturalne; **11.00** Pogranicze w ogniu (1); **12.05** Opole; **12.15** Pogranicze w ogniu (17P); **13.15** Opole; **13.30** W samo południe – film anim.; **13.33** Pomnik – film anim.; **13.40** Piosenka – film anim.; **13.44** Niezapomniana – film anim.; **13.55** Portret – film anim.; **14.10** Reżyserzy: George Stevens (3); **15.00** Opole; **15.10** Ciemnego pokoju nie trzeba się bać – film krótkometrażowy; **15.50** Opole – Informacje kulturalne; **16.05** Szatan z siódmej klasy – film fabularny; **18.00** Rok 2020; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Życie w Cranford (1); **20.00** 58. KFPP w Opolu: Scena alternatywna 2021, cz. 1 – koncert; **21.00** Opole – Informacje kulturalne; **21.15** 58. KFPP w Opolu: Scena alternatywna 2021, cz. 2 – koncert; **23.40** Kino Mocnych Wrażeń: Wybawienie – dramat; **01.30** Powidoki; **01.50** Panorama kina polskiego: Photon; **03.45** Informacje kulturalne; **04.20** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.05 Uwaga!; **05.20** Nowa Maja w ogrodzie; **05.50** Akademia ogrodnika; **06.00** Ukryta prawda (1034); **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Skazana – Premiera Playera; **11.45** Ukryta prawda (1284); **12.50** Tajemnice miłości (3); **13.55** Ukryta prawda (1035); **14.55** Ukryta prawda (832); **16.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (4); **18.00** Ukryta prawda (1285); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.30** Chyłka-Inwigilacja (1) – serial; **22.35** Olimp w ogniu – film sensacyjny, USA 2013, reż.: Antoine Fuqua, wyk.: Gerard Butler, Aaron Eckhart, Morgan Freeman, Ashley Judd, Dylan McDermott, Angela Bassett, Melissa Leo, Radha Mitchell, Rick Yune; **01.00** Co za tydzień; **01.35** Wewnętrzny wróg (12) – serial; **02.35** Uwaga!; **02.50** Noc Magii; **04.10** Kto was tak urządził; **04.40** Kto was tak urządził; **05.10** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (372); **09.10** Malanowski i Partnerzy (373); **09.40** Sekrety rodziny (210); **10.40** Dlaczego ja? (537); **11.40** Gliniarze (58); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1037); **14.40** Dlaczego ja? (1083); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (579); **17.00** Gliniarze (588); **18.00** Pierwsza miłość (3254); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami; **22.10** Love Island. Wyspa miłości (114); **23.10** XXX: Reaktywacja – film akcji, USA/Chiny 2017, reż.: D.J. Caruso, wyk.: Vin Diesel, Ruby Rose, Tony Jaa, Rory McCann, Deepika Padukone, Donnie Yen, Kris Wu; **01.35** Pasażer – film akcji, reż.: Bob Misiorowski, wyk.: Jean-Claude Van Damme, Tomas Arana, Laura Harring, Simona Williams, Susan Gibney, Lucy Jenner, Sandra Vidal, Jessica Bowman; **03.35** Love Island. Wyspa miłości (53); **04.40** Disco Gramy; **05.45** Telezakup

TVP 1

05.20 Przysięga (471) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.10** Elif (1042) – serial, Turcja 2018; **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (51) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (1507) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (284) – serial kryminalny TVP; **11.25** Remiza (1) – serial TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyńce: Japonia z góry, Ziemia Bogów – serial dok., Francja 2018; **14.00** Elif (1043); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (47); **17.00** Telexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Klan (3836) – telenowela TVP; **18.20** Remiza (2) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.30** Leśniczówka (410) – serial obyczajowy TVP **21.00** Pełny obraz – cykl dokumentalny **21.55** Magazyn Ekspresu Reporterów **23.00** Ocaleni – reality show **24.00** Magazyn śledczy Anity Gargas **00.30** Takśdowkarz – dramat, USA 1976, reż.: Martin Scorsese, wyk.: Robert De Niro, Jodie Foster, Cybill Shepherd, Harvey Keitel **02.35** Strażacy (1) – serial TVP **03.30** Magazyn Ekspresu Reporterów **04.30** Notacje **04.45** Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Na dobre i na złe (744) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Prawosławny Zachód; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinka.pl (132) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2466) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (176) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (317) – serial fabularny TVP; **15.10** Górszy ratownicy (69) – serial obyczajowy, Niemcy 2015; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (10) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (177) – serial kostiumowy, Rosja 2013 **19.35** Barwy szczęścia (2466) – serial obyczajowy TVP **20.10** Barwy szczęścia (2467) – serial obyczajowy TVP **20.40** Kulisy serialu „M jak miłość” **20.55** M jak miłość (1596) – serial TVP **21.55** Wojenne dziewczyny (26) – serial **22.50** Wojenne dziewczyny (27) – serial TVP **23.50** Ludzkie historie – film dok. **01.05** Karbala – dramat wojenny, Polska 2015, reż.: Krzysztof Łukaszewicz, wyk.: Bartłomiej Topa, Antoni Królikowski, Hristo Shopov, Leszek Lichota, Michał Żurawski, Tomasz Schuchardt **03.10** Podróż do Nowej Ziemi – film obyczajowy, USA 2005, reż.: Terrence Malick, wyk.: Colin Farrell, Q'orianka Kilcher, Christian Bale **05.20** Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda – poranek; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.53** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** INFO Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **01.00** Minęła 20 **01.55** W tyle wizji **02.30** Serwis Info Wieczór **02.35** W tyle wizji Extra **03.00** Serwis dla Polonii **03.20** Nie da się ukryć **03.46** Taśmy bezpieki **04.48** wojsko-polskie.pl **05.09** Pogoda **05.18** Agrobiznes

TV TRWAM

06.00 Abel z boiska; **07.40** Święty na każdy dzień; **07.45** Kartka z kalendarza; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież do Rodaków; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Nie przelewaj; **11.05** Jezus – Królestwo bez granic; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.15** Spacer po misji w Gahunga; **13.25** Słowo życia; **13.30** *Msza święta*; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Cudowne przejście przez Morze Czerwone; **15.30** Syria; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Fryderyk Chopin i jego muzyka; **17.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** XX Rajd Katyński; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie **19.30** Poznajemy Polskę **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Święty na każdy dzień **21.00** *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja* **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mojżesz – 10 przykazań **22.50** Kolory Świętości **23.00** Śmiały duchem. Abraham Joshua Heschel **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 7 września; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1990; **07.20** Gdańsk '39 (2) – serial TVP; **08.25** Flesz historii; **08.45** ROK 1981; **08.55** Podstuchane życie – film dok.; **09.55** Prasa donosi; **10.10** Sensacje XX wieku: Ostatni dzień Hitlera, cz. 1; **10.30** Sensacje XX wieku: Ostatni dzień Hitlera, cz. 2; **11.05** Film dok.; **11.50** O roku ów (1); **12.25** Trzecia granica (8); **13.25** Film dok.; **14.30** Więcej niż miód – film dok.; **16.10** Zamek – 50 lat odbudowy – film dok.; **16.40** Nie taka prosta historia; **17.15** Obroncy – film dok.; **18.15** W PRLu (1); **18.50** Gdańsk '39 (3); **19.50** Wojna w eterze; **20.00** Pan Am – lot przez Pacyfik (2); **21.10** Putin: historia rosyjskiego szpiega. Początki – film dok.; **22.05** Psy wojny – film fabularny, Wielka Brytania 1981, reż.: John Irvin; **23.55** Wszystko dla Pań (1); **00.55** Polska Kronika Filmowa 1991; **01.10** Było, nie minęło; **01.40** Sensacje XX wieku; **02.10** Sensacje XX wieku; **02.35** Encyklopedia II wojny światowej; **03.10** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Co się dzieje; **07.30** Muzyczne poranki; **08.05** Informacje kulturalne; **08.35** Rok 2020; **09.00** Szatan z siódmej klasy – film fabularny; **11.00** Pogranicze w ogniu (18); **12.10** Pogranicze w ogniu (19); **13.30** Symfonia fabryki Ursus – film dok.; **14.45** Ostatnia akcja – komedia sensacyjna; **16.25** Wenecja – dramat, reż.: Jan Jakub Kolski; **18.30** Co dalej?; **18.55** Życie w Cranford (2); **20.05** Teatr Telewizji: Śledztwo, reż.: Waldemar Krzystek; **21.25** Portrety; **21.35** Lekkie obyczaje: Frances Ha – film fabularny, USA 2012, reż.: Noah Baumbach, wyk.: Greta Gerwig, Mickey Sumner; **23.10** Co dalej?; **23.35** Młoda Polska – Wiki – film krótkometrażowy, reż.: Veronica Andersson; **00.15** Panorama kina polskiego: Photon 102' – film fabularny, reż.: Norman Leto; **02.20** Kino nocne: Mistrz – dramat, reż.: Piotr Trzaskalski, wyk.: Konstantin Lawronenko, Jacek Braciak, Monika Buchowiec; **04.25** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia;

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1035) – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku – magazyn kulinarny; **11.45** Ukryta prawda (1285) – program obyczajowy; **12.50** Tajemnice miłości (4); **13.55** Ukryta prawda (1036) – program obyczajowy; **14.55** Ukryta prawda (833); **16.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (5) – serial; **18.00** Ukryta prawda (1286) – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku – magazyn kulinarny; **20.15** Na Wspólnej – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy; **21.30** Ślub od pierwszego wejrzenia (1); **22.30** Kuba Wojewódzki – talk-show; **23.30** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.30** Chyłka-Inwigilacja (1) – serial; **01.30** W garniturach (4) – serial; **02.35** Uwaga!; **02.55** Noc Magii; **04.20** Kto was tak urządził; **04.55** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (374); **09.10** Malanowski i Partnerzy (375); **09.40** Sekrety rodziny (211); **10.40** Dlaczego ja? (538); **11.40** Gliniarze (59); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1038); **14.40** Dlaczego ja? (1084); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (580); **17.00** Gliniarze (589); **18.00** Pierwsza miłość (3255); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Ninja Warrior Polska (23); **22.10** Love Island. Wyspa miłości (115); **23.10** X-Men – film s.f., USA 2000, reż.: Bryan Singer, wyk. Hugh Jackman, Patrick Stewart, Ian McKellen, Famke Janssen; **01.35** Star Trek – film s.f., USA/Niemcy 2009, reż. J.J. Abrams, wyk. Chris Pine, Zachary Quinto, Leonard Nimoy, Eric Bana, Bruce Greenwood, Karl Urban, Zoe Saldana, Simon Pegg, John Cho, Anton Yelchin; **04.15** Kabaretowa Ekstraklasa; **04.40** Disco Gramy; **05.45** Teleshopping TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (472); **06.05** Elif (1043); **06.55** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Matka niewidomych: Hrabianka Róża Czacka – serial dok.; **07.45** Pasterz: Wiara i Modlitwa – serial dok.; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (52); **09.35** Komisarz Alex (151); **10.35** Ojciec Mateusz (285); **11.25** Remiza (2) – serial TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.50** Natura w Jedyne: Japonia z góry. Wyspy skarbów – serial dok.; **14.00** Elif (1044); **14.45** Policzmy się dla Polski; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (473); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3837); **18.20** Remiza (3) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Piłka nożna – Eliminacje MŚ 2022, Warszawa: Polska – Anglia (studio)
20.35 Piłka nożna – Eliminacje MŚ 2022, Warszawa: Polska – Anglia
23.00 Historia bez tajemnic – Krwawy ślad – film dok.
00.05 Zabójcze sekrety – film fabularny, Kanada 2020, reż.: Danny J. Boyle, wyk.: Jillian Murray, Kristina Reyes, Dan Amboyer
01.40 Tajemnica twierdzy szyfrów (1/) – serial sensacyjny TVP
02.35 Pogoda na piątek (14) – serial obyczajowy TVP
03.25 wojsko-polskie.pl
03.50 Terytorialiści
04.10 Pierwszy Polak na Marsie – film dok.
04.50 Notacje
05.05 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Na dobre i na złe (745) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Pożyteczni. pl; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.10** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinka. pl (13) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2467) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (177) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (318) – serial fabularny; **15.10** Górscy ratownicy (70) – serial obyczajowy, Niemcy 2015; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (105) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (178) – serial kostiumowy, Rosja 2013
19.35 Barwy szczęścia (2467) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2468) – serial obyczajowy TVP
20.40 Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale
20.55 Na dobre i na złe (813) – serial TVP
21.55 Wojenne dziewczyny (28) – serial TVP
23.00 Wojenne dziewczyny (29) – serial TVP
23.55 Miłość w Daisy Hills – film obyczajowy, USA 2020, wyk.: Cindy Busby, Marshall Williams, Jade Michael
01.35 Hotel Vidago Palace – serial obyczajowy, Portugalia, Hiszpania 2016
02.35 Dwie korony – film dokumentalny
04.10 Pod wspólnym niebem (10) – serial komediowy TVP
04.45 Rodzinka.pl – serial komediowy
05.40 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.53** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.40 INFO V4+
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Nie da się ukryć
03.43 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.12 Taśmy bezpieki
04.45 Taśmy bezpieki
05.17 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Opowieść o świętym Polikarpie; **07.10** Filmowe życiorysy; **07.45** Kartka z kalendarza; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Poznajemy Polskę; **08.50** Słowo życia; **09.00** Fryderyk Chopin i jego muzyka; **09.30** Sanktuaria polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Audycja Generalna z Watykanu; **11.00** Tajemnica Krzywego Lasu; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Mój Tatuś walczył pod Monte Cassino; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** Brat naszego Boga; **15.35** Filmowe życiorysy. Biegnij całym swoim sercem; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Wyszynki – historia; **16.55** Święty na każdy dzień; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Rykoszetem; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.55 Święty na każdy dzień
23.00 Święty Grzegorz Wielki
23.55 Kolory Świętości
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 8 września; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1991; **07.25** Gdańsk '39 (3); **08.20** Kuchnia Polskich Żydów; **08.55** Obroncy – film dok.; **10.00** Sensacje XX wieku: Księga szpiegów – Dulles; **10.25** Sensacje XX wieku: Księga szpiegów – Cyccero; **10.55** Koło historii; **11.25** W PRLu (1); **12.05** Sława i chwala (1); **13.15** Ignacy Domeyko. Długi powrót – dok.; **14.10** Pan Am – lot przez Pacyfik: Latynoski poligon (2); **15.20** Giganci historii; **16.15** Było, nie minęło; **16.45** Śladami Eskulapa – cykl dok.; **17.10** Przeczytaj mi tę historię; **17.25** Usłyszcie mój krzyk – film dok.; **18.25** Posłanie do ludzi pracy Europy Wschodniej – debata; **18.55** Gdańsk '39 (4); **20.00** Przeczytaj mi tę historię; **20.15** Biety Kennedy'ego – film dok.; **21.20** KGB: tarcza i miecz (3) – cykl dok.; **22.25** Monachium – dramat, USA 2005, reż.: Steven Spielberg; **01.15** Wszystko dla Pań (2); **02.15** Polska Kronika Filmowa 1992.; **02.25** Było, nie minęło; **03.00** Encyklopedia II wojny światowej; **03.35** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.15** Co dalej?; **08.45** Portrety; **08.50** Wenecja – dramat, reż.: Jan Jakub Kolosi; **11.00** Pogranicze w ogniu (20); **12.10** Pogranicze w ogniu (21); **13.30** Karol Palczak – reportaż; **13.50** Sztuka przeciw przemocy; **14.15** Tamte lata, tamte dni: Lech Majewski; **14.45** Pół żartem, pół serio – komedia, USA 1959; **16.55** Spokój – film TVP; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Życie w Cranford (3); **20.00** Na wschód od Hollywood: Litość – film fabularny, Grecja/Polska 2018, reż.: Babis Makridis; **21.45** Odnalezione skarby; **22.10** Więcej niż fikcja: Toulouse – Lautrec, wolny duch Paryża – film dok.; **23.15** Jazz – 36 Międzynarodowy Festiwal Muzyki Jazzowej Jazz Jamboree; **00.25** Informacje kulturalne; **00.40** Lekkie obyczaje: Frances Ha – film fabularny, USA 2012, reż.: Noah Baumbach; **02.10** Odnalezione skarby; **02.25** Kino nocne: Zero – dramat, Polska 2009, reż.: Paweł Borowski, wyk.: Robert Więckiewicz, Sonia Bohosiewicz, Marian Dziędziel; **04.30** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1036) – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1286) – program obyczajowy; **12.50** Tajemnice miłości (5); **13.55** Ukryta prawda (1037); **14.55** Ukryta prawda (834); **16.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (6); **18.00** Ukryta prawda (1287) – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy; **21.30** Top Model (2); **23.00** 15 minut – film sensacyjny, USA/Niemcy 2001, reż.: John Herzfeld, wyk.: Robert De Niro, Edward Burns, Kelsey Grammer, Avery Brooks, Melina Kanakaredes, Oleg Taktarov, Charlize Theron, Kim Cattrall; **01.30** Superwizjer – magazyn reporterów; **02.35** Uwaga!; **02.55** Noc Magii; **04.20** Kto was tak urządził; **04.55** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (376); **09.10** Malanowski i Partnerzy (377); **09.40** Sekrety rodziny (212); **10.40** Dlaczego ja? (539); **11.40** Gliniarze (60); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1039); **14.40** Dlaczego ja? (1085); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (581); **17.00** Gliniarze (590); **18.00** Pierwsza miłość (3256); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Family Food Fight – Pojedynek na smaki (2); **21.05** Komisarz Mama (10); **22.10** Love Island. Wyspa miłości (116); **23.10** Suma wszystkich strachów – thriller, USA/Niemcy 2002, reż.: Phil Alden Robinson, wyk.: Ben Affleck, Morgan Freeman, James Cromwell, Ken Jenkins, **01.55** Zakonnica w przebraniu – komedia, USA 1992; reż.: Emile Ardolino, wyk. Whoopi Goldberg, Maggie Smith, Kathy Najimy, Wendy Makkena, Mary Wickes; **04.10** Świat według Kiepskich (1); **04.40** Disco Gramy; **05.45** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (473) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (1044) – serial, Turcja 2018; **06.55** Policzmy się dla Polski; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Matka niewidomych: Powołanie – serial dok.; **07.45** Pasterz: Przyjaciele – serial dok.; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (53); **09.35** Komisarz Alex (152); **10.35** Ojciec Mateusz (286); **11.25** Remiza (3) – serial TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyne: Albatrosy i pingwiny na Falklandach – film dok.; **14.00** Elif (1045); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (474); **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3838) – telenowela TVP; **18.20** Remiza (4) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśnicówka (411) – serial obyczajowy TVP
21.00 Na sygnale (321) – serial fabularyzowany TVP
21.20 Sprawa dla reportera
22.15 Magazyn śledczy Anity Gargas
22.50 Magazyn kryminalny 997
23.45 Magazyn Ekspresu Reporterów
00.45 Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat – talk-show
01.30 Paradoks (9) – serial kryminalny TVP
02.25 Ocaleni – reality show
03.30 Sprawa dla reportera
04.25 Magazyn śledczy Anity Gargas
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Na dobre i na złe (746) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Smaki świata – magazyn kulinarny; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinka.pl (134) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2468) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koto fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (178) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (319) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Górscy ratownicy (71) – serial obyczajowy, Niemcy 2015; **16.00** Koto fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (106) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (179) – serial kostiumowy, Rosja 2013
19.35 Barwy szczęścia (2468) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2469) – serial obyczajowy TVP
20.45 Kabaret. Super Show Dwójki – program kabaretowy
21.55 Wojenne dziewczyny (30) – serial TVP
22.55 Wojenne dziewczyny (31) – serial TVP
23.50 Nigdy nie mów nigdy – film sensacyjny, USA 1983, reż.: Irvin Kershner, wyk.: Sean Connery, Max Von Sydow, Barbara Carrera, Klaus Maria Brandauer
02.15 Jak upolować faceta – komedia kryminalna, USA 2012, reż.: Julie Anne Robinson, wyk.: Katherine Heigl, Daniel Sunjata, Jason O'Mara, Patrick Fischler
03.50 Geniusz: Picasso (1)
04.45 Art Noc – Scena alternatywna – Wojciech Mazolewski z gośćmi
05.10 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Nie da się ukryć
03.42 Podróże z historią
04.15 Podróże z historią
04.50 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.16 Agrobiznes

TV TRWAM

05.05 Św. Grzegorz Wielki; **06.00** Audycja Generalna; **07.00** Laus in Ecclesia czyli w szkole św. Benedykta; **07.30** W górskim domu ogrodnika; **07.45** Kartka z kalendarza; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.45** Przygody Mobilków; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Po stronie prawdy; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Mysłąc Ojczyznę; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.20** Przegląd tygodnika „Niedziela”; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Katedra w Chartres; **15.30** Wenezuela: San Félix; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.00** Akademia pro-life; **17.10** Petra; **17.30** Odpowiedzialni za Kościół; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Aniol Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie
19.30 Przyjaciele i bohaterowie
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Prymas Stefan Wyszyński
21.00 Apel Jasnogórski z Kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.50 Święta Klara – roślina św. Franciszka
23.45 Mój brat papież
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 9 września; **06.50** Polska Kronika Filmowa 1992; **07.10** Gdańsk '39 (4); **08.10** W kotle historii; **08.45** Usłyszcie mój krzyk – film dok.; **09.40** Przeczytaj mi tę historię; **09.50** Sensacje XX wieku: Kutrzeba cz. 1; **10.45** Draugen – film dok.; **11.40** Postanie do ludzi pracy Europy Wschodniej; **12.10** Sława i chwala (2); **13.10** Życie ukryte w jeziorze: Lago General Carrera (5); **14.05** Nieznane wyspy Japonii; **15.05** Kobiety Kennedy'ego – film dok.; **16.05** Taśmy bezpieki: Kazimierz Pużak; **16.30** Alfabet Andrzeja Dobosza; **16.50** Ci cholerni Polacy. Lotnictwo polskie 1939–1945; **17.20** Ostatni wyrok Podziemia; **18.20** Artylerzysta z Wichra; **18.50** Szpiedzy w Warszawie (1); **19.45** Prasa donosi; **20.05** Mumie starożytnego Egiptu: Tajemnica śmierci walecznego faraona (1); **21.00** Giganci historii; **21.45** Sądy, przesady; **22.30** Putin: historia rosyjskiego szpiega; **23.20** Polska Kronika Filmowa 1993; **23.40** Było, nie minęło; **00.10** Sensacje XX wieku; **01.05** Encyklopedia II wojny światowej; **01.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Muzyczne poranki; **08.00** Informacja kulturalna; **08.25** Niedziela z...; **09.20** Spokój – film TVP; **11.10** Pogranicze w ogniu (22); **12.10** Pogranicze w ogniu (23); **13.30** Rok 2020; **13.55** Trzeci punkt widzenia; **14.35** General – komedia, USA 1926; **16.05** Powidoki; **17.55** Barbara Falender – film dok.; **18.15** Kto rędy po sztukę: Jan Steen; **18.30** Co dalej?; **18.55** Życie w Cranford (4); **20.00** Czwartkowy klub filmowy: Wstęp do filmu – Kongres; **20.10** Czwartkowy klub filmowy: Kongres – film science fiction, Niemcy, Polska, Izrael 2013, reż.: Ari Folman, wyk.: Robin Wright, Harvey Keitel, Jon Hamm, Paul Giamatti; **22.25** Cecilia Bartoli i przyjaciele – film dok., Szwajcaria 2019; **23.25** Co dalej?; **23.50** Na wschód od Hollywood: Litość – film fabularny, Grecja/Polska 2018; **01.35** Kino nocne: Słodkich snów – dramat, Włochy, Francja 2016, reż.: Marco Bellocchio, wyk.: Valerio Mastandrea, Bernice Bejo; **03.55** Trwoga – film dok., Argentyna 2017; **05.10** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1037) – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1287); **12.50** Tajemnice miłości (6); **13.55** Ukryta prawda (1038); **14.55** Ukryta prawda (835); **16.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (7); **18.00** Ukryta prawda (1288); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy; **21.30** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **22.30** Na bank się uda – film komedia, Polska 2019, reż.: Szymon Jakubowski, wyk.: Marian Dziędziel, Lech Dyblik, Adam Ferency, Maciej Stuhr, Marian Opania, Bronisław Cieślak; **00.50** Kac Vegas w Bangkoku – film komedia, USA 2011, reż.: Todd Phillips, wyk.: Bradley Cooper, Ed Helms, Zach Galifianakis, Justin Bartha; **03.00** Uwaga!; **03.20** Noc Magii; **04.40** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (378) – wyk. Bronisław Cieślak, Marek Krupski, Tomasz Mandes, Anna Lucifńska; **09.10** Malanowski i Partnerzy (379); **09.40** Sekrety rodziny (213); **10.40** Dlaczego ja? (540); **11.40** Gliniarze (61); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1049); **14.00** Dlaczego ja? (1086); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (582); **17.00** Gliniarze (591); **18.00** Pierwsza miłość (3257); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.05** Przyjaciółki (208) – serial obyczajowy; **22.10** Love Island. Wyspa miłości (117); **23.10** Pomiędzy nami gory – dramat, USA 2017, reż.: Hany Abu-Assad, wyk. Idris Elba, Kate Winslet, Dermot Mulroney, Beau Bridges, Linda Sorensen; **01.45** Nostalgia anioła – reż. Peter Jackson, wyk. Ronan Saoirse, Rachel Weisz, Mark Wahlberg, Susan Sarandon; **04.40** Disco Gramy; **05.45** Teleszkapy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (474); **06.05** Elif (1045); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Matka niewidomych: Dzieło Lasek – serial dok.; **07.45** Pasterz: Maryja – serial dok.; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (54) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (153) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (287) – serial kryminalny TVP; **11.25** Remiza (4) – serial TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedynce: Dzika Austria – film dok., Austria 2018; **14.00** Elif (1046) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (475) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Klan (3839) – telenowela TVP; **18.20** Remiza (5) – serial TVP; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Ojciec Mateusz (329) – serial kryminalny TVP
21.25 Kulisy serialu Na sygnale
21.30 Na sygnale (32) – serial fabularny TVP
22.05 Twój na zawsze – film obyczajowy, USA 2010
00.05 Tropem bezprawia – film fabularny, USA 2019
01.45 SEAL Team – komando Foki (1) – serial, USA 2017
02.40 Kopciuszek (44) – serial obyczajowy TVP
03.05 Kopciuszek (45) – serial obyczajowy TVP
03.40 Magazyn kryminalny 997
04.30 Notacje
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

05.25 Na dobre i na złe (747) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Anna Dymna – spotkamy się; Justyna i Grzegorz Jasiński; **06.55** Familiada – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinka.pl (13) – serial komediowy TVP; **11.50** Barwy szczęścia (2469) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (179) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (320) – serial fabularny TVP; **15.10** Górscy ratownicy (72) – serial obyczajowy, Niemcy 2015; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (107) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama – magazyn informacyjny; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (180) – serial kostiumowy, Rosja 2013

19.30 Barwy szczęścia (2469) – serial obyczajowy TVP
20.00 You Can Dance: Nowa Generacja (1) – Casting w Gdańsku
21.00 You Can Dance: Nowa Generacja (2) – Casting w Katowicach
22.00 Kabaret. Super Show Dwójki – program kabaretowy
23.05 Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert

00.10 Mammy 2 mamy – komedia, Francja 2017, reż.: Noemie Saglio, wyk.: Camille Cottin, Lambert Wilson, Juliette Binoche
01.55 Nigdy nie mów nigdy – film sensacyjny, USA 1983, reż.: Irvin Kershner, wyk.: Sean Connery, Max Von Sydow, Barbara Carrera, Klaus Maria Brandauer, Kim Basinger
04.15 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP
04.40 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.53** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi; **19.15** Homilia mszy św. w intencji ofiar katastrofy smoleńskiej

19.40 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Forum
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Nie da się ukryć
03.43 W akcji
04.04 Podróże z historią
05.10 Reportaż TVP INFO
05.36 Agrobiznes

TV TRWAM

05.55 Jutrzenka nadziei; **07.45** Kartka z kalendarza; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędka nad wodę; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Święty na każdy dzień; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Spotkania z ekologią; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.05** Duszpasterz; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Zrozumieć Antycypilację; **14.55** Słowo życia; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Słowny sakrament; **16.35** Tak Go pamiętam; **16.55** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **17.00** Regal Mistrzowie; **17.30** Geopolityka; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański

18.05 Informacje dnia
18.15 Westerplatte Młodych
18.55 Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”

19.00 Msza Święta w intencji Ofiar katastrofy smoleńskiej i ojczyzny
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Święty na każdy dzień
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.45 Niebieskooki Anioł
23.35 Betafo
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 10 września; **06.50** Polska Kronika Filmowa 1993; **07.10** Szpiegdy w Warszawie (1); **08.05** Taśmy bezpieki: Kazimierz Pużak; **08.30** Alfabet Andrzeja Dobosza; **08.50** Ostatni wyrok Podziemia – film dok.; **09.50** Sensacje XX wieku: Kutrzeba cz. 2; **10.45** Jo był ukradziony. Tragedia Górnolaska – film dok.; **11.35** Prasa donosi; **11.40** Joanna Gryzik. Śląski Kopciuszek – film dok.; **12.20** Sława i chwala (3); **13.30** Planety: Lodowe światy (5); **14.30** Odkryć tajemnice; **15.30** Mumie starożytnego Egiptu: Tajemnica śmierci walecznego faraona (1); **16.25** Tatarzy polscy; **17.20** Ex Libris; **17.40** Polskie Termopile; **18.30** Archeolog z pasją; **19.05** Szpiegdy w Warszawie (2); **19.50** Wojna w eterze; **20.00** Teatr Historii; **20.20** Teatr historii; **22.15** Baśka – film dok.; **23.05** Pandemia zabójczej grypy; **24.00** Tajemnice Paryża: Ach, ten Paryż! (1); **01.10** Polska Kronika Filmowa 1994; **01.35** Było, nie minęło; **02.05** Sensacje XX wieku; **03.05** Encyklopedia II wojny światowej; **03.40** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

08.00 Co dalej?; **08.25** Powidoki; **09.15** Pestka – melodramat, reż.: Krystyna Janda; **11.00** Pogranicze w ogniu (24); **12.10** Rodzina Kanderów (1); **13.30** Cecilia Bartoli i przyjaciele – film dok., Szwajcaria 2019; **14.35** Salvatore Giuliano – film, Włochy 1962; **16.50** Latająca maszyna – film anim.; **18.10** Paryż. Śladami Chopina; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Reżyserzy: Sydney Pollack (1); **20.00** Wieczór kinomana: Wstęp do filmu – Papillon; **20.05** Wieczór kinomana: Papillon – dramat, USA 1973, reż.: Franklin Schaffner, wyk.: Steve McQueen, Dustin Hoffman, Victor Jory; **22.35** Sztuka dokumentu: Harry Gruyaert – fotograf – film dok.; **23.45** Teraz animacje! Colaholic; **23.55** Teraz animacje! Mój dziwny starszy brat; **00.10** Informacje kulturalne; **00.35** Czwartkowy klub filmowy: Kongres – film s.f., reż.: Ari Folman; **02.50** Młoda Polska – Wiki – film krótkometrażowy, reż.: Veronica Andersson; **03.30** Body/Ciało – dramat, reż.: Małgorzata Szumowska; **05.10** Teledyski; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** Ukryta prawda (1038) – program obyczajowy; **07.00** Kuchenne rewolucje 18 (12/14) – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (1288); **12.50** Tajemnice miłości (7); **13.55** Ukryta prawda (1039); **14.55** Ukryta prawda (836); **16.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **17.00** Tajemnice miłości (8); **18.00** Ukryta prawda (1289); **19.00** Fakty; **19.30** Sport; **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.00** Wielki mur – film przygodowy, USA/Chiny/Australia/Kanada 2016, reż.: Zhang Yimou, wyk.: Matt Damon, Tian Jing, Willem Dafoe, Andy Lau, Pedro Pascal; **22.20** Terminator II: Dzień sądu – film s.f., USA/Francja 1991, reż.: James Cameron, wyk.: Arnold Schwarzenegger, Linda Hamilton, Edward Furlong, Robert Patrick, Joe Morton; **01.05** Kuba Wojewódzki – talk-show; **02.10** Uwaga!; **02.30** Noc Magii; **03.50** Kto was tak urządził; **04.20** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (380); **09.10** Malanowski i Partnerzy (381); **09.40** Sekrety rodziny (214); **10.40** Dlaczego ja? (541); **11.40** Gliniarze (62); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (1041); **14.40** Dlaczego ja? (1087); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112 (583); **17.00** Gliniarze (592); **18.00** Pierwsza miłość (3258); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Twoja Twarz Brzmi Znajomo; **22.10** Love Island. Wyspa miłości (118); **23.10** Deadpool 2 – film akcji, USA 2018, reż. David Leitch, wyk.: Ryan Reynolds, Josh Brolin, Morena Baccarin, Julian Dennison, Zazie Beetz, T.J. Miller, Leslie Uggams, Karan Soni, Brianna Hildebrand; **01.50** Pomiedzy nami góry – dramat, USA 2017, reż.: Hany Abu-Assad, wyk. Idris Elba, Kate Winslet, Dermot Mulroney, Beau Bridges, Linda Sorensen; **04.15** Kabaretowa Ekstraklasa; **04.40** Disco Gramy; **05.45** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Klan (3835) – telenowela TVP;
05.30 Klan (3836) – telenowela TVP;
06.00 Magazyn Ekspresu Reportersów;
07.00 **Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.35** Rok w ogrodzie; **08.00** Rok w ogrodzie Extra; **08.15** wojsko-polskie.pl; **08.40** Pełnosprawni; **09.15** Fascynujący świat: Przebudować Nowy Jork. Plany dla Manhattanu – film dok.; Niemcy 2019; **10.15** Sprawa dla reportera; **11.10** Ojciec Mateusz (288) – serial kryminalny TVP; **12.05** El Dorado – western, USA 1967, reż.: Howard Hawks, wyk.: John Wayne, Robert Mitchum, James Caan; **14.15** Z pamięci; **14.25** Okrasa łamie przepisy; **14.55** **Ojciec – film dok. o kardynale Stefanie Wyszyńskim**; **15.55** Niewidoma: Matka niewidomych – film dok.; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.25** Serial fabularny; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości – magazyn informacyjny
20.00 **Orędzie kard. Kazimierza Nycza z okazji beatyfikacji kard. Stefana Wyszyńskiego i matki Elżbiety Róży Czackiej**
20.10 Pogoda
20.13 ALARM!
20.40 Komisarz Alex (191) – serial kryminalny TVP
21.40 Hit na sobotę – film fabularny
23.40 Twój na zawsze – film obyczajowy, USA 2010, reż. Allen Coulter, wyk. Emilie de Ravin, Robert Pattinson, Pierce Brosnan
01.40 Przeczucie – film fabularny, USA 2007
03.25 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny
04.15 Z pamięci
04.20 Zakończenie dnia

TVP 2

05.55 Barwy szczęścia (2466) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2467) – serial obyczajowy TVP;
07.00 M jak miłość (1595) – serial TVP;
07.55 Pytanie na śniadanie; **11.15** Policzmy się dla Polski; **11.25** Rodzinny ekspres: Róża Czacka, błogosławiona naszych czasów; **12.00** You Can Dance: Nowa Generacja (1) – Casting w Gdańsku; **12.55** You Can Dance: Nowa Generacja (2) – Casting w Katowicach; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Eurowizja Junior 2021 – Hity Eurowizji – widowisko muzyczne; **16.25** Na dobre i na złe (813) – serial TVP, reż.: Kordian Piwowarski, wyk.: Mateusz Damięcki, Pola Gocciarz, Mikołaj Roznerski, Małgorzata Zawadzka, Wojciech Stolorz, Tomasz Ciachorowski; **17.20** Smaki świata – magazyn kulinarny; **17.50** Słowo na niedzielę; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Postaw na milion – teleturniej
19.25 Rodzinka.pl (204) – serial komediowy TVP
20.00 The Voice of Poland – Przesłuchania w ciemno (1)
21.05 The Voice of Poland – Przesłuchania w ciemno (2)
22.10 Hity wszech czasów – magazyn muzyczny
23.15 Kino relaks – Jak upolować faceta – komedia kryminalna, USA 2012, reż.: Julie Anne Robinson, wyk.: Katherine Heigl, Daniel Sunjata, Jason O'Mara, John Leguizamo
00.55 Ponad wszystko – film obyczajowy, USA 2017, reż.: Stella Meghie, wyk.: Aktorzy: Amandla Stenberg, Nick Robinson, Anika Noni Rose, Ana de la Reguera
02.45 Wyprawa Kon-Tiki – film fabularny, Niemcy, Norwegia, Dania, Wielka Brytania, Szwecja 2012
04.40 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata;
06.24 Pogoda; **06.31** Serwis Info Poranek;
06.52 Pogoda; **07.01** Serwis Info Poranek;
07.23 Pogoda; **07.31** Serwis Info Poranek;
07.51 Pogoda; **07.59** Serwis Info Poranek;
08.22 Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Serwis Info Dzień weekend; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.52** Pogoda; **11.59** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debaty TVP INFO; **15.29** Info Dzień; **15.53** Pogoda; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobięcym okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór weekend
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór weekend
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.25 INFO Wieczór
24.00 Wiadomości
00.28 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.00 Salon dziennikarski
01.46 Pogoda
01.56 Minęła 20
02.49 Pogoda
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.18 Milenium kontra Tysiąclecie
05.10 Reportaż TVP INFO
05.28 Magazyn śledczy Anity Gargas

TV TRWAM

05.00 Siódmy sakrament; **05.30** Mocni w wierze; **06.00** Wyścig po marzenia; **07.35** Święty na każdy dzień; **07.45** Kartka z kalendarza; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo życia; **09.00** Głos serca; **09.45** Chrystus w Biblii i Kodzie Leonarda da Vinci; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Święty na każdy dzień; **10.25** Młodzi Światu; **10.35** Polski Punkt Widenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** **Anioł Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Akta 101 Łez; **12.50** Siódmy sakrament; **13.20** Ocalić od zapomnienia; **13.30** **Msza Święta z Jasnej Góry**; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **14.35** Próba wiary; **15.25** Święty na każdy dzień; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Prymas Stefan Wyszyński; **16.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Mocni Jego mocą; **17.55** Poczet Wielkich Polaków;
18.00 **Anioł Pański**
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie
19.30 Manna z Nieba
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec**
20.50 Śladami historii
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja**
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widenia
22.00 Misionarze Afryki – Ojcowie Biali
22.30 Fryderyk Chopin i jego muzyka
23.00 Głos serca
23.45 100 cudownych miejsc na świecie
23.55 Kolory Świętości
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.55 Był taki dzień – 11 września; **07.05** Biblia – Mojżesz, cz. 2; **07.55** Ci cholerni Polacy. Lotnictwo polskie 1939–1945; **08.20** Wojownicy czasu; **08.50** Zmiennicy (14) – serial TVP; **10.05** Okrasa łamie przepisy; **10.35** Życie ukryte w jeziorze: Lago General Carrera. Nieujarzmiony splendor. (5); **11.40** Pandemia zabójczej grypy – dok. Wielka Brytania 2018; **12.45** Dziką przyrodę Bliskiego i Środkowego Wschodu: Jordania: W piecu przyrody – serial dok.; **13.50** Kuchnia dwudziestolecia; **14.30** Daleko od szosy (2) – serial TVP; **15.50** Marzyciele: Stanisław Marusarz; **16.25** Planety: Lodowe światy (5); **17.30** Spór o historię; **18.10** Przeprowadzki (6) – serial TVP; **19.00** Giganci historii; **20.00** Dynastia Tudorów III (2) – serial; **20.55** ROK 1981.; **21.10** 9/11 Dzień, który zmienił świat. cz. 1; **22.10** 900 dni – film dok.; **22.10** 900 dni – film dok.; **23.40** 11.09.01 – Wielka Brytania, Francja, USA 2002; **02.00** Migawki historii: Robert Talpain. Początki Frontu Ludowego we Francji; **02.35** Zakończenie dnia;

TVP KULTURA

07.00 Warszawa da się lubić; **07.50** Zaspiewajmy to jeszcze raz; **08.20** Informacje kulturalne; **08.45** Tamte lata, tamte dni: Krzysztof Zanussi; **09.15** Wydarzenie aktualne; **09.40** Raphael: książkę sztuki – film dok.; **11.20** Serialowa nostalgia: U Pana Boga w ogródku (11); **12.10** Do dzieła – magazyn; **12.30** Słodka Irma – komedia, USA 1963, reż.: Billy Wilder, wyk.: Jack Lemmon, Shirley MacLaine; **15.00** Putośle z Żywca – film dok.; **15.35** Szczęśliwa siódemka – komedia; **16.45** Retro kino: Winnetou w Dolinie Śmierci – serial przygodowy; **18.20** Co dalej?; **18.45** Czy czujesz rytm? Jak muzyka dance podbiła świat (1); **20.00** Bilet do kina: Niebezpieczne związki – film kostiumowy, Wielka Brytania/USA 1988, reż.: Stephen Frears, wyk.: Glenn Close, John Malkovich, Michelle Pfeiffer; **22.05** The Doors. Festiwal na wyspie Wight – koncert; **23.25** Seans kultowy: Głowa do wycierania – dramat; **01.05** Putośle z Żywca – film dok.; **01.30** Co dalej?; **01.55** Wieczór kinomana: Papillon – dramat; **04.30** Teledyski; **05.25** Tamte lata, tamte dni: Krzysztof Zanussi; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.10 Uwaga!; **05.25** Ukryta prawda (832) – program obyczajowy; **06.25** Kuchenne rewolucje; **07.25** Rozenek cudnie chudnie – program lifestyle'owy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Brzydula 2 (158); **12.00** Brzydula 2 (159); **12.30** Brzydula 2 (160); **13.00** Brzydula 2 (161); **13.30** Na Wspólnej Omnibus – serial; **15.20** MasterChef 10 – powrót najlepszych (1); **16.50** Papiery na szczęście (1) – serial; **17.25** Papiery na szczęście (2) – serial; **17.55** Zaplanuj długie życie (10); **18.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Mam talent (2) – program rozrywkowy; **21.45** Kac Vegas w Bangkoku – film komedia, USA 2011, reż.: Todd Phillips, wyk.: Bradley Cooper, Ed Helms, Zach Galifianakis, Justin Bartha, Ken Jeong; **23.55** Wielki mur – film przygodowy, USA/Chiny/Australia/Kanada 2016, reż.: Zhang Yimou, wyk.: Matt Damon, Tian Jing, Willem Dafoe, Andy Lau, Pedro Pascal; **02.05** Kuchenne rewolucje; **03.10** Uwaga!; **03.30** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.00** Herkules – film animowany, USA 1997, reż. John Musker, Ron Clements; **10.00** Dzieci na tropie prawdy (2); **10.10** Ewa gotuje; **10.40** Family Food Fight – Pojedynk na smaki (2); **11.40** Nasz Nowy Dom; **12.40** Bogaty Dom – Biedny Dom; **13.40** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (11); **14.10** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (12); **14.40** Rolnicy. Podlasie (14); **15.40** Więzienie (36); **16.10** Więzienie (37); **16.40** Więzienie (38); **17.10** Więzienie (39); **17.40** Chłopaki do wzięcia (229); **18.10** Chłopaki do wzięcia (230); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Kuchnia (3); **20.35** Kuchnia (4); **21.05** Avengers: Czas Ultrona – film fantasy, USA 2015, reż.: Joss Whedon, wyk. Robert Downey Jr., Chris Hemsworth, Mark Ruffalo, Chris Evans; **00.10** Life – thriller s.f., reż. Daniel Espinosa; **02.20** Kabaretowa Ekstraklasa; **02.35** Love Island. Wyspa miłości (53); **03.35** Love Island. Wyspa miłości (54); **04.40** Disco Gramy; **05.45** Teleszkupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 26 VIII 2021 r.

Ojczyzna dla kard. Stefana Wyszyńskiego to przede wszystkim wspólnota ludzi, naród, żywy organizm, a nie struktura państwowa. Mówił: „Dla nas, po Bogu, największa miłość to Polska! Musimy po Bogu dochować wierności przede wszystkim naszej Ojczyźnie i narodowej kulturze polskiej”.

fot. Instytut Prymaowski

Ojczyzna – miłość i obowiązek Anna Rastawicka

Naród, podobnie jak rodzinę, prymas Wyszyński określał jako wspólnotę naturalną, mającą swoją podmiotowość, związaną rodzajem pokrewieństwa. Naród ma według niego swoją wewnętrzną tożsamość, swoją duszę, swój język, tradycję, kulturę, ma swoje dzieje i posłannictwo.

Obowiązek miłości do Ojczyzny odnosił do Ewangelii i do przykładu życia samego Chrystusa, który znał swoją Ojczyznę i szanował jej tradycję. Uczył, że więź z Ojczyzną kształtuje się w życiu człowieka od samego początku:

„Związek z Ojczyzną kształtuje się przez wszystko: przez pierwsze słowa w ojczystym języku szeptańne przez matkę nad kołyską dziecka i pierwsze słowa, które ono wypowiada: *mama, tata, mamusia*; przez pierwsze śpiewy, które słyszy w dzieciństwie [...]”.

Więź z Ojczyzną pogłębia się przez otoczenie i zwyczaje rodzinne, przez wychowanie społeczniające, wiążące człowieka z szerszą społecznością – narodem, który ma swoje dzieje, historię bolesną lub też radosną. Naród tworzy własną rodzinną kulturę, która ma ogromne bogactwo językowe, bogactwo dzieł sztuki i kultury muzycznej. Są takie głosy, dźwięki, melodie, które działają nawet na ludzi obcych narodowości, a coś dopiero na nas! – Pius XII w najtrudniejszych chwilach swojego życia kazał sobie odtwarzać z płyty mazurki Chopina.

Na nas działa wszystko, co wiąże się z rodzinnością naszego pochodzenia. Dla nas inaczej «polski» wiatr szumi. Do nas inaczej przemawiają w Polsce gałązki drzew, zapach kwiatów. [...] Do nas wszystko, co polskie, przemawia inaczej, bo to jest nasze, rodzime. I czło-

wiek, rozwijający się normalnie, nie może się wyobcować całkowicie z tego, co jest jego własne, ze środowiska, z którego pochodzi”.

PRAWO NATURY

Miłość do Ojczyzny uznawał za jedno z podstawowych praw przyrodzonych, które należy szanować:

„Więź z Ojczyzną jest tajemnicą, którą możemy określić jako prawo natury. [...] Pra-

wo, które uszanować muszą wszyscy! Ale i my je musimy uszanować, i to w duchu miłości, która nieustannie łączy nas z Bogiem, a przez Boga z ludźmi”.

Prymas stał na straży człowieczeństwa, sprawiedliwości społecznej i głosu sumienia w sercach Polaków. Uczył poszanowania dla dziejów i tradycji ojczyste. Ostrzegał przed pokusą lekceważenia przeszłości i zamykania oczu na jej bogactwo, lekceważenia historii, tradycji i doświadczenia nagromadzonego w ciągu dziejów. Uczył, że nie wolno zrywać z przeszłością.

„Rozumiemy, co znaczy Bóg w dziejach narodu i państwa! Bóg – w programach, w prawach i konstytucjach narodu i państwa... Ale rozumiemy także, co znaczy nieszczęście walki z Bogiem! Jest to nie tylko nieszczęście Kościoła, ale nieszczęście rodziny i każdej duszy, nieszczęście państwa, narodu, życia gospodarczego i społecznego. Wpierw czy później walka z Bogiem będzie katastrofą i ruiną całego ładu nie tylko społecznego, ale gospodarczego i politycznego! Będzie zagładą kultury i kresem dla pokoju. Zrodzi chwasty nienawiści, a tego nikt nie chce”.

Dlatego prosił władze państwowe, aby nie walczyły z Bogiem w naszej Ojczyźnie:

„Prosimy naszych braci, którzy mają wolność nie wierzyć w Boga, aby nam pozostawili wolność zachowania wiary w Boga Ojca i Wysłannika Jego Jezusa Chrystusa, działającego w Kościele powszechnym. Prosimy, by nas nie ateizowali, nie wykorzystywali swej pozycji społecznej czy politycznej do narzucenia dziatwie i młodzieży katolickiej przymusowej niewiary, laicyzacji, indyferentyzmu”.

DUSZA NARODU

Uczył, że jedności w Ojczyźnie nie zapewnią ani policja, ani wojsko, ani partia, ani żadne organizacje społeczne. Nie zagwarantują jej też tak oczekiwane zdobycze ekonomiczne. Mocą narodu jest jego duch chrześcijański przenikający serca i sumienia ludzi. Kształtuje się on we współpracy Kościoła i Ojczyzny.

Prymas był przekonany, że Kościół jest jakby duszą narodu. Uczył, że współistnienie Kościoła i państwa zakłada współdziałanie dla dobra człowieka. Kościół przecież nigdy nie był wrogiem narodu. Kardynał Wyszyński wielokrotnie przypominał: „Kościół, budząc w narodzie odpowiedzialność, poruszając sumienia obywateli, służy narodowej racji stanu”.

Prymas Wyszyński czuł się odpowiedzialny za całą Ojczyznę. Był autorytetem nie tylko w wymiarze religijnym i moralnym, ale także narodowym. Przeszedł do historii jako ojciec narodu. W jego posłudze Kościołowi i Polsce nie było szowinizmu ani nacjonalizmu, ale autentyczna miłość do Ojczyzny i odpowiedzialność za naród od tysięcy lat wierny Bogu.

Książd Prymas czynił wszystko, aby w Ojczyźnie naszej zapanował ład miłości. „Nienawiścią nie obronimy naszej Ojczyzny, a musimy ją przecież bronić. Brońmy ją więc miłością!”

Autorka jest członkinią Instytutu Prymasa Wyszyńskiego, autorką książki „Ten zwycięża, kto miłuje”, była współpracowniczką kard. Wyszyńskiego

**Szkoła języków biblijnych
Lingua Sacra**
zaprasza na kursy językowe

- **greckiego** nowotestamentowego
- **hebrajskiego** biblijnego
- **łacińskiego** chrześcijańskiego

2-letni kurs
zajęcia w soboty
profesjonalna kadra
stacjonarnie lub online

Czytaj Biblię w oryginale!

Nowe grupy początkujące już od października

Rekrutacja:
sjb.linguasacra@gmail.com; 0048 662 059 248
www.bractwoslowa.pl/dzialania/lingua-sacra/

PACHNĄ MORSKĄ BRYZĄ

**SMAKUJĄ
JAK PODCZAS
NAJLEPSZYCH
EGZOTYCZNYCH
PODRÓŻY**

**Dostępne
w sklepach
LIDL i ALDI**

